

BEANTWOORDING ZIENSWIJZEN
op de
Ontwerp Ruimtelijke visie duurzame energie met wind en zon
en het
PlanMER grootschalige wind- en zonneparken
van
gemeente Olst-Wijhe

19 december 2019

Inhoudsopgave

Inleiding en leeswijzer	3
A. Overzicht van wijzigingen.....	4
B. Themagewijze beantwoording.....	6
B1 Gebiedsproces	7
B2 Informatievoorziening en communicatie	8
B3 Landschap, uitzicht en cultuurhistorie.....	9
B4 Participatie / lusten en lasten.....	10
B5 Planschade, waardevermindering woningen en compensatie	11
B6 Opbrengst, business case en SDE.....	11
B7 Locatiekeuze	12
B8 Maximale hoogte windturbines	13
B9 Geluid, slagschaduw en lichtschittering	14
B10 Obstakelverlichting en lichthinder	15
B11 Ecologie / natuur	15
B12 Gezondheid.....	15
B13 Gezondheid vee	17
B14 Toerisme en recreatie	17
B15 Capaciteit elektriciteitsnetwerk	17
B16 Opslag.....	18
B17 Alternatieve bronnen van duurzame energie	18
B18 Provinciaal beleid en regionale samenwerking	19
B19 Onafhankelijkheid adviesbureau.....	21
B20 Externe veiligheid.....	21
C. Adviesreacties van vooroverlegpartners	22
D. Toetsingsadvies commissie m.e.r.	27
E. Zienswijzen Z1-Z85.....	32

Inleiding en leeswijzer

Aanleiding

In verband met de voorbereiding van de sectorale structuurvisie voor de opwek van duurzame energie met behulp van wind en zon is een planMER opgesteld en is de m.e.r.-procedure doorlopen.

De ontwerp Ruimtelijke visie duurzame energie met wind en zon heeft van 6 juni tot donderdag 18 juli 2019 ter inzage gelegen. Gedurende deze termijn zijn 85 zienswijzen ingediend en heeft gemeente vijf overlegreacties ontvangen van de wettelijke overlegpartners.

Leeswijzer

De ontvangen reacties zijn op een aantal punten aanleiding voor wijzigingen van zowel de Ruimtelijke visie als het planMER. In deel A is een overzicht opgenomen van de wijzigingen die ten opzichte van het ontwerp, mede naar aanleiding van zienswijzen en overlegreacties, zijn doorgevoerd in de definitieve Ruimtelijke visie Duurzame Energie en het planMER.

Gelet op het grote aantal zienswijzen en de overlap tussen aangedragen onderwerpen en omwille van de leesbaarheid van de reactienota, is de beantwoording op veel voorkomende onderwerpen gebundeld en per thema is een beantwoording opgenomen in deel B van deze nota.

De ontvangen reacties van onze overlegpartners zijn samengevat en van een reactie voorzien in deel C van deze nota.

De onafhankelijke commissie voor de milieueffectrapportage (commissie m.e.r. of 'de commissie') heeft een toetsingsadvies uitgebracht over het planMER. Een samenvatting van dit advies en de reactie van de gemeente daarop zijn opgenomen in deel D van deze nota. Het volledige [toetsingsadvies](#) is in te zien op de website van de commissie.

In deel E zijn alle binnengekomen zienswijzen samengevat en van een reactie voorzien, waarbij waar mogelijk wordt terugverwezen naar de thema's voor de beantwoording. In deel E van deze reactienota is een samengevatte versie van elke zienswijze opgenomen. Bij de beantwoording van de zienswijze is echter wel de volledige zienswijze betrokken. In verband met toepassing van de Wet bescherming persoonsgegevens zijn de zienswijzen van natuurlijke personen geanonimiseerd weergegeven.

Op de website www.olst-wijhe.nl is een PDF document gemaakt van alle ingediende zienswijzen. Dit is een geanonimiseerd bestand. Alle zienswijzen zijn hierin volledig opgenomen.

Met de terinzagelegging van de ontwerpvisie wordt de gelegenheid geboden om op het resultaat van het voorbereidingsproces te reageren. In enkele zienswijzen worden punten aangedragen die buiten de scope van het planMER vallen of buiten de reikwijdte van het besluit dat is voorbereid, i.c. de vaststelling van de sectorale structuurvisie over duurzame energie met wind en zon. Ook komt het voor dat in zienswijzen voorstellen worden gedaan voor het doorlopen van een andere openbare voorbereiding dan tot nu toe heeft plaatsgevonden. Voor de bepaling van de scope van het planMER en de ruimtelijke visie heeft al inspraak plaatsgevonden in de NRD-fase. Verder kan het gebiedsproces dat vooruitlopend op de terinzagelegging van de ontwerp ruimtelijke visie heeft plaatsgevonden (zie participatieverslag), niet worden

herhaald. Op dergelijke onderdelen zijn de zienswijzen daarom van een beperkte reactie voorzien.

A. Overzicht van wijzigingen

De ontvangen adviezen en zienswijzen en het proces tot nu toe leiden tot de volgende aanpassingen in de definitieve Ruimtelijke visie duurzame energie met wind en zon.

Aanpassingen in de visie

In de visie hebben de vijf onderzoeksgebieden ten opzichte van elkaar een gelijke status gekregen. Dat wil zeggen dat in alle vijf gebieden ontwikkelingen met windenergie mogelijk zijn. Voor concrete projecten wordt gewacht tot de Regionale Energie Strategie duidelijkheid geeft.

De meest recente energiegegevens zijn verwerkt in de visie. De zijn samengevat in een factsheet die als bijlage bij de visie is gevoegd.

De voorwaarde die gesteld is aan slagschaduw op woningen is genuanceerd door aan te sluiten op de definitie uit de Activiteitenregelling milieubeheer.

Het deelthema 'vervoer gevaarlijke stoffen over waterwegen' is toegevoegd als voorwaarde bij projecten die binnen de veiligheidszone van de IJssel liggen.

Aanpassingen in het Toetsingskader

Hoewel het toetsingskader niet er inzage heeft gelegen, hebben een aantal zienswijzen wel bijgedragen aan de totstandkoming van dit toetsingskader.

Aanpassingen in het planMER

De zienswijzen en het advies van de commissie voor de m.e.r. zijn aanleiding geweest voor het opstellen van een aanvulling op het planMER. Hierin zijn de volgende wijzigingen opgenomen:

- In het MER wordt aangegeven dat voor de categorie 160/160 nog geen alternatieven op de markt zijn voor de GE 4.8-158 waarmee de geluidsberekeningen zijn uitgevoerd. Aangezien er inmiddels wel dergelijke typen beschikbaar zijn is hierover informatie toegevoegd. (paragraaf 5.2.2).
- De paragraaf met de landschappelijke beoordeling voor windenergie (5.5) is beter in lijn gebracht met het landschapsrapport (bijlage D bij het MER). Daarbij is ook een fout in het landschapsrapport hersteld.
- De paragrafen over energieproductie (5.11 voor windenergie, 7.8 voor zonne-energie) leggen nu beter de link met de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente.
- Er zijn voorbeeldvisualisaties toegevoegd voor zonneparken (paragraaf 7.3)
- De aanvulling licht uitgebreider toe hoe de landschappelijke beoordeling van verschillende landschapstypen zich verhoudt tot de MER-alternatieven.
- In de landschapsparagraaf voor zonneparken (7.3) is beter uiteengezet hoe de draagkracht per landschapstype en per MER-alternatief tot stand is gekomen.

- Paragraaf 8.2.6 bevatte een verwijzingsfout die in de aanvulling is hersteld.
- De tabel in de inleiding van Bijlage B bevatte een beschrijving, waardoor de afmetingen niet overeenkomen met de genoemde types. Daarnaast is voor de grote windturbines abusievelijk vermeld dat is gerekend met een V150 windturbine, terwijl in werkelijkheid gerekend is met een fictief windturbintype met ashoogte en rotordiameter 160 meter

Ambtshalve wijzigingen

Landgoederen

In tabel 63 (pagina 96) wordt gesproken over landgoederen en de landschapstypen: dekzandruggen, weteringenlandschap en oeverwallen. Dit is enkel deels juist, want een groot deel van de ‘lommerrijke landgoederen’ ligt in het kommenlandschap.

Noordmanshoek

Een deel van de Noordmanshoek wordt in de plan MER aangeduid als bedrijventerrein. Echter is deze grond afgewaardeerd en is de bestemming agrarisch.

Participatieverslag

In het participatieverslag zijn de bewonersavonden van september en oktober 2019 met inwoners van het gebied Middel/Boskamp/Den Nul toegevoegd. Ook is het participatieverslag aangevuld met de opmerkingen die zijn gemaakt over communicatie richting inwoners en omwonenden van de onderzoeksgebieden.

B. Themagewijze beantwoording

Een aantal thema's komt dermate vaak terug in de verschillende zienswijzen dat een themagewijze beantwoording voor de hand ligt: in dit hoofdstuk wordt per thema een algemene beantwoording gegeven, waarbij ook wordt vermeld welke zienswijzen dit thema aanhalen. In deel E bij deze antwoordnota worden de individuele zienswijzen samengevat en van een reactie voorzien, waarbij dikwijls naar de thematische beantwoording wordt verwezen.

De thema's zijn:

1. Gebiedsproces
2. Informatievoorziening
3. Landschap, uitzicht en cultuurhistorie
4. Participatie/lusten en lasten
5. Waardedaling/compensatie
6. Opbrengst/SDE/business case
7. Locatiekeuze
8. Maximale hoogte / kleine windmolens
9. Geluid/Slagschaduw/Lichtschittering
10. Verlichting/lichthinder
11. Ecologie/natuur
12. Gezondheid
13. Gezondheid vee
14. Toerisme
15. Elektriciteitsnetwerk
16. Opslag
17. Alternatieven (zon op dak, bio, etc.)
18. Provinciaal/regionaal beleid
19. Onafhankelijkheid/kwaliteit adviesbureau
20. Veiligheid

B1 Gebiedsproces

De veranderingen in onze leefomgeving volgen zich de afgelopen 10 jaar in rap tempo op. Zowel in de steden en dorpen als op het platteland is het dynamischer dan ooit. Landschap, natuur, water(berging), wonen en recreatie vragen naast voedselproductie ruimte in ons buitengebied. Daar komt nu een functie bij, namelijk die van duurzame energieproductie.

Structuurvisie

In 2017 heeft de raad de nieuwe Structuurvisie Olst-Wijhe, 'Ruimte voor initiatief en innovatie' vastgesteld. In deze structuurvisie is het beleidskader voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen verwoord. De visie schetst het toekomstbeeld voor Olst-Wijhe op weg naar 2025. Een speerpunt in deze visie is 'inzetten op het duurzaam vormgeven van nieuwe ontwikkelingen, op duurzame energie en energiebesparing in het kader van de energietransitie'. Zonder een studie naar de mogelijkheden van grootschalige duurzame energie in Olst-Wijhe kan hieraan geen invulling worden gegeven. In juni 2017 heeft de raad dan ook opdracht gegeven om onderzoek te doen naar de mogelijkheid van de opwek van duurzame energie door middel van wind- en zonneparken. Niet alleen vanuit de behoefte de veranderingen in onze leefruimte af te wegen, maar ook vanuit de urgentie om minder fossiele energie te gebruiken en de energietransitie vorm te geven (Koersdocument, juni 2017)

Dit gebiedsproces speelt zich af binnen onze gemeentegrenzen, daar waar verschillende waarden vragen om een afweging. En waarbij ook maatschappelijke vraagstukken ontstaan, omdat er mensen wonen, recreëren en werken. De energietransitie beïnvloedt een aantal van deze waarden, zoals natuur, milieu, leefbaarheid, recreatie, (netwerk)infrastructuur, economie, gezondheid en veiligheid. Ook andere waarden spelen een belangrijke rol, zoals landbouw, klimaatverandering, waterberging en duurzaamheid.

Bij het ontwikkelen van de Ruimtelijke visie Duurzame Energie is het gehele grondgebied van de gemeente onderzocht en is gekeken welke locatieafweging gemaakt moet worden om energieprojecten een plek te geven in onze leefomgeving. Hiervoor is gebruik gemaakt van de informatie uit het planMER. Met dit informatie is in gebiedsateliers met inwoners gesproken over de ontwikkelingen grootschalige zonnenvelden en windparken. Tijdens de ateliers werd naar het hele gemeentelijke grondgebied gekeken, dus niet alleen de onderzoeksgebieden voor windenergie. In de uitnodigingen voor de bijeenkomsten werd dit ook benadrukt. Veel deelnemers wensten echter te praten over specifieke gebieden en windenergie. Het bleek soms lastig om deze verschillen goed bij elkaar te brengen. Juist bij ontwikkelingen die een afweging vragen tussen verschillende waarden is dit een belangrijke stap. Wanneer er te snel wordt ingezoomd op één locatie om een energieproject te realiseren, wordt voorbij gegaan aan een locatieafweging.

Stappen in het proces.

Dit gebiedsproces speelt zich af op een gemeentelijk niveau. Het raakt dan ook alle inwoners. Communicatie en proces waren dan ook erop gericht zoveel mogelijk inwoners bij het plan te betrekken. Na een aantal algemene informatieavonden over de energietransitie en uitleg over de opzet van het project, is gesproken over de kaders waarbinnen het project wordt uitgevoerd. Een van die kaders wordt bepaald door de feitelijke informatie over energieverbruik en energieproductie door zon- en windprojecten.

Na de informatieavonden en het opstellen van de Nota Reikwijdte en Detail, is gestart met het opstellen van het planMER. De onderzoeksgegevens van het planMER zijn gedeeld en toegelicht in een vroeg stadium. Door onderzoeksresultaten met onze inwoners te delen, konden zij goed geïnformeerd deelnemen aan gebiedsateliers. Het delen van kennis op dat moment in het proces was belangrijk om inwoners goed te laten meepraten over de mogelijkheden van energieprojecten in onze leefomgeving en de voorwaarden die we hieraan stellen.

B2 Informatievoorziening en communicatie

Het proces

In 2017, met het vaststellen van het Koersdocument, gaf de raad ook de opdracht om het gesprek in de samenleving te voeren over grootschalige energieopwekking met wind en zon. Kennis over het onderwerp is belangrijk om mee te kunnen praten. Daarbij weten we dat vooral het opwekken van windenergie weerstand oplevert. Daarom is er een uitgebreid participatieproces opgezet dat meerdere malen is verlengd en uitgebreid.

Het gesprek met de samenleving startte op 1 november 2017. Tijdens deze avond legde Helga van Leur uit wat de noodzaak is van de energietransitie. Wethouder Blind vertelde over het proces om te komen tot een Energievisie. Ruim 300 inwoners bezochten deze avond. Daarna volgden er twee avonden in Wijhe en Olst. Hier bleek dat er meer bijeenkomsten nodig waren om met elkaar te spreken over de noodzaak, de opdracht van de gemeenteraad en hoe wij in Olst-Wijhe onze eigen duurzame energie kunnen opwekken. De discussie ging vooral over de realisatie van windmolens.

Uiteindelijk zijn er 17 bijeenkomsten georganiseerd; algemene informatieavonden, een avond over de milieueffectrapportage, gebiedsateliers waarin over locaties en voorwaarden is gesproken en een avond waar de ontwerpvisie is voorgelegd aan de aanwezigen. De naam van de Energievisie werd gewijzigd in Ruimtelijke visie Duurzame Energie. Naast de bijeenkomsten is informatie beschikbaar gesteld via onze website, de IJsselberichten, Facebook en heeft de media bericht over het onderwerp.

Inwoners doen niet allemaal mee.

In een proces kun je niet iedereen bereiken. Met de verschillende middelen is er hard gewerkt om zo veel mogelijk inwoners te bereiken. Richting het eind van het proces is er kritiek geuit op de communicatiemiddelen die zijn ingezet. Deze kritiek hebben wij ter harte genomen. Natuurlijk zijn er ook inwoners die wel op de hoogte zijn, maar er voor kiezen om niet deel te nemen aan het proces. Voor sommigen is een visie nog te abstract omdat het niet om een concreet plan gaat, voor anderen kan het 'te ver van hun bed' zijn.

In het project is de informatievoorziening zoals hierboven aangegeven het eerste spoor. Inwoners werden geïnformeerd, er is gewerkt aan kennis op het vlak van duurzame energie en inwoners konden meedenken en -praten. Daarnaast kunnen inwoners en andere belanghebbenden reageren op de (concept)visie. Dit is vastgelegd in de wetgeving (ruimtelijke ordening). De conceptvisie is daarom ook ter inzage gelegd en iedereen heeft hierop kunnen reageren. Naast het indienen van een zienswijze kunnen inwoners ook inspreken bij een raadsvergadering.

Voor beide sporen (het eigen proces en het wettelijke) is in het project veel aandacht geweest. Het eerste spoor is weergegeven in een participatieverslag dat onderdeel uitmaakt van de Ruimtelijke visie Duurzame Energie.

Communicatievormen

We hebben alle mogelijke communicatie ingezet om onze inwoners te betrekken. De visie gaat over ons gehele grondgebied en richt zich niet op één specifiek gebied. Wij hebben daarom de keus gemaakt om de communicatie steeds te richten op alle inwoners. Mocht er in de toekomst sprake zijn van een concreet initiatief, dan wordt de communicatie natuurlijk specifiek gericht op de inwoners van een gebied. Een informatieavond specifiek gericht op informatie over de onderzoeksgebieden had mogelijk vragen hierover kunnen voorkomen. Dit nemen wij als leerpunt mee.

Participatieverslag

Er is opnieuw gekeken naar het participatieverslag. Dit is een weergave van de avonden en het proces dat is doorlopen. Het is geen exacte weergave van alle meningen. Daarvoor kan een zienswijze worden ingediend. Het participatieverslag is aangevuld met de avonden die nog in september en oktober 2019 zijn georganiseerd. Daarnaast is gekeken waar nog aanvulling of nuancering nodig was. Een aantal zienwijzen gaan in op de wens om meer te participeren bij energieprojecten. Dit is verder uitgewerkt in het toetsingskader voor wind en zonneprojecten dat bij de visie is toegevoegd.

B3 Landschap, uitzicht en cultuurhistorie

In het MER is de impact van windturbines en zonnevelden op het landschap uitgebreid onderzocht door een gespecialiseerd adviesbureau. De draagkracht voor zonnevelden van de verschillende typen landschap in de gemeente is nauwgezet geanalyseerd. Op basis van deze analyse wordt in de visie gestuurd op spreiding van zonnevelden over het Kommenlandschap (midden en zuid), de Oeverwallen en de Dekzandvlaktes. In het overige Kommenlandschap en de Lierder- en Molenbroek wordt juist gestuurd op concentratie. Daarbij wordt een maximum aan het aantal hectares per landschap gesteld. Op deze wijze voorziet de visie in een gefundeerde, adequate bescherming van landschapswaarden.

Windturbines hebben door hun omvang een flinke invloed op (de beleving van) het landschap. In de visie maken wij een afweging in het dilemma tussen enerzijds de noodzaak om duurzame energie te produceren en anderzijds de bescherming van landschappelijke waarden. Om de windturbines zo veel als mogelijk binnen de landschappelijke kenmerken te passen worden eisen gesteld aan opstellingsvormen en het volgen van landschappelijke structuren. Zo is er bijvoorbeeld gekeken naar de lijnstructuren in het landschap, zoals de dijk en de IJssel, de spoorlijn en de weteringen. Door het volgen van deze lijnstructuren sluiten energieprojecten, zowel zon als wind beter aan op het landschap.

De beoordeling van landschappelijke effecten heeft altijd een subjectieve component. Het planMER en daarbij horende landschapsrapport bieden een methodisch onderbouwde beoordeling van het milieuthema landschap, waar wellicht niet iedereen zich in kan vinden.

Daarbij zijn wij ons ervan bewust dat de hoogte van windmolens niet vast is gelegd. Dit maakt in de toekomst onderdeel uit van de optimalisatie. De landschaplijnen zijn onderzocht in het planMER en hiermee is rekening gehouden bij het intekenen van de onderzoekopstellingen. Concrete initiatieven in de toekomst moeten rekening houden met voorwaarden voor inpassing en landschap.

B4 Participatie / lusten en lasten

Wij vinden dat lusten en lasten zo eerlijk mogelijk moeten worden verdeeld. In de visie worden voorwaarden gesteld aan lokaal eigendom en de verdeling van lusten en lasten. In het Toetsingskader bij de ruimtelijke visie worden voorwaarden gesteld aan initiatieven wat betreft lokaal eigendom, betrokkenheid van de omgeving en andere stakeholders en de verdeling van lusten en lasten.

Dit omvat meer dan alleen de planologische juridische procedure die doorlopen moet worden, maar gaat in op de rolname van de gemeente en haar inwoners. Ook inwoners kunnen verschillende rollen oppakken, als grondeigenaar, bewoner of actief in een energiecoöperatie of bewonersplatform.

Koepelorganisaties voor wind- (NWEA)¹ en zoninitiatieven (Holland Solar)² hebben gedragscodes afgesproken waar initiatiefnemers zich aan dienen te houden. In beide gedragscodes wordt aangegeven dat participatie een belangrijk uitgangspunt moet zijn. Een ander belangrijk aspect uit deze gedragscodes is de oprichting van een gebiedsfonds voor omwonenden.

De gemeente wil met het Toetsingskader aangeven wat voor haar essentiële onderdelen zijn voor een proces waarbij de omgeving op een goede en constructieve wijze wordt meegenomen bij grootschalige duurzame initiatieven. Het beschreven proces gaat verder dan beide gedragscodes aangeven, omdat de gemeente meer maatwerk voor haar inwoners wil dan nu beschreven is in de gedragscodes. Afspraken die hieruit voortkomen worden onderdeel van de anterieure overeenkomst tussen gemeente en initiatiefnemer. Belangrijke voorwaarde vanuit de gemeente is minimaal 51% lokaal eigendom bij zon- en windparken. Hierdoor blijft een groot deel van de opbrengst van een zon- of windpark in de omgeving.

Voorstellen van initiatiefnemers waarin niet aan deze voorwaarden wordt voldaan, worden niet door de gemeente in behandeling genomen. Daarmee sluiten wij aan bij de ontwikkelingen die er landelijk zijn op het gebied van participatieafspraken, zoals de NWEA gedragscode, maar ook recent de gedragscode voor zon op land.

Inwoners van Olst-Wijhe en direct omwonenden die betrokken worden bij concrete projecten hebben in gebiedsateliers aangegeven dat er een voordeel voor het gebied moet zijn bij het realiseren van grote projecten met zon of wind. Hierbij geven zij aan dat er nagedacht moet worden over een financiële bijdrage voor het gebied. Als voorbeeld wordt genoemd het vormen van een gebiedsfonds. De voorwaarden voor participatie voorzien in een jaarlijkse financiële vergoeding. De hoogte van de individuele tegemoetkoming en de straal rondom het windpark

¹ <https://nwea.nl/gedragscode-wind-op-land/>

² <https://hollandsolar.nl/gedragscodezonopland>

waarbinnen deze geldt *wordt in overleg tussen initiatiefnemer, gemeente en omwonenden* bepaald. Afspraken hierover worden vastgelegd in een anterieure overeenkomst met de ontwikkelaar.

In de visie gaan wij uit van marktconforme grondvergoedingen. De grondvergoeding is direct gekoppeld aan het eigendom van de grond. Met minimaal 51% eigendom kunnen omwonenden ruim meedelen in het rendement van een project.

De kosten van sloop van windmolens zijn gedekt in de begroting van een windpark, evenals de eventuele vergoeding van planschade.

B5 Planschade, waardevermindering woningen en compensatie

Waardevermindering kan zich voordoen wanneer sprake is van een vermindering van het woon- en leefgenot, of wanneer nieuwe planologische beperkingen worden gesteld aan het gebruik of de bouwmogelijkheden van het onroerend goed. Als de ontwikkeling doorgang vindt kan een verzoek om planschade worden ingediend.

Voor het bepalen van de vraag of voor individuele gevallen sprake is van planschade, en (zo ja) hoe groot de omvang van deze schade is, kent de Wet ruimtelijke ordening (Wro) een aparte procedure. In deze procedure zal een onafhankelijk deskundige, binnen de wettelijke regels, bepalen of er en zo ja, hoe hoog de schade is.

Dit recht is opgenomen in "Afdeling 6.1 Tegemoetkoming in schade" van de Wet ruimtelijke ordening.

Overigens moet opgemerkt worden dat inkomensderving en/of waardedalingen van onroerend goed geen aanleiding vormen om af te zien van verlening van de omgevingsvergunningen voor het wind- en zonneparken. Dit is in beginsel slechts anders indien de hoogte van de uit te keren planschade dusdanig hoog is dat de omgevingsvergunning niet langer (economisch) uitvoerbaar is. Wij hebben op dit moment geen aanwijzingen dat dit het geval zou zijn.

In de praktijk wordt in een 'anterieure overeenkomst' tussen de gemeente en een initiatiefnemer geregeld dat de exploitant van het betreffende wind- of zonnepark verantwoordelijk is voor het uitkeren van eventuele planschade.

B6 Opbrengst, business case en SDE

Met windenergie en zonne-energie wordt een belangrijk en toenemende bijdrage geleverd aan de vermindering van CO₂-uitstoot. Daarom is in het Nederlandse klimaatbeleid een belangrijke rol weggelegd voor zonne- en windenergie, zowel op land als op zee. Daarbij is windenergie op dit moment de goedkoopste bron van duurzame elektriciteit.

Desondanks kunnen windturbines en zonneparken op dit moment nog niet zonder subsidie uit. Een initiatiefnemer van een wind- of zonnepark kan bij het Rijk een zogenoemde SDE++ subsidie aanvragen. De SDE++ subsidieregeling is een instrument van de rijksoverheid om de transitie naar duurzame energie te stimuleren. De subsidie bestaat uit een compensatie die de

overheid betaalt per kWh voor het verschil tussen de kostprijs van opgewekte groene stroom en de prijs voor elektriciteit op de 'vrije markt'.

De hoogte van de SDE+ subsidieregeling wordt steeds verder afgebouwd. Dit komt doordat de ontwikkeling van wind- en zonneparken steeds kostenefficiënter wordt.

Uiteindelijk is het aan de initiatiefnemer van een wind- of zonnepark om af te wegen of alle investeringen voldoende baten opleveren. Het is niet aan ons om deze afweging te maken, anders dan vast te stellen dat een ontwikkeling economisch uitvoerbaar is en dat het wind- of zonnepark binnen afzienbare tijd kan worden gerealiseerd.

In Nederland waait het niet overal even hard. Daarom is het subsidiebedrag hoger voor plekken waar het minder hard waait. Op deze manier is het rendement voor een initiatiefnemer overal min of meer gelijk. Overigens is het windaanbod in Nederland zeer goed ten opzichte van de meeste Europese landen.

B7 Locatiekeuze

Wind

De onderzoeksgebieden in de Ruimtelijke visie Duurzame Energie zijn tot stand gekomen door de wettelijke en harde belemmeringen die er zijn op ons grondgebied 'weg te strepen'. In 2017 zijn deze vastgelegd met het besluit Koersdocument. Dit was het vertrekpunt voor verder onderzoek. Er is dus ook geen sprake van het 'aanwijzen' van onderzoeksgebieden. Het grondgebied van de gemeente Olst-Wijhe biedt niet meer ruimte dan deze gebieden voor grootschalige energieprojecten met wind.

Het onderzoek dat is uitgevoerd in het kader van de Ruimtelijke visie Duurzame Energie moet inzicht bieden in de milieueffecten die er zijn wanneer we de gebieden maximaal belasten met windenergie. Op basis van deze uitkomsten is de ontwerp visie opgesteld waarin de conclusie is opgenomen dat op basis van het onderzoek (planMER) geen van de vijf onderzoeksgebieden afvalt. Met andere woorden, in deze gebieden kunnen wij ontwikkelingen op het gebied van grootschalige windenergie niet op voorhand uitsluiten. Andersom betekent dit niet automatisch dat in alle vijf deze gebieden windenergie zal worden gerealiseerd. En het zou kunnen gebeuren dat uit gedetailleerd vervolgonderzoek blijkt dat een windproject in een van deze gebieden toch niet mogelijk blijkt.

Het onderzoek, de gesprekken en gebiedsateliers hebben ons inzicht gegeven in welke voorwaarden er aan de gebieden moeten worden verbonden om hierover met initiatieven in gesprek te gaan. Een aantal voorwaarden zijn voor alle gebieden hetzelfde, zoals op het gebied van participatie. Maar per gebied kan de voorwaarde verschillen, omdat de situatie anders is. Bijvoorbeeld meer particuliere woningen, meer agrarische gebouwen, of juist natuurwaarden die verschillen.

De voorwaarden die zijn gesteld per gebied, kunnen van invloed zijn op de keus van een initiatief voor een van de gebieden. Bijvoorbeeld omdat het ene gebied meer aanpassing vraagt ten aanzien van natuur, en het andere gebied aanpassing ten aanzien van veiligheid. De Ruimtelijke visie Duurzame Energie geeft voorwaarden, maar sluit niet uit. De visie biedt hiermee ruimte voor initiatieven om een passend idee voor te leggen.

Zon

In tegenstelling tot windprojecten, kunnen grondgebonden zon projecten op veel meer plekken. Belangrijk voor het ontwikkelen van zonnevelden is over het algemeen een locatie dichtbij het energienetwerk (op ons grondgebied is de netbeheerder Enexis). Om richting te geven waar wel of geen zonprojecten mogelijk zijn, is in de Ruimtelijke visie Duurzame Energie een aantal beschermde natuurgebieden weggestreept en is een zone vrijgehouden rondom bebouwing. Ook dan blijkt dat zonnevelden toch in veel landschappen niet uit te sluiten zijn.

Om te komen tot een beleid voor zonnevelden is in de Ruimtelijke visie Duurzame Energie en het bijbehorende planMER gekozen voor een onderzoek gebaseerd op twee gegevens, namelijk de energieopgave van Olst-Wijhe (hoeveel energie is nodig, wat kan verwacht worden van grondgebonden zon in de energiemix) en de draagkracht van het landschap. Voor zonnevelden is geen planMER plicht, maar voor het maken van de visie is onderzoek naar draagkracht van het landschap nodig om afwegingen te maken waar en hoeveel zon op land mogelijk is.

Uit dit onderzoek volgt de conclusie dat niet alle landschappen op basis van hun kenmerken en beschermingswaarde even geschikt zijn. En er ook andere activiteiten en functies in het landschap ruimte nodig hebben. Wanneer al deze functies een plek moeten krijgen, blijkt dat niet alle landschappen evenveel draagkracht hebben om deze functies op een goede manier te combineren. Daarom is per landschapstype een maximale belasting door grondgebonden zon opgenomen.

B8 Maximale hoogte windturbines

De visie stelt geen eisen aan de maximale hoogte van windturbines. Op deze manier behoudt de gemeente de ruimte om een windturbine te vergunnen die tegen de laagst mogelijke kosten de hoogste energieopbrengst heeft.

Wij kiezen in de visie (en eerder in 2017 in het Koersdocument) voor grootschalige opwek van duurzame elektriciteit met windmolens of zonnevelden. Kleine windturbines vallen daarom, door hun beperkte energieopbrengst en hun beperkte ruimtelijke impact, buiten het bereik van de visie. Windmolens op boeren erven zijn nu al mogelijk tot 25 meter. En zijn voor eigen gebruik op locatie mogelijk.

Wij beseffen dat grotere windturbines een grotere landschappelijke impact hebben. Daar staat wel tegenover dat, voor een gegeven opgave, er minder grote windturbines nodig zijn dan kleine. Daar komt bij dat grotere windturbines doorgaans nauwelijks meer geluid produceren dan kleinere.

Wel is het zo dat grotere windturbines hun slagschaduw over een groter gebied werpen. Mede uit de omgeving is de wens gekomen voor de strengst mogelijke bescherming tegen slagschaduw. Wij hebben aangegeven hierin mee te gaan door in de visie op te nemen dat slagschaduw op woningen voorkomen moet worden. Zie ook B9.

B9 Geluid, slagschaduw en lichtschittering

Geluid

Voor alle deelgebieden is gerekend met dezelfde 2 representatieve windturbinetypes. Alle geluidsberekeningen voor windenergie moeten in Nederland voldoen aan het Reken- en Meetvoorschrift Windturbines ([bijlage 4 bij de Activiteitenregeling milieubeheer](#)).

De Nederlandse wet kent geen afstandseisen voor windturbines en woningen. De plaatsing van windturbines moet voldoen aan de Nederlandse normen omtrent geluid en slagschaduw, ongeacht de afstand.

De Nederlandse normering voor geluid is streng en beschermt voldoende tegen hinder van windturbines, inclusief laagfrequent geluid. In het geluidsonderzoek bij een vergunningaanvraag moet een initiatiefnemer aantonen te voldoen aan de normen. Onderdeel van deze berekening is een correcte weergave van de omgeving, inclusief de hardheid van de bodem.

Daarnaast zal in het kader van een goede ruimtelijke ordening onderzocht moeten worden wat de effecten van cumulatie van het geluid van windturbines met andere geluidsbronnen zijn, bijvoorbeeld als gevolg van de mogelijke uitbreiding van vliegveld Lelystad, aan de orde. Het berekenen van cumulatie van geluidbronnen past niet bij het detailniveau van een planMER.

Bij geluidsonderzoek t.b.v. concrete windprojecten zal middels een akoestisch onderzoek aangetoond moeten worden dat aan de geluidsnormen kan worden voldaan.

In het Activiteitenbesluit zijn de eisen opgenomen waaraan windmolens in Nederland moeten voldoen. De geluidnormen zijn opgenomen in artikel 3.14a. Hierin is vastgelegd dat een of meer windmolens op de gevel van geluidsgevoelige bebouwing (bijvoorbeeld woningen) moeten voldoen aan de norm van ten hoogste 47 dB Lden en aan de norm van ten hoogste 41 dB Lnight. In de Nederlandse wetgeving wordt uitgegaan van gemiddelden. In de praktijk komt de 47 dB Lden norm op een gemiddelde geluidbelasting van 41 dB, de geluidsbelasting op een woning waar precies voldaan wordt aan de norm zal als de windmolen draait (circa 95% van de tijd) variëren tussen de 38 en 46 dB. Dit heeft te maken met het feit dat in de Lden-methode 'strafdecibellen' worden toegevoegd aan windturbinegeluid in de avond (+5 dB) en de nacht (+10 dB). De daadwerkelijke geluidsbelasting komt dus niet overeen met de Lden-waarden.

Slagschaduw

Voor slagschaduw geldt landelijk een zeer strenge norm (veel strenger dan in het buitenland) van maximaal 17 keer maximaal 20 minuten slagschaduw per woning per jaar. De Ruimtelijke visie Duurzame Energie stelt in aanvulling hierop dat slagschaduw op gevels niet is toegestaan. Hierbij gaat het om lichtdoorlatende gevels (met andere woorden, een gevel met ramen). Ook gaat het om gevels van gevoelige objecten, zoals woningen en scholen. Door middel van sensoren die meten of er slagschaduw optreedt (m.a.w. dat het hard genoeg waait om de wieken te laten draaien, dat de zon schijnt, en dat het een moment van de dag is waarop de schaduw van de windturbine op een of meer woningen valt) kan de windturbine automatisch voorkomen dat er stilstand optreedt. Hierbij moet worden opgemerkt dat het geheel voorkomen van slagschaduw geen realistische eis is. Op een moment dat plotseling slagschaduw zou optreden (bijvoorbeeld doordat de zon achter wolken vandaan komt) zal het een korte tijd duren voordat de wieken geheel tot stilstand zijn gekomen.

Lichtschittering

Het effect van lichtschittering wordt voorkomen doordat in de Activiteitenregeling milieubeheer is opgenomen dat windturbines moeten worden voorzien van antireflecterende coating.

B10 Obstakelverlichting en lichthinder

Om hinder door obstakelverlichting te voorkomen, wordt voortdurend zichtbare obstakelverlichting (vastbrandend of knipperend) op windturbines niet toegestaan, tenzij hierdoor de uitvoerbaarheid in het geding komt. De visie loopt vooruit op een pilot van Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland waarin de mogelijkheden worden onderzocht om obstakelverlichting reactief te koppelen aan de detectie van vliegtuigen.

B11 Ecologie / natuur

Het ecologische onderzoek in het kader van het planMER is bedoeld om te kijken of gebieden op voorhand al kunnen worden uitgesloten als gevolg van ontoelaatbare effecten op beschermde soorten en gebieden. Nu uit het planMER blijkt dat dit niet het geval is zijn alle zoekgebieden nog mogelijk.

Als er in een later stadium concrete projecten zijn wordt hiervoor diepgaander onderzoek uitgevoerd, inclusief veldbezoeken. Zo dient er voor ieder concreet windproject het effect van windturbines op aanvaringen van vogels en vleermuizen onderzocht te worden. Ook andere effecten zoals verstoring (door bijv. geluid) zullen in dergelijke onderzoeken worden meegenomen. Tevens dienen voor concrete zonprojecten mogelijke overtredingen van verbodsbepalingen op de Wet natuurbescherming onderzocht te worden.

Ook het thema Weidevogels zal in vervolgonderzoek nadrukkelijk de aandacht krijgen, zowel bij zon- als bij windprojecten.

B12 Gezondheid

Tijdens de gebiedsateliers, de informatieavonden en in de zienswijzen worden veel vragen gesteld over gezondheid. Veel van de normen die hier betrekking op hebben zijn gerelateerd aan geluid en slagschaduw. In gesprekken over gezondheid wordt hinder en overlast vaak aangehaald. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat windturbinegeluid kan leiden tot hinder bij omwonenden. Deze hinder treedt over het algemeen op bij hogere geluidsniveaus van de windturbines. Ook blijkt dat weerstand (emotionele spanning en angst voor overlast) tegen de ontwikkeling, het gevoel van hinder door de windturbines kan vergroten. Er bestaat echter geen wetenschappelijk bewijs voor een directe relatie tussen het ervaren van hinder als gevolg van windturbines en de effecten op de gezondheid. Negatieve gezondheidseffecten zoals bijvoorbeeld een verhoogde bloeddruk, hartziekten en gehoorverlies zijn als gevolg van de windturbines dan ook niet wetenschappelijk aangetoond.

In het planMER zijn de milieueffecten op hoofdlijnen in beeld gebracht. De gezondheid van omwonenden maakt impliciet deel uit van de verschillende onderzoeken. De normen die zijn opgesteld voor met name geluid en slagschaduw, hebben namelijk tot doel om mensen zoveel

mogelijk te beschermen tegen onaanvaardbare hinder. Zo heeft de wetgever de geluidnormen mede gebaseerd op relaties tussen hinderbeleving en de blootstelling aan geluidniveaus die volgen uit wetenschappelijk onderzoek. Ook in een recente uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State zijn deze normen uitgebreid getoetst en akkoord bevonden (zie bijvoorbeeld AbRvS, 21 februari 2018, ECLI:NL:RVS:2018:616).

Ten aanzien van slagschaduw is bekend dat moderne windturbines doorgaans een grotere rotor hebben en langzamer draaien. Hierdoor ligt de frequentie van de slagschaduw nooit hoger dan 1 Hz. Terwijl bekend is dat frequenties tussen 2,5 Hz en 14 Hz als hinderlijk worden ervaren. Bovendien is de periode waarin slagschaduw mag voorkomen vanwege de geldende norm relatief beperkt.

Enige hinder als gevolg van windturbines is niet uit te sluiten. Hinder staat echter niet gelijk aan effecten op de gezondheid. Wel kunnen langdurige ergernis over de hinder van windturbines en het gevoel dat de kwaliteit van de leefomgeving is verminderd of zal verminderen negatieve gevolgen hebben voor het welzijn en de gezondheid. Dat is niet uniek voor windturbines, maar geldt ook voor andere ontwikkelingen in onze leefomgeving, zoals de komst van nieuwe wegen of industrie.

Verder wordt hier nog gewezen op een recente publicatie van het RIVM en de GGD uit 2017 met de titel 'Health effects related to wind turbine sound uit 2017'. Dit rapport bevat een overzicht van de conclusies van recente (nationale en internationale) wetenschappelijke onderzoeken met betrekking tot de gezondheidseffecten van het geluid van windturbines. Eén van de conclusies is dat er onvoldoende overtuigend wetenschappelijk bewijs is voor een directe relatie tussen gezondheidsrisico's en het geluid van windturbines.

Uit het rapport volgt ook dat het bewijsmateriaal met betrekking tot het effect van windturbines op slaap niet overtuigend is. Slaapstoornissen blijken te zijn gerelateerd aan ergernis, maar er is geen duidelijke relatie met het niveau van het geluid van de windturbine. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State ziet geen aanleiding om aan de conclusies van het RIVM en de GGD te twijfelen (AbRvS 21 februari 2018, ECLI:NL:RVS:2018:616).

WHO

De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) heeft op 10 oktober 2018 een rapport gepubliceerd met daarin advieswaarden voor omgevingsgeluid ('Environmental Noise Guidelines for the European Region'). Voor windturbinegeluid is een advieswaarde van 45 dB L_{den} opgenomen. Deze waarde is 2 dB lager dan de Nederlandse geluidsnorm die is opgenomen in het Activiteitenbesluit milieubeheer. Deze is vastgesteld op 47 dB L_{den} voor windturbines (zie artikel 3.14a, lid 1, van het Activiteitenbesluit milieubeheer).

Het WHO-rapport maakt onderscheid tussen:

- strong recommendations en
- conditional recommendations.

Bij een conditional recommendation is er minder zekerheid over de doeltreffendheid van de voorgestelde aanbeveling. De advieswaarde van 45 dB L_{den} voor windturbines zo'n aanbeveling. Deze advieswaarde is niet ingegeven door bewijs voor gezondheidsrisico's, maar door (de beleving van) een hoge mate van hinder. De WHO geeft onder meer aan dat het bewijs

voor gezondheidseffecten ten gevolge van windturbines (afgezien van de ervaren hinder) afwezig is of een lage tot zeer lage kwaliteit heeft.

Bij het bovenstaande is van belang dat het regelgevend bevoegd gezag (in dit geval de Nederlandse wetgever) zich bij de vaststelling van de geluidsnorm van 47 dB L_{den} bewust was van het feit dat de genormeerde geluidswaarde tot hinder leidt (9% ernstige hinder binnenshuis en 20% buitenshuis voor woningen die de maximaal toegestane geluidsbelasting ondervinden). De wetgever acht het vanwege het maatschappelijk belang van windenergie echter noodzakelijk om een bepaalde mate van hinder te accepteren. Volgens de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is het aan de wetgever om de verschillende belangen en de feiten en omstandigheden die bij de vaststelling van de geluidsnormen betrokken zijn tegen elkaar af te wegen. Zij ziet in de percentages ernstig gehinderden geen aanleiding voor het oordeel dat de wetgever niet in redelijkheid tot de vaststelling van deze geluidsnormen voor windenergie heeft kunnen besluiten (AbRvS, 20 december 2017, ECLI:NL:RVS:2017:3504).

B13 Gezondheid vee

Er is geen onderzoek bekend waaruit blijkt dat windturbines effect hebben op dierenwelzijn en de gezondheid van dieren. Hierbij is nog van belang dat de Raad van State op 4 mei 2016 (Windpark Wieringermeer) en 4 april 2018 (Windpark Bijvanck) heeft geoordeeld dat niet aanmerkelijk is dat geluid van windturbines leidt tot effecten (stress) op paarden.

B14 Toerisme en recreatie

Diverse onderzoeken tonen weinig tot geen effecten aan op de toeristische sector (Glasgow Caledonian University et al. 2010, Frantál & Kunc 2011, Gottlob 2013, Braunova 2014, Van der Lelij & Königs 2016, Silva & Delicado 2017). Indien ondernemers desondanks inkomstenderving blijken te ondervinden van ruimtelijke ontwikkelingen kan een planschadeclaim worden ingediend. Zie daarvoor ook de thematische beantwoording onder B5.

Eventuele effecten op recreatie zullen door de gemeente worden meegewogen bij het beoordelen van concrete projecten. Op het detailniveau van de visie is niet te stellen dat bepaalde locaties op voorhand afvallen.

B15 Capaciteit elektriciteitsnetwerk

Het is aan initiatiefnemers om transport van de opgewekte elektriciteit naar het netwerk te regelen. Dat de capaciteit van het (regionale) elektriciteitsnetwerk een knelpunt is wordt breed onderkend en is nadrukkelijk onderwerp van gesprek tussen netbeheerders, rijk en lagere overheden. Het onderwerp valt echter buiten de reikwijdte van deze visie, die enkel gaat over de spelregels waar projecten voor grootschalige zon en wind aan moeten voldoen.

B16 Opslag

Opslag van duurzame elektriciteit is een belangrijk onderwerp waar op dit moment veel onderzoek naar gedaan wordt. Het valt echter buiten de reikwijdte van deze visie, die enkel gaat over de spelregels waar projecten voor grootschalige zon en wind aan moeten voldoen.

B17 Alternatieve bronnen van duurzame energie

De Ruimtelijke visie Duurzame Energie maakt onderdeel uit van het duurzaamheidsprogramma van de gemeente Olst-Wijhe. In dit programma staan zes programmalijnen, naast energie ook mobiliteit en afval bijvoorbeeld. Binnen het onderdeel Energie zijn er meerdere projecten. Er wordt gewerkt aan zowel energiebesparing als duurzame energie productie. Duurzame energie gaat onder andere over warmte (bijvoorbeeld groen gas), zon-PV op daken en warmtepompen. Zon op land of windenergie hoeven dus niet de enige bronnen van duurzame energie te zijn in Olst-Wijhe. We zetten ook in op zonne-energie op grote daken en biomassavergisting. Uit de gegevens van Rijkswaterstaat (klimaatmonitor) blijkt dat we in Olst-Wijhe naar verhouding veel zon-PV op daken hebben en dat duurzame warmte hoofdzakelijk van houtkachels komt.

Om Klimaatdoelstellingen uit het klimaatakkoord (het vorige en het huidige) te halen zal een groot aandeel duurzame energie per gemeente moeten worden geproduceerd. Om ruimte te maken voor deze grootschalige energie wordt met de visie een beleidslijn vastgelegd door de raad. Mocht in de toekomst door innovatie opnieuw moeten worden gekeken naar energiebronnen, dan wordt daarvoor nieuw beleid opgesteld. Tot 2030 is daar nog geen sprake van en leveren energieprojecten met wind en grondgebonden zon-pv de meeste duurzame kWh per geïnvesteerde euro. Daarbij levert wind de meeste kWh per hectare.

Wind op zee

Er wordt gebouwd aan windparken op zee. Een deel van de energiebehoefte van Nederland kan hiermee duurzaam worden opgewekt. Er is op zee niet genoeg ruimte om alle energie te produceren die we nodig hebben. In het nieuwe Klimaatakkoord is berekend dat 41 % van de energiebehoefte op zee moet worden geproduceerd. Er zal de komende jaren dus nog meer op zee worden gebouwd. Dat neemt niet weg dat er een deel op land moet worden opgewekt.

Energieloket Salland

Het Energieloket Salland loopt van 2016-2020 en zet in op energiebesparing en -opwek in bestaande woningen. Met zeven energie-adviseurs in Salland wordt hard gewerkt aan maatwerk, energiescans en informatiebijeenkomsten. Het Energieloket Salland wordt mede mogelijk gemaakt door de provincie Overijssel. In een samenwerking met alle gemeenten in Overijssel zijn financiële ondersteuning en advies geregeld. Ook landelijk zijn er regelingen waar gebruik van kan worden gemaakt, zoals de 'energiebespaarlening'.

Energiebesparing in bedrijven

Via wetgeving en met ondersteuning van het rijk wordt de afgelopen jaren ook stevig ingezet op energiebesparing in bedrijven. Zowel bedrijfspanden als bedrijfsprocessen. Ook de branche organisaties hebben zich achter de klimaatdoelen gesteld en voeren projectmatig energiebesparingsacties door.

Vergisten van biomassa

In de energietransitie is ook het vervangen van aardgas nodig. Voor 'warmte' zijn andere bronnen nodig dan voor 'elektriciteit'. In Olst-Wijhe zijn we al bezig met het omzetten van GFT in groen gas, wordt lokaal snoeihout gebruikt in een houtkachel voor het zwembad en appartementen en schaffen steeds meer eigenaren een warmtepomp aan voor in de woning.

Zonnepanelen op daken

Er zijn in Olst-Wijhe vergeleken met andere gemeenten veel zonnepanelen op daken gelegd. In projecten zoals Olster Zon en HerWinZon zijn veel daken tegelijk vol gelegd. Bovendien is de afgelopen jaren veel aandacht besteed aan asbestsanering, waarbij ook de combinatie met zonnepanelen is gemaakt. Olst-Wijhe werkt hierin niet alleen, maar samen met LTO en provincie Overijssel.

De gemeente is van mening dat zowel zon op dak als grootschalige zon en wind nodig zijn om te voldoen aan de energievraag. Onderzoek wijst uit dat er niet voldoende daken zijn om aan de duurzame energiebehoefte te voldoen.

Inzet op alternatieven

In het verleden heeft Nederland ingezet en gebruik gemaakt van voornamelijk aardgas. Onze energievoorziening komt van een beperkt aantal plekken, van een beperkt aantal bronnen. In de toekomst, tot 2050, gaat Nederland de overgang maken naar energie die op meerder plekken wordt geproduceerd en ontstaat er een mix aan energiebronnen. Het is niet zo dat onze energiebronnen in de toekomst alleen maar van wind en zon zijn. Er wordt ook gekeken naar biomassa, geothermie en nieuwe innovatieve bronnen. Alle energiebronnen gaan bijdragen aan onze energievoorziening.

Zoals hierboven aangeven wordt er hard gewerkt door allerlei partijen, inwoners en bedrijven aan duurzame energie en energiebesparing. Waarom is dan de Ruimtelijke visie Duurzame Energie nodig? De raad wil graag antwoord op de vraag: 'wat kan grootschalig wind en zon betekenen voor in Olst-Wijhe en wat vinden we daarvan'. De opdracht van de raad om grootschalige energie met wind en zon te onderzoeken is gebaseerd op de wens om meer snelheid te maken met het realiseren van duurzame energie. De visie, het planMER en het participatieverslag geven hier antwoord op.

B18 Provinciaal beleid en regionale samenwerking

Samen met de provincie Overijssel zijn alle gemeenten betrokken bij het opstellen van de Regionale Energie Strategie (RES). Gezamenlijk hebben we de opdracht om te onderzoeken op welke manier we duurzame energie kunnen opwekken met wind en zon. Hiervoor is Nederland verdeeld in 30 energieregio's. Olst-Wijhe doet mee in de RES voor West-Overijssel.

Provinciaal beleid

In het verleden heeft de provincie ook samen met gemeenten de opdracht uit het eerste Klimaat-akkoord uitgevoerd. Overijssel moest toen 85 MW windenergie realiseren. Hiervoor zijn zoekgebieden aangewezen, onder andere bij Staphorst en Ommen. Met de komst van de laatste windturbines bij Staphorst is aan deze eerste opdracht voldaan. Olst-Wijhe was in deze opdracht geen 'zoekgebied'. Dat neemt niet weg dat windturbines op ons grondgebied wel

mogelijk zijn. In het provinciaal Omgevingsplan wordt het grondgebied van Olst-Wijhe aangemerkt als 'windturbines onder voorwaarden toegestaan'. Het planMER laat zien dat er windturbines mogelijk zijn, maar dat er voorwaarden zijn, bijvoorbeeld omdat er rekening gehouden moet worden met de beschermde status van de NNN gebieden. De status 'zoekgebied' van de provincie had betrekking op de eerste opdracht om in Overijssel 85 MW met windenergie op te wekken. Aan deze opdracht is voldaan. Er geldt geen 'zoekgebied of voorkeursstatus' meer in Overijssel.

Met het onderzoek in het kader van de Ruimtelijke visie Duurzame Energie hebben we zelf voorwaarden opgesteld en is ook met de provincie gesproken over deze voorwaarden. De provincie Overijssel heeft met de ter inzage legging van de visie ook een zienswijze ingediend.

Wij zijn actief betrokken bij het opstellen van de RES . Het vaststellen van de Ruimtelijke visie Duurzame Energie hoeft hier niet op te wachten, maar biedt juist een kader om aan te geven in de RES.

Onderzoeksgebied E wordt in het provinciale omgevingsplan aangeduid als 'wind mogelijk onder voorwaarden'. Deze voorwaarden zijn onder andere dat de effecten op de naastgelegen NNN gebieden goed onderzocht moeten worden. Dit zal met een concreet initiatief als voorwaarde worden gesteld. De onderzoekopstelling in het planMER laat zien dat er wel windturbines mogelijk zijn, maar dat er dus rekening gehouden moet worden met de beschermde status van de NNN gebieden.

NNN gebieden

De Ruimtelijke visie Duurzame Energie houdt rekening met de aangewezen NatuurNetwerkNederland (NNN) gebieden. De voorwaarden die gelden voor zon of windprojecten nabij NNN zijn belangrijk en zijn meegenomen in het onderzoek. Dat neemt niet weg dat ontwikkelingen naast, of in de buurt van NNN gebieden, onder voorwaarden wel zijn toegestaan.

In het planMER is op hoofdlijnen gekeken of ligging ten opzichte van NNN-gebieden gebieden op voorhand met zekerheid onmogelijk maakt. Detailonderzoek en veldbezoeken moeten per individueel project in meer detail bepalen wat de effecten van dat project zijn op NNN.

Regionale Energie Strategie

Het huidige Klimaatakkoord legt de opgave om 35 TJ 'hernieuwbaar op land' bij de 30 regio's die dit samen met de provincies vastleggen in Regionale Energie Strategieën (RES). Daarbij wordt gekeken naar zon en wind projecten. Daarnaast moeten gemeenten warmteplannen maken om het aardgasgebruik te verlagen. Ook Olst-Wijhe moet een bijdrage leveren aan de RES en kan dit doen door in ieder geval voor het eigen energiegebruik projecten te realiseren met zon en wind. Tegelijkertijd wordt in de regio gekeken wat er grootschalig en grensoverschrijdend mogelijk is.

Er wordt in RES-verband gekeken naar locaties en opstellingen die passen bij landschapslijnen op regionaal niveau. De energieopgave is groot, en in Olst-Wijhe is ruimte om zelf in ieder geval een deel van deze opgave te realiseren. Het is niet realistisch om te denken dat de energie die Olst-Wijhe gebruikt elders in de regio kan worden opgewekt. Hierin kunnen we zelf de eerste stappen zetten.

B19 Onafhankelijkheid adviesbureau

In 2016 is gestart met een eerste verkenning met de raad op het onderwerp energietransitie. Daarbij is advies gevraagd van verschillende deskundigen om zo scherp te formuleren welke stappen nodig zijn om te komen tot beweging in de energietransitie. Hiervoor is ook advies gevraagd van het bureau Bosch en van Rijn, omdat daar ervaring en deskundigheid aanwezig is op het gebied van zon en wind.

Gemeente Olst-Wijhe kan de opdracht om grootschalige energie met wind en zon te onderzoeken niet invullen zonder de inzet van specialisten. Om een goed antwoord te vinden op de vragen en beleid voor meerdere jaren helder te krijgen is onderzoek nodig. Er is gekeken naar ervaring, deskundigheid en specialisatie. Maar ook een 'brede' blik op het onderzoeksveld en de energietransitie. De adviseurs die de gemeente inhuurt zijn dus vaak afkomstig uit de praktijk, omdat hier de ervaring is.

Onafhankelijk

Met de betrokken adviseurs/adviesbureau is de afspraak dat zij in de periode dat de opdracht wordt uitgevoerd, geen andere opdrachten aannemen die zich afspelen op ons grondgebied. Hiermee is onafhankelijkheid tijdens de projectperiode naar ons idee voldoende verzekerd.

Het adviesbureau is deskundig en onafhankelijk en er is geen reden om te twijfelen aan de inzet van het adviesbureau om de Ruimtelijke visie Duurzame Energie goed op te stellen en af te ronden. De wens van verschillende indieners om mee te denken over de inzet van een adviesbureau nemen we mee als aandachtspunt bij toekomstige ontwikkelingen.

B20 Externe veiligheid

Externe veiligheid wordt behandeld in paragrafen 5.7 en 7.2.5 van het MER. Doordat eventuele veiligheidseffecten sterk gelokaliseerd zijn rond de windturbines en zonnevelden, is een nadere beoordeling op het abstractieniveau van een planMER niet zinvol.

De externe veiligheid van eventueel te plaatsen windturbines en zonnevelden moet als onderdeel van de voorbereidingsprocedure op projectniveau plaatsvinden. Wanneer er zich een concreet initiatief aandient, moet er een externe veiligheidsonderzoek worden uitgevoerd waarin wordt aangetoond dat aan alle wettelijke normen omtrent externe veiligheid wordt voldaan.

De berekening van veiligheidsafstanden in het MER (en bijlage C daarbij) is uitgevoerd op basis van het [Handboek Risicozonering Windturbines](#).

C. Adviesreacties van vooroverlegpartners

C1 – Gemeente Raalte

Naam instantie/indiener:	College van b en w van Raalte; 28465-2019		
Datum:	10 juli 2019		
Reactie:			
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	
1	Overlegpartner verzoekt om gemeente Raalte op te nemen in de opsomming van buurgemeenten die binnen de invloedssfeer van eventueel te ontwikkelen windprojecten vallen.	De gemeente Raalte zal worden opgenomen in de genoemde opsomming.	
2	Overlegpartner vraagt om ook daar waar de invloedssfeer van zon- en windprojecten over gemeentegrenzen heen gaat, de bewoners van de andere gemeenten te betrekken en mee te laten delen in de lusten.	De gemeente Olst-Wijhe zal zich inspannen voor goede communicatie rondom zonne- en windprojecten met gemeentegrensoverschrijdende projecten.	
3	Overlegpartner blijft graag met de gemeente Olst-Wijhe in gesprek, ook over de samenhang van de Energievisie met andere toekomstige ontwikkelingen in het buitengebied.	De gemeente Olst-Wijhe stelt de betrokkenheid van de gemeente Raalte op prijs en staat op zijn beurt korte communicatielijnen voor.	
Conclusie			
Bovenstaande adviesreactie leidt tot de volgende wijziging:			
- De gemeente Raalte wordt opgenomen in de opsomming van nabijgelegen gemeenten in de visie.			

C2 – Gemeente Voorst

Naam instantie/indiener:	Gemeente Voorst; 29625-2019		
Datum:	15 juli 2019		
Reactie:			
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	
1	Overlegpartner stelt een grote mate van overeenkomst vast tussen het zonneveldenbeleid in beide gemeenten voor het oeverwallengebied. Ook voor windenergie kan de gemeente Voorst zich goed vinden in de gehanteerde benadering.	Ter kennisname.	
2	Overlegpartner stelt het op prijs om betrokken te worden bij eventuele verdere ontwikkelingen, vooral in het gebied aan de westzijde van de IJssel.	De gemeente Voorst zal op de hoogte worden gehouden van eventuele ontwikkelingen in het westen van Olst-Wijhe.	
Conclusie			
De adviesreactie leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.			

C3 – Gemeente Zwolle

Naam instantie/indiener:	College van b en w van Zwolle; 28800-2019		
Datum:	9 juli 2019		
Reactie:			
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	
1	Overlegpartner kan zich vinden in de benadering voor zonne-energie en de ruimtelijke voorwaarden voor windenergieprojecten.	Ter kennisname.	
2	Overlegpartner constateert dat op het bovenlokale netwerk van HS-MS stations van enexis weinig/nauwelijks aansluitcapaciteit beschikbaar is en stelt voor om gezamenlijk op te trekken bij gesprekken met enexis om een robuust en toekomstbestendig netwerk voor de (sub)regio te realiseren.	De netwerkcapaciteit is inderdaad een aandachtspunt en wij sluiten graag aan bij een overleg om te zorgen dat dit in de toekomst geen onoverkomelijke drempel gaat worden.	
3	Overlegpartner waardeert de transparantie van het proces en de gefaseerde aanpak waarbij gebieden in de nabijheid van de gemeentegrens vooralsnog buiten beeld blijven. Overlegpartner hecht waarde aan een goede bestuurlijke en ambtelijke afstemming en gaat er van uit dat, indien er een windinitiatief in onderzoeksgebied B2 wordt uitgewerkt, de gemeente Zwolle tijdig betrokken wordt gezien de korte afstand van Windesheim. Ook is het belangrijk dat de inwoners van Zwolle goed geïnformeerd/betrokken worden bij de realisatie van met name windparkinitiatieven in dit deelgebied.	De gemeente Olst-Wijhe onderschrijft het belang van goede en vroegtijdige communicatie bij realisatie van zonne- en windprojecten in het grensgebied met andere gemeenten, waaronder Zwolle.	
Conclusie			
De adviesreactie leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.			

C4 – Veiligheidsregio IJsselland

Naam instantie/indiener:	Veiligheidsregio IJsselland; 29353- 2019		
Datum:	11 juli 2019		
Reactie:			
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	
1	Overlegpartner constateert dat het deelthema vervoer van gevaarlijke stoffen over de waterwegen niet behandeld is en adviseert dit alsnog te doen.	Het deelthema 'vervoer van gevaarlijke stoffen over waterwegen' wordt niet aan het MER toegevoegd, maar vormt een aandachtspunt voor concrete projecten.	
Conclusie			
De adviesreactie leidt niet tot aanpassing van het MER maar is een aandachtspunt in de visie voor concrete projecten.			

C5 – Provincie Overijssel

Naam instantie/indiener:	GS van Overijssel; 29903-2019	
Datum:	18 juli 2019	
Reactie:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
1	Overlegpartner spreek waardering uit voor het doorlopen participatieproces. De energievisie biedt een goede lokale voorbereiding voor de RES West Overijssel.	De gemeente dankt de overlegpartner voor diens reactie.
2	Overlegpartner constateert dat de militaire laagvliegroute een gebied met beperkingen voor windenergie is. Grote windturbines zijn daar uitgesloten, voor kleine windturbines moet met Defensie worden overlegd wat de mogelijkheden zijn. Dit staat niet zo genuanceerd in de provinciale omgevingsvisie, maar zal worden aangepast in de eerstvolgende APK omgevingsvisie.	Ter kennisname.
3	Overlegpartner vraagt aandacht voor gemeentegrensoverschrijdende ruimtelijke effecten. Als het gaat om opstellingen voor windenergie is het van belang aan te sluiten bij de gebiedskenmerken uit de Catalogus Gebiedskenmerken. Overlegpartner nodigt de gemeente Olst-Wijhe om samen te kijken naar ontwikkelmogelijkheden met ruimtelijke kwaliteit, in de geest van het rapport Energie opwekking in de landschappen van Overijssel, opgesteld door H+N+S Landschapsarchitecten.	Gemeente neemt de uitnodiging aan om samen met provincie na te gaan op welke wijze gemeente bij uitvoering van de Ruimtelijke visie duurzame energie kan sturen op ruimtelijke kwaliteit zoals beschreven in de Catalogus gebiedskenmerken.
4	Overlegpartner vindt dat ruimtelijke kwaliteit een sterkere positie moet krijgen in de businesscase van de ontwikkelaar en dat het geen sluitpost mag worden.	Aangenomen wordt dat deze passage betrekking heeft op de ontwikkeling van grondgebonden zonneparken. Gemeente heeft in de ruimtelijke visie regels meegegeven die ervoor zorgen dat initiatiefnemers reeds bij de start van het project een moeten aantonen op welke wijze ze bijdragen aan ruimtelijke kwaliteit. Ruimtelijke kwaliteit vormt daarom geenszins een sluitpost.
Conclusie		
De adviesreactie leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

D. Toetsingsadvies commissie m.e.r.

De onafhankelijke commissie voor de milieueffectrapportage (commissie m.e.r. of 'de commissie') heeft het planMER getoetst. Hieronder wordt het toetsingsadvies samengevat, waarbij puntsgewijs de reactie van de gemeente is opgenomen. Op de punten waar het planMER aangevuld wordt naar aanleiding van het advies van de commissie is onderstaande tabel aangegeven. [Het volledige toetsingsadvies](#) is in te zien via de website van de commissie.

Naam instantie/indiener:	Commissie m.e.r.	
Datum:	19 september 2019	
Reactie:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
1	<p>Er ontbreekt nog belangrijke natuurinformatie. Het MER sluit significante gevolgen voor het Natura 2000-gebied Rijntakken niet uit als windturbines in locatie A (Marle) worden geplaatst. Daarnaast worden effecten van de (geringe) stikstofdepositie uitgesloten op basis van het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Het plan kan - mede gezien de recente uitspraak van de Raad van State over het PAS - derhalve conflicteren met de Wet natuurbescherming. Een Passende beoordeling waarin de gevolgen nader worden onderzocht is daarom nog nodig voor zowel locatie A als stikstofdepositie.</p> <p>De Commissie adviseert om in aanvulling op het MER een Passende beoordeling op te stellen waarin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • onderzocht wordt of in locatie A (Marle) windturbines kunnen worden geplaatst binnen de eisen van de Wet natuurbescherming. Toets in de Passende beoordeling of significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn uit te sluiten; • onderzocht wordt of er significante negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden kunnen optreden. Indien dit optreedt, onderzoek of er met maatregelen stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden kan worden voorkomen. 	<p>Een passende beoordeling op het detailniveau van een gemeentebrede planMER biedt weinig toegevoegde waarde: er zullen op basis daarvan geen gebieden kunnen worden uitgesloten.</p> <p>Op projectniveau kan een passende beoordeling wel verplicht zijn.</p> <p>Er wordt in de visie geen voorwaarde opgenomen om een passende beoordeling uit te voeren. Dit volgt immers rechtstreeks uit de Wet natuurbescherming.</p>

2	<p>In het MER zijn de cumulatieve effecten niet onderzocht. De ruimtelijke visie maakt het mogelijk dat er combinaties van windparken en zonneparken in hetzelfde gebied of vlak bij elkaar worden gerealiseerd. Dit heeft mogelijk effecten op de natuur en op het landschap.</p> <p>De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER de cumulatieve effecten in beeld te brengen, passend bij het abstractieniveau van het plan. Beschouw ten minste de landschappelijke effecten en de effecten voor de natuur. Maak enkele visualisaties van gecombineerde wind- en zonneparken, zodat duidelijk is wat de landschappelijke effecten zijn van een dergelijke combinatie. Uit deze beschouwingen kunnen vervolgens randvoorwaarden voortvloeien, die gelden voor ontwikkeling van de afzonderlijke projecten.</p>	<p>Er zijn maar weinig effecten die specifiek optreden vanwege de cumulatie van zonne- en windparken. Denk hierbij aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geluid van windturbines dat verder draagt over een zonnepark omdat dit beter reflecteert dan akkerland. - Mogelijke verlegging van vliegroutes van vogels door de aanleg van zonneparken, waardoor deze door windparken komen te liggen. - Een zwaardere landschappelijke belasting van een gebied waarin zowel zonne- als windparken gerealiseerd worden. (Energielandschap). <p>Cumulatieve effecten moeten op projectniveau worden beoordeeld, maar leiden op planMERniveau niet tot andere conclusies.</p>	
3	<p>Windparken: de landschappelijke analyse/toelichting verschilt van de uiteindelijke landschappelijke beoordeling (score in de tabel). Ook verschilt deze landschappelijke beoordeling op diverse plaatsen in het MER.</p> <p>De Commissie adviseert in aanvulling op het MER:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De scores in de tabel in overeenstemming te brengen met de landschappelijke beoordeling/analyse. • De scores in de beoordelingstabel van het MER-hoofdrapport in overeenstemming te brengen met de tabelscores van de landschappelijke beoordeling (bijlage D). 	<p>Het advies wordt overgenomen. Er wordt een aanvulling op het MER opgesteld waarin (onder andere) dit punt wordt opgenomen.</p>	
4	<p>Zonneparken: er ontbreken visualisaties. Er worden tevens verschillende beoordelingscriteria gebruikt waardoor het niet navolgbaar is hoe de landschappelijke beoordeling tot stand is gekomen. Ook is het niet helder hoe de landschappelijke draagkracht (maximaal aantal hectares zonneparken per landschapstype) is bepaald.</p> <p>De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER:</p>	<p>Voorbeeldvisualisaties zullen worden toegevoegd (maar niet gevisualiseerd in Olst-Wijhe).</p> <p>Het planMER zal worden aangevuld om de rekenmethode voor het bepalen van de draagkracht beter toe te lichten.</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> • Een navolgbare landschappelijke beoordeling te maken met één set beoordelingscriteria en één landschapsindeling. • Nader inzichtelijk te maken hoe de landschappelijke draagkracht en de vertaling naar het aantal hectares zonneparken tot stand komt, zowel voor het alternatief 'spreiding' als voor 'concentratie'. • Vogelvluchtvisualisaties van zonneparken. Maak deze visualisaties per landschap en zowel voor alternatief 'spreiding' en 'concentratie'. 	<p>De vertaalslag om te komen van de methode van Roenom tot de beoordeling in het planMER wordt in een aanvulling op het MER toegelicht en indien nodig aangepast.</p> <p>Vogelvluchtvisualisaties van concrete opstellingen binnen de gemeente zijn politiek onwenselijk om de schijn van reeds beklonken locaties te voorkomen.</p>	
5	<p>Enkele onderzochte windturbinelocaties kunnen gedeeltelijk in het Natuurnetwerk Nederland (NNN) liggen. De Commissie benadrukt dat het MER niet gebruikt mag worden voor het mogelijk maken van windturbines en/of zonneparken in NNN-gebieden, alsmede voor windturbines die overdraai hebben over NNN-gebieden. In het MER is namelijk niet aangetoond dat deze effecten toelaatbaar zouden zijn.</p>	<p>Er worden door de visie geen windturbines of zonneparken mogelijk gemaakt; dat zal gebeuren d.m.v. ruimtelijke procedures, waarvoor projectspecifieke ecologisch onderzoek zal worden uitgevoerd.</p>	
6	<p>In het MER, eerdere studies en de ruimtelijke visie wordt veel informatie gegeven over de energiebehoefte. In het MER is echter niet (direct) helder in hoeverre de onderzochte locaties voor wind en zon leiden tot de beoogde doelen en wat er nodig is om de doelen voor 2030 en 2050 te halen (enkel windenergie of zonneparken, of combinatie van deze twee). Evenmin is duidelijk in hoeverre de gemeente andere duurzame energieopties toelaat om de gestelde doelen te bereiken.</p> <p>Hoewel de structuurvisie duurzame energie is opgesteld voor het ruimtelijk mogelijk maken van windparken en zonneparken ten behoeve van de vastgestelde 2020 doelstelling adviseert de Commissie om ook nadrukkelijk te kijken naar de energiedoelstellingen voor 2030 en 2050. De Commissie beveelt daarom aan om voortgaand aan de besluitvorming - bijvoorbeeld met een schema/tabel - de benodigde energiebehoefte van de gemeente OlstWijhe in de tijd weer te geven. Zo wordt duidelijk welke (latere) keuzes</p>	<p>Relatie met doelbereik zal worden uitgebreid. Daarbij wordt ook de nieuwe doelstelling van 54 GWh duurzame opwek in 2030 betrokken. En 210 GWh in 2050.</p>	

	(combinaties van zon, wind en andere energieopties) gemaakt dienen te worden om de energiedoelen te bereiken.		
7	De Commissie beveelt aan om -voorafgaand aan de besluitvorming- te onderzoeken wat de capaciteit zou zijn van zon op de daken in Olst-Wijhe. Hiermee kan al een deel van de energieopgave worden gerealiseerd.	De visie zal worden uitgebreid met een paragraaf over de uitrol van duurzame opwek in de tijd. Daarbij zal ook de potentie van zon op dak (40 GWh) worden betrokken.	
8	De Commissie adviseert om na de besluitvorming een combinatie van netwerkversterking, lokale energieopslag, vraagsturing en conversie (naar bijvoorbeeld waterstof) te onderzoeken om tot een optimale inrichting van infrastructuur te komen.	Dit thema zal in RES-verband worden opgepakt.	
9	Er zijn enkele windturbines in het plan die mogelijk van invloed kunnen zijn op het vervoer van gevaarlijke stoffen over waterwegen, bijvoorbeeld over de IJssel. De Veiligheidsregio IJselland geeft in haar zienswijze aan dat dit risico kan optreden door de plaatsing van windturbines in zoekgebied A (Marle), bijvoorbeeld door het falen (afbreken) van een windturbine(onderdeel) dicht bij de waterweg. Deze risico's zijn in dit plan-MER nog niet in beeld gebracht. De Commissie beveelt aan om in latere vervolgbesluiten voor de windparken deze risico's nader te onderzoeken.	Het advies van de commissie wordt overgenomen.	
10	In het MER is de verwachte slagschaduw van de windturbines op gevels weergegeven, zowel voor de landelijke norm (17 dagen maal 20 minuten, omgerekend 5 uur en 40 minuten per jaar) als voor een lagere norm (30 minuten per jaar). In de ruimtelijke visie duurzame energie staat de voorwaarde dat windturbines geen slagschaduw op de gevels mogen veroorzaken. De Commissie merkt op dat deze bovenwettelijke restrictie van invloed kan zijn op de energieopbrengst van de windparken, zonder dat dit nader in het MER is beschouwd.	Uit ervaring elders blijkt dat een dergelijke voorwaarde niet per se leidt tot onrendabele projecten. De hoeveelheid productiederving is dermate gering, en de onzekerheid van de inschatting van de energieproductie van de MER-alternatieven is dermate onzeker, dat deze nuance niet past bij het detailniveau van het planMER.	
11	De Commissie adviseert de nog ontbrekende informatie in een aanvulling op het MER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over de sectorale structuurvisie.	Het advies van de commissie wordt overgenomen voor wat betreft enkele hierboven genoemde punten.	

Conclusie

Naar aanleiding van het advies van de commissie wordt een aanvulling op het MER opgesteld.

In deze wijziging wordt ingegaan op de volgende punten:

- Samenvatting en beoordeling van het milieuthema landschap voor zonne-energie.
- Methode voor draagkracht van het landschap voor zonneparken wordt toegelicht.
- Er worden enkele voorbeeldvisualisaties aan het landschap toegevoegd (bewust van buiten de gemeente).

Verder leidt het advies van de commissie tot de volgende aanpassingen van de visie:

- Er wordt een betere koppeling gemaakt tussen de opwekpotentie van grootschalige wind en zon en de gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen.
-

Bijlage 1. Zienswijzen

In deze bijlage is een samenvatting opgenomen van alle zienswijzen.

Zoals eerder aangegeven is voor onderwerpen die vaak terugkwamen gekozen voor een thematische beantwoording in onderdeel B.

Onderwerpen die niet in de thematische beantwoording aan bod zijn gekomen worden hieronder bij de individuele zienswijze beantwoord.

Verwijzingen naar de thematische beantwoording volgen de indeling uit onderdeel B:

B1	Gebiedsproces
B2	Informatievoorziening en communicatie
B3	Landschap, uitzicht en cultuurhistorie
B4	Participatie / lusten en lasten
B5	Waardevermindering woningen en compensatie
B6	Opbrengst, business case en SDE
B7	Locatiekeuze
B8	Maximale hoogte windturbines
B9	Geluid, slagschaduw en lichtschittering
B10	Obstakelverlichting en lichthinder
B11	Ecologie / natuur
B12	Gezondheid
B13	Gezondheid vee
B14	Toerisme en recreatie
B15	Capaciteit elektriciteitsnetwerk
B16	Opslag
B17	Alternatieve bronnen van duurzame energie
B18	Provinciaal beleid en regionale samenwerking
B19	Onafhankelijkheid adviesbureau
B20	Externe veiligheid

Z1

Naam instantie/indiener:	29049-2019
Datum zienswijze:	9 juli 2019
Zienswijze:	
<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
Gebiedsproces is onvoldoende geweest. Inbreng inwoners heeft niet geleid tot aanpassing of nadere invulling visie.	B1
Omwonenden locatie Boskamp-Middel niet op de hoogte van visie. Communicatie kwalitatief en kwantitatief onvoldoende.	B2
De gemeente moet onderzoek doen naar ervaringen in en buiten Nederland.	Het MER is gebaseerd op wetenschappelijke kennis en onderzoek uit binnen- en buitenland. Het betreft een planMER, wat wil zeggen dat de milieueffecten op hoofdlijnen worden beschouwd, zonder een toetsing uit te voeren aan de norm; dat is een stap die pas later in het proces, bij beoordeling van concrete projecten, aan bod komt.
Geen garantie dat de lusten terechtkomen bij degenen die de lasten dragen. Het belang van de aandeelhouders zal prevaleren boven het belang van de direct omwonenden.	B4
Het gebiedsfonds komt niet ten goede aan degenen die de lasten ervaren en zou ingezet moeten worden voor sloop van de windmolens en het vergoeden van planschade.	B4
Het is mijn zienswijze dat de grondvergoeding niet meer mag bedragen dan twee maal de economische waarde. De initiatiefnemers moet meer geld toewijzen aan omwonenden. Een redelijk deel van die grondvergoeding en het rendement moet direct ten goede komen aan omwonenden.	B4
De visie moet eisen stellen aan de maximale hoogte van turbines.	B8
Indiener geeft aan zorg te hebben over toename van geluidoverlast.	B9
Indiener vindt het vervelend dat dit project tot een scheuring in onze altijd zo hechte buurt leidt en dat men elkaar dingen gaat verwensen	De gemeente betreurt het dat indiener de discussie zo ervaart. Er zijn tegenstellingen en verschillende opvattingen over duurzame energie met wind en zon. Belangrijk dus om met elkaar hierover te praten en voor ons om vragen te beantwoorden. Het gesprek uit de weg gaan brengt ons niet tot een goede oplossing. Met het afronden van de visie is het gesprek hierover nog niet afgelopen. Belangrijk bij toekomstige initiatieven is dat we inwoners met elkaar blijven verbinden en met elkaar blijven praten over de ontwikkelingen in onze leefomgeving.

	Indiener maakt zich grote zorgen voor de toekomst en gezondheid van haar kinderen	B12	
	Onderzoeksgebied E past niet in provinciale verordening en natuurbeleid	B7, B18	
Conclusie			
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.			

Z2

Naam instantie/indiener:	; 29046-2019
Datum zienswijze:	14-07-2019

Z2 is identiek aan Z1. Zie voor de beantwoording aldaar.

Z3

Naam instantie/indiener:		29762-2019
Datum zienswijze:		16 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indieners citeren Rijksadviseur Berno Strootman en delen zijn zorg over de impact op de ruimtelijke kwaliteit en het leefgenot van inwoners.	B3
	De lasten zouden draaglijker zijn als vanuit RES-verband zou worden gekeken naar mogelijke locaties.	B4, B18
	In de visie mist een afweging op grotere schaal en is onvoldoende gekeken om windprojecten op regionale schaal grootschaliger te ontwikkelen, bijvoorbeeld langs wegen.	Onze visie geldt voor ons grondgebied en wij gaan niet over snelwegen of andere infrastructuur buiten onze gemeentegrenzen. Binnen de RES wordt hier onderzoek naar gedaan. Als uit onderzoek komt dat er ruimte is om hier grootschalige energieprojecten te plaatsen dan is dat voor de gemeenten die daar liggen een goede manier om hun opgave in te vullen. Het is dan niet realistisch te verwachten dat ook de energieopgave van Olst-Wijhe daar ingevuld kan worden.
	Indieners maken zich zorgen ingeklemd te worden tussen windmolens op locatie E (Boskamp) en bij Abdij Sion in Diepenveen.	Er zijn geen ontwikkelingen bekend bij abdij Sion. De energieplannen van de gemeente Deventer zijn, net als Olst-Wijhe, nog abstract. Er is geen sprake van concrete initiatieven.
	Naast genoemde zorgen over het landschap maken de indieners zich ook zorgen over de donkerte.	B10
	Indieners roepen de gemeente op niet overhaast te besluiten en in groter regionaal verband te kijken.	B18
	Durf ook de optie kleinere windmolens te overwegen.	B8
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z4

Naam instantie/indiener:		29520- 2019
Datum zienswijze:		16 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indieners zijn niet uitgenodigd en geconsulteerd.	B1, B2
	Deze visie past niet meer bij het provinciale beleid	B18
	Indieners betwisten dat de inhoud van paragraaf 3.1.2 door deelnemers aan de avonden zijn genoemd. Tijdens de discussieavonden wilden de deelnemers zon op dak en biogas, dan zonneparken en geen windenergie.	B2, B17
	In paragraaf 3.1 wordt maximale bescherming van vee vergeten.	B13
	Omwonenden moeten de keuze hebben tussen participatie of jaarlijkse financiële vergoeding ter compensatie voor overlast	B4
	Er mogen volgens de indieners geen effecten zijn op landschap, natuur en bewoners.	De energietransitie is een ingrijpende verandering, die echter noodzakelijk is voor een duurzame toekomst. Het is zaak om negatieve milieueffecten waar mogelijk te voorkomen, en anders te minimaliseren. Enige effecten op landschap, natuur en leefomgeving zijn helaas niet uit te sluiten.
	Indieners vinden gebied E niet geschikt voor windenergie.	B7
	Indieners missen in de visie een maximum aan de tiphoogte van de windmolens.	B8
	Indieners hebben een voorkeur voor zon op dak, biogas, waterstof en thorium	B17
	Indieners missen informatie over de ruimte op het elektriciteitsnetwerk, gaan de windmolens ten koste van ruimte voor teruglevering?	B15
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z5

Naam instantie/indiener:		29926-2019
Datum zienswijze:		15 juni 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indiener vrezen voor schade aan recreatie en toerisme in gebied D en voor financiële schade aan en het voortbestaan van hun bedrijf als gevolg van geluid, slagschaduw en verlies van aantrekkelijk landschap. In de visie ontbreekt aandacht voor recreatiebedrijven.	B14
	Indiener meent dat een goede motivering waarom op locatie D windmolens worden geplaatst ontbreekt. Onderzocht had moeten worden in hoeverre er minder belastende alternatieven binnen de zone of in andere lijnen aanwezig zijn. Locatie D dient te worden weggestreept of aangepast.	B7. De opstellingen in het planMER zijn <i>voorbeeldopstellingen</i> . Een eventuele windparkontwikkeling binnen locatie D hoeft niet de inrichting van het planMER te volgen.
	Indiener is bezig met een zonneveld, deze mogelijkheid wordt ernstig belemmerd door locatie D voor windmolens.	In de visie worden initiatiefnemers uitgenodigd om met voorstellen te komen die plaatsing van windparken en zonnenvelden combineert. Wind- en zonneparken zijn geschikt om op dezelfde locatie ontwikkeld te worden, aangezien zij samen op het net aangesloten kunnen worden.
	Indiener meent dat de visie in strijd is met het voorzorgsbeginsel van het EVRM omdat aan de activiteiten die mogelijk worden gemaakt in de visie tal van potentiële gezondheidsrisico's kleven.	B12
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z6

Naam instantie/indiener:	28192-2019	
Datum zienswijze:	2 juli 2019	
Zienswijze:		
Nr.	Tekst uit zienswijze	Beantwoording
	Het MER schat de gevolgen voor externe veiligheid in bijna alle gevallen in op nul. Dit geeft niet de zorgen weer van de centrale overheid om de vitale infrastructuur te versterken.	B20.
	Het onderwerp veiligheid mist geheel in dit visiedocument.	B20 Het planMER gaat wel degelijk in op externe veiligheid. Doordat op dit moment nog niet de exacte locaties van wind- of zonneparken aan de orde zijn is een beoordeling van veiligheidseffecten nog niet goed mogelijk. Wel geldt uiteraard te allen tijde dat aan de wettelijke normen omtrent externe veiligheid moet worden voldaan.
	Waarom is alleen de samenvatting voor het publiek van het planMER als bijlage beschikbaar? Wordt het volledige planMER nog beschikbaar gesteld? Kan het college aangeven of het niet volledig informeren consequenties heeft voor de zienswijze en de daaraan gekoppelde inspraakprocedure?	B2, gemeente. Het volledige planMER heeft ter inzage gelegen; niet alleen de samenvatting. Verder is op deze vraag in het WOB-verzoek van indiener nader ingegaan.
	Kan het college aangeven waarom geen andere risico's ten aanzien van de andere alternatieve initiatieven zoals zonne-energie zijn meegenomen?	Er zijn geen externe-veiligheidsrisico's bij zonneparken.
	Kan het college toelichten waarom risico's als brand, brand in de machinekamer, blikseminslag en overbelasting van het elektriciteitsnet niet zijn meegenomen?	Windturbines moeten altijd aan bepaalde veiligheidseisen voldoen. Deze zijn wettelijk vastgelegd. De detail rondom de certificering van windturbines en het onderwerp brandveiligheid vallen buiten het detailniveau van een planMER.
	Is hier overleg over geweest met de afdeling preventie van de veiligheidsregio?	De Veiligheidsregio IJsselland heeft een overlegreactie ingediend (C4). Zie aldaar. De Ruimtelijke visie Duurzame Energie is vooral bedoeld om een locatieafweging te maken en beleid vast te stellen voor zon- en windprojecten. Bij een concreet initiatief wordt de veiligheidsregio gevraagd om mee te kijken en voorwaarden te stellen.
	Worden deze risico's meegenomen in de aanpassing bijstelling van het risicoprofiel van onze gemeente? Wordt de gemeenteraad hierover ingelicht, zodat zij deze aanpassingen in het risicoprofiel kunnen goedkeuren en vaststellen? Zijn voor deze aanpassingen voldoende	Er is geen sprake van bijstelling van het risicoprofiel van de gemeente.

	gelden begroot voor deskundigheidsbevordering en nieuwe blusmaterialen?		
	Worden de veiligheidsmaatregelen als eisen meegenomen in de vergunningprocedure?	Zie B20	
	Waarom zijn de risico's niet meegenomen in de voorlichtings sessies naar de burger?	B2. De veiligheid komt door de realisatie van grootschalige wind- en zonneparken niet in het geding, aangezien voor de vergunningprocedure uitgebreide veiligheidsonderzoeken moeten worden uitgevoerd (voor windenergie) of er geen sprake is van belangrijke effecten voor de veiligheid (voor zonneparken). Dan zal dit onderwerp worden meegenomen in communicatie met omwonenden.	
	Kan het netwerk een ongebreidelde groei van leveranciers aan? Welke risico's brengt een ongebreidelde wildgroei met zich mee, graag ook een toelichting van onze netwerkbeheerder. Als er een beperking is in de capaciteit van het terugleveren, is het beleid dan gericht op de doelgroep burgers of commerciële bedrijven? Is hier al een prioritering over vastgesteld? Is dit beleid besproken met de Raad en fracties? Kan dit betekenen dat een hoog capaciteit zonne-weide het terugleveren van individuele huishoudens niet mogelijk maakt? Kunnen de individuele terugleveranciers door het groot-schalige commerciële aanbod een lagere prijs gaan krijgen voor het terugleveren?	Zie B15. Voor vragen over veiligheidsrisico's van het elektriciteitsnetwerk kunt u zich het beste wenden tot Enexis.	
	Zijn de risico's geïnventariseerd en geevalueerd van decentrale opslag bekend geworden en in kaart gebracht. Worden er veiligheidseisen in de vergunning gesteld aan deze vorm van opslag. Gaat het college additoinale veiligheidseisen opleggen aan onze lokale projecten?	Nee. Opslag maakt geen deel uit van de Energievisie en het bijbehorende planMER. Initiatieven voor opslag zullen hun eigen vergunningprocedure moeten volgen en aan bijbehorende veiligheidseisen moeten voldoen.	
	Is het college voornemens om aan de vergunning de NEN1010 verplichtend op te nemen? Is het college voornemens hier toezicht op te houden en te gaan handhaven?	Aan de vergunning worden de dat geldende regels en voorwaarden gesteld zoals die vastliggen in onze wetgeving op het gebied van laagspanningsinstallaties. Bij zonneparken is bijvoorbeeld de regel dat deze binnen het projectgebied liggen en niet aan de rand. Daarnaast gelden er afstandsnormen.	
	Is het risico van Lithium Ion batterijen in Elektrische Opslag Systemen afgestemd met de veiligheidsregio? Is de brandweer meegenomen in het vergunningtraject? Heeft de brandweer hiervoor de goede hulpverleningsmaterialen en blusmiddelen? Zijn hier extra gelden voor opleiding en materiaal beschikbaar binnen de be-	Nee. Opslag maakt geen deel uit van de Energievisie en het bijbehorende planMER. Initiatieven voor opslag zullen hun eigen vergunningprocedure moeten volgen en aan bijbehorende veiligheidseisen moeten voldoen.	

	staande begroting? Is het voor de brandweer duidelijk welke gevolgen een repressieve actie heeft voor het milieu? Zijn de andere hulpdiensten ook op de hoogte van de risico's die een calamiteit met dit soort opslag met zich meebrengt voor de burgers en hun eigen personeel? Is hier een communicatie-informatieplan voor gemaakt?		
	Welke maatregelen heeft het college genomen om een wildgroei en chaos te voorkomen binnen het beleid van vergunningen en handhaving voor deze nieuwe initiatieven? Is er nieuwe lokale wetgeving in de maak? Wanneer kunnen we deze inzien?	In hoofdstuk 5 van de Energievisie wordt de uitvoeringsstrategie toegelicht. Daarnaast heeft de gemeente een adviseur in de arm genomen die de processtappen nader uitwerkt en concreet maakt op welke manier participatie een goede plek kan krijgen bij initiatieven en op welke manier lokale initiatieven gefaciliteerd kunnen worden.	
	Onderschrijft het college de: Athens Multi-stakeholder Pledge on the OECD Principles on Urban Policy 2019?	De gemeente is niet bekend met deze pledge. Wel kan het college zich vinden in de genoemde 'principles' en probeert daar waar mogelijk hier rekening mee te houden.	
	Indiener vraagt het college deze zienswijze met de voorbeelden in het geheel met de antwoorden van het college op te nemen als informatieve bijlage voor de Raad en dat het ingewonnen advies van de veiligheidsregio's en andere deskundige in de besluitvormende vergadering van de raad als apart agendaonderdeel wordt meegenomen.	De gemeente ziet geen aanleiding om het thema externe veiligheid apart te agenderen tijdens de raadsbehandeling. Het detailniveau van het PlanMER biedt hier onvoldoende aanleiding toe.	

Conclusie

- De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.

Naam instantie/indiener:	29067-2019	
Datum zienswijze:	24 juli 2019; 14 juli 2019; 14 juli 2019; 16 juli 2019	
Zienswijze:		
	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Werd en wordt er goed geluisterd naar de omwonenden? Indieners stellen niet geïnformeerd te zijn over de avonden en hadden per brief geïnformeerd moeten worden.	B2
	Onderzoeksgebied E past niet in provinciale verordening en natuurbeleid	B7, B18
	Indieners stellen dat, naast de reeds bestaande geluidoverlast van graskeien, de mogelijke komst van vliegveld Lelystad en militaire oefeningen in 't Harde, de komst van de windmolens het aantal dB's te hoog wordt voor de geluidnormen in de nieuwe Omgevingswet.	B9
	Indieners stellen dat het 'naoberschap' kapot is gemaakt, terwijl de windmolens er nog niet eens staan.	Het is jammer dat indiener de discussie zo ervaart. Er zijn tegenstellingen en verschillende opvattingen over duurzame energie met wind en zon. Belangrijk dus om met elkaar hierover te praten en vragen te beantwoorden. Het gesprek uit de weg gaan, brengt ons niet tot een oplossing. Met het afronden van de visie is het gesprek hierover nog niet afgelopen. Belangrijk bij toekomstige initiatieven is dat we inwoners met elkaar blijven verbinden en met elkaar praten over de ontwikkelingen in onze leefomgeving.
	Indieners stellen dat de gemeente zich wat betreft het aandeel duurzame energie in de gemeente baseert op verouderde cijfers uit 2016 of mogelijk onvolledige cijfers uit 2017.	Wij baseren ons op de cijfers uit de Klimaatmonitor van Rijkswaterstaat die juist en volledig zijn tot het jaar waarin alle cijfers bekend zijn. Voor energieverbruik is dit altijd een jaar eerder dan andere cijfers. De huidige stand van zaken wordt in een factsheet toegevoegd aan de visie, om zo het vertrekpunt eenduidig te maken.
	Indieners vragen zich af of het geldende bestemmingsplan buitengebied zomaar van tafel kan worden geveegd.	De gemeente is bevoegd gezag voor het wijzingen van bestemmingsplannen.
	Indieners stellen dat in het rapport Windenergie Olst-Wijhe (2016) gebied E het minst scoort en in het planMER juist het beste uit de bus komt.	Het planMER beschouwt de deelgebieden in meer detail en op meer onderwerpen dan het rapport Windenergie in Olst-Wijhe uit 2016. Daarbij dient opgemerkt te worden dat het rapport uit 2016 stelt dat bij alle vijf de locaties er ruimte is om windturbines te plaatsen.

	<p>Indieners stellen dat wethouder Blind niet een keer met hen het gesprek is aangegaan en is ook nooit is ingegaan op een uitnodiging voor een rondleiding bij Rob Boerkamp aan de Steunenburgerweg.</p>	<p>De wethouder voert namens het college een opdracht uit van de gemeenteraad. Dit doet een ieder op zijn eigen, persoonlijke manier. Hij is bij vrijwel alle bijeenkomsten aanwezig geweest om de Energievisie toe te lichten, maar ook te luisteren naar de zorgen van inwoners. De wethouder is altijd aanspreekbaar. Het is jammer dat niet iedereen dit zo heeft ervaren. Wethouder Blind is altijd geïnteresseerd in nieuwe ontwikkelingen en initiatieven in de gemeente.</p> <p>De mestvergister van dhr. Boerkamp is ons bekend, en er is een bedrijfsbezoek afgelegd in het najaar 2019. De vergister produceert warmte en draagt daarmee zeker bij aan duurzame energie. Het is een voorbeeld van een mooi lokaal initiatief en is een vervanger voor aardgas. Waar de visie over gaat is het opwekken van elektriciteit.</p>	
	<p>Indieners vragen zich waarom Olst-Wijhe de hoogste molen van Nederland moet komen.</p>	<p>Het is geen ambitie van de gemeente om de grootste windturbines van Nederland te hebben. De energievisie bepaalt waar ruimte is voor moderne windturbines en het planMER berekent de milieueffecten van dergelijke opstellingen.</p>	
	<p>Indieners vragen zich af hoe de gemeente van alles kan beloven over slagschaduw en geluidoverlast als de eerste testen van zo'n hoge windmolen nog niet bekend zijn?</p>	<p>Bij een vergunningaanvraag voor een windpark moet worden aangetoond dat het project aan de geldende normen voor (bijvoorbeeld) geluid en slagschaduw kan voldoen. Windturbines mogen in Nederland alleen gebouwd worden als zij zijn gecertificeerd, waarmee ook is zeker gesteld dat de geluid- en slagschaduw effecten bekend zijn.</p>	
	<p>Indieners stellen dat de gemeente moet inzetten op andere duurzame bronnen zoals monovergisters en zon op dak.</p>	<p>B17. Uit onderzoek en monitoring weten we dat meerdere energiebronnen nodig zijn. Er is al veel zonnepanelen op de daken, maar er kunnen nog meer daken worden ingezet voor zon. Dan nog is de energievraag zo groot dat ook grondgebonden zon en wind nodig zijn. Een mestvergister kan het beste worden ingezet om warmte te leveren in de vorm van groen gas. U heeft dus gelijk dat we moeten inzetten op daken en mestvergisters, maar daarnaast zijn ook wind en zon nodig om duurzame energie te realiseren.</p>	
	<p>Indieners stellen dat er in Olst-Wijhe geen wind is door het Veluwemasief.</p>	<p>De jaargemiddelde windsnelheid in Olst-Wijhe op 120 meter hoogte is hoger dan 7 m/s . Dit is voldoende om rendabel een windproject te ontwikkelen.</p>	
	<p>De indieners willen een onafhankelijk adviesbureau, dat zelf door de inwoners van Olst-Wijhe wordt gekozen.</p>	<p>B19</p>	
	<p>Indieners stellen dat de gevolgen van het plaatsen van windmolens te ingrijpend zijn om ervaring mee op te doen.</p>	<p>Wanneer wij in de toekomst windturbines toestaan op ons grondgebied is dat niet een pilotproject om ervaring mee op te doen, maar een goed onderzochte en weloverwogen keuze, waarbij wij de gevolgen degelijk in beeld hebben gebracht. Onder-</p>	

		zoeken vinden plaats zowel in de beleidsfase (planMER) als in de project- en vergunningfase (projectMER, vergunning). Uit de onderzoeken volgen voorwaarden ter bescherming van natuur en leefomgeving.	
	Indieners vragen zich af waarom de gemeente een proeftuin met windmolens wil aanleggen, terwijl de provincie juist het Sallandse landschap wil beschermen.	Aan de ene kant hebben provincie en gemeente een doelstelling op het gebied van landschap en aan de andere kant de opdracht om duurzame energie te realiseren. Beide opgaven moeten een plek krijgen in onze leefomgeving. Samen wordt gewerkt aan een afwegingskader en wordt onderzocht hoe deze opgaven te realiseren. Daarbij wordt ook gekeken wat de wettelijke kaders zijn en wat het bestaande beleid uitsluit dan wel mogelijk maakt.	
	Indieners vragen zich af of wethouder Blind en mevr. Luijters naar Panorma Nederland geweest, of zij hier net zo enthousiast over zijn als de gemeente Zwolle en het eens zijn met de Rijksadviseurs?	De Rijksadviseur heeft goed nagedacht over het afwegen en plaatsen van alle functies en belangen in onze leefomgeving. Hij geeft ook aan dat energie als functie in het landschap niet nieuw is. We halen al eeuwen energie uit onze omgeving en maken daarbij nieuw landschap; denk aan de turfwinning. De huidige energievraag dwingt ons tot grootschalige duurzame energie en dat legt een groter beslag op ons landschap dan voorheen. In Panorama Nederland is dat ook te zien. Dat geeft aan dat we met de energietransitie moeten durven kijken naar 'nieuwe landschappen'.	
	Indieners stellen dat wonen in de buurt van een windmolen ongezond is en begrijpen niet dat de gemeente geen rekening houdt met de strengere normen uit het WHO-advies.	B12. Het onderzoek van de WHO betreft geen normen, maar een onderzoek met niet-conclusieve resultaten. Olst-Wijhe ziet in dit geen reden om af te wijken van de landelijke milieunormen voor windturbines zoals opgenomen in het Activiteitenbesluit milieubeheer.	
	Indieners willen dat er een maximale ashoogte van 60/70 meter in de visie wordt vastgelegd.	B8	
	Indieners maken zich zorgen over aanvaringsslachtoffers (weidevogels, vlinders, vleermuizen, roofvogels, ooievaars).	B11. Ter kennisname.	
Conclusie			
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.			

Z8

Naam instantie/indiener:	29071-2019
Datum zienswijze:	14-07-2019

Is grotendeels identiek aan Z7. Zie voor de beantwoording aldaar.

Z9

Naam instantie/indiener:	29289-2019
Datum zienswijze:	14-07-2019

Is identiek aan Z8. Zie voor de beantwoording aldaar.

Z10

Naam instantie/indiener:		29646-2019
Datum zienswijze:		onbekend
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
1	Energievisie is niet integraal en niet volledig. De zoekgebieden voor windenergie zijn gebaseerd op selectief gekozen milieuaspecten en belemmeringen. Het MER heeft met deze sectorale insteek geen meerwaarde ten opzichte van bestaande beleidsdocumenten en m.e.r.-(beoordelings)procedures bij projecten. Dilemma's en keuzes zoals Energie vs Landschap, Energie vs Sociaal, Energie vs Economie en Energie vs Gezondheid zijn niet aan bod gekomen. Dit hadden ook dilemma's kunnen zijn voor alternatieven in het planMER.	Het planMER is uitgevoerd ter voorbereiding op de Ruimtelijke visie en reikt de milieuinformatie aan die nodig is voor het maken van keuzen in de ruimtelijke visie. De thema's die door appellants worden aangehaald komen ruimschoots aan bod in het MER en de ruimtelijke visie. De ruimtelijke visie bevat uiteindelijk de integrale beleidsafweging ten aanzien van grondgebonden zonneparken en windparken. Het onderzoeken en vergelijken van thematische alternatieven kan een werkwijze zijn in een planMER. Gemeente heeft daar niet voor gekozen omdat dit geen andere of betere informatie oplevert voor de voorbereiding van de ruimtelijke visie.
	1.1 Is de gemeente van mening dat het gesprek met inwoners anders gevoerd had kunnen worden als gekozen was voor een integrale benadering?	Op het moment dat de structuurvisie Olst-Wijhe werd vastgesteld was niet duidelijk wat de effecten van zon en wind in het landschap zijn. In de structuurvisie is zon en wind wel als ontwikkeling opgenomen om nader te onderzoeken. In de Omgevingsvisie die in de toekomst wordt opgesteld kan de Ruimtelijke visie Duurzame Energie worden opgenomen en op dat moment integraal worden afgewogen. Het is de vraag of de uitkomst van het gesprek anders zou zijn geweest, gezien het belang van de energietransitie.
	1.2 Heeft de raad ooit een bewuste keuze gemaakt/kunnen maken tussen een integrale benadering zoals hierboven beschreven en de nu gekozen sectorale insteek van de Energievisie en het planMER?	De raad heeft de structuurvisie vastgesteld waarin beschreven is dat de energietransitie ook een functie is die een plek moet krijgen in onze leefomgeving. Op dat moment was er geen mogelijkheid om de energietransitie mee te wegen in de structuurvisie. Dat zal in de toekomst met het opstellen van een Omgevingsvisie wel een plek krijgen.
	1.3 Hoe verhoudt zich de gekozen sectorale benadering met de benadering in de RES, waarin er juist wel voor wordt gekozen om scenario's te onderzoeken waarin verschillende doelen/opgaven lichter of zwaarder wegen?	B18. De energievisie is een sectorale visie. Het is dus niet verwonderlijk dat de ruimtelijke onderbouwing daarvan (in de vorm van een planMER) ook een sectoraal karakter heeft. De RES heeft een bredere scope, waardoor ook de methode van onderbouwing verschilt.

	<p>1.4 Wat is de meerwaarde van het planMER ten opzichte van het Koersdocument uit 2017 waarin de vijf zoekgebieden voor windenergie zijn vastgelegd? En wat is de meerwaarde ten opzichte van een toekomstige projectMER die terzijnertijd voor elke concreet initiatief moet worden opgesteld?</p>	<p>Het planMER is een formeel instrument, waarbij ook de uitgangspunten (in de vorm van de notitie reikwijdte en detailniveau) ter inzage worden gelegd. Daarnaast omvat de reikwijdte van het MER zowel zonne- als windenergie. Een voordeel van het planMER is dat bij de besluitvorming over concrete projecten niet opnieuw een locatieafweging hoeft plaats te vinden. Een projectMER verschilt van een planMER in zijn reikwijdte (project i.p.v. gemeente) en detailniveau (nader ingezoomd, toetsing aan geldende wetgeving i.p.v. beschouwing van haalbaarheid en vergelijking van zoekgebieden).</p>	
	<p>1.5 Waarom is het aspect energie-infrastructuur niet in de visie meegenomen? In welke gebieden moet bij grootschalige wind- of zonneparken de netcapaciteit verzaard worden en wat zijn hiervan de (maatschappelijke) kosten? Is het combineren van zon en wind vanuit dit oogpunt geen belangrijk thema om mee te wegen? Waarom is dit niet gebeurd?</p>	<p>B15. (Maatschappelijke) kosten van de netaansluiting zijn geen milieueffect en zouden bij de ruimtelijke overweging over de locatie van zonne- en windparken een beperkte rol moeten spelen. De visie stelt overigens “De gemeente ziet graag dat concrete opties voor de combinatie van een windpark met zonneveld(en) worden geïnventariseerd en uitgewerkt.”</p>	
	<p>1.6 Hoe verhoudt zich het ontbreken van enige aandacht voor het aspect gezondheid in de Energievisie tot het grote belang dat de gemeente aan dit aspect zegt te hechten in de structuurvisie en de uitspraak op p. 16 van de visie dat maximale bescherming van inwoners het uitgangspunt is?</p>	<p>B12. In het MER is aandacht besteed aan het thema gezondheid in die zin dat gezondheidsaspecten die samenhangen met windenergie zoals geluid, slagschaduw en luchtkwaliteit zijn onderzocht en beoordeeld. De ervaring van overige gezondheids-effecten is persoonlijk en kan in de vorm van gedeelde ervaringen, bijvoorbeeld in het participatietraject, kenbaar worden gemaakt bij gemeente zodat daarmee rekening kan worden gehouden bij het opstellen van de ruimtelijke visie. In de visie zijn ruimtelijke afwegingen gemaakt en ontwerpgegevens geformuleerd voor projecten waarin onder meer is beschreven op welke wijze de bescherming van de leefomgeving in acht moet worden genomen. Niet duidelijk is welke aandacht appellant voor het aspect gezondheid mist. Overigens zal het onderwerp voor concrete projecten opnieuw in ogenschouw genomen worden.</p>	
	<p>1.7 Waarom is in de visie de mogelijke verplaatsing van de laagvliegroute niet meegenomen (deze route bedekt een groot deel van de gemeente)? Hoe gaat de RES hiermee om?</p>	<p>Voor zover wij kunnen nagaan is het Uitsluitingsgebied Windenergie als gevolg van de laagvliegroute in de Omgevingvisie Overijssel niet gewijzigd en is ook geen wijziging op handen.</p>	
	<p>1.8 De Energievisie geeft uitsluitend een kader voor grootschalige zonne- en windparken. Waarom geeft de visie geen kader voor bijvoorbeeld kleine windmolens tot 25 meter, de duurzame opwek uit biomassa en zon op (bedrijfs)daken? Ook deze vormen van opwek hebben ruimtelijke impact. Zon op daken en kleine windturbines dragen wel minder bij aan de energieopgave maar kunnen in tegenstelling tot grote wind-</p>	<p>Deze vraag wordt beantwoord in paragraaf 1.4.3 van de visie.</p>	

	en zonneparken wel in grotere getale en makkelijk van onderop gerealiseerd worden (en bijdragen aan draagvlak)?		
2	Appellant mist gesprek met inwoners over welke aspecten belangrijk zijn en welke aspecten zwaarder wegen.	Gemeente heeft diverse bijeenkomsten georganiseerd waarin gesprekken mogelijk zijn gemaakt (zie participatieverslag). Uit deze gesprekken is niet gebleken welke gebieden meer of minder geschikt zijn voor de ontwikkeling van zon en wind. Het college heeft die keuze moeten maken in de ruimtelijke visie, dat ligt in het verlengde van de uitoefening van haar taken op basis van de Wet ruimtelijke ordening. In 2017 heeft de Notitie Reikwijdte en Detailniveau 7 weken ter inzage gelegen; in deze notitie is uiteengezet welke onderwerpen in het planMER onderzocht worden. Inwoners hebben destijds ruim de gelegenheid gekregen om in te spreken op de voorgestelde methode.	
2	Grondspeculatie vormt belemmering voor lokaal eigenaarschap. Zoekgebieden werken belemmerend voor initiatieven van onderop.	Gemeente deelt mening van appellant dat grondcontracten tussen grondeigenaren en marktpartijen lokaal eigenaarschap in de weg kunnen staan. Om die reden is het nodig dat gemeente beleid maakt en afspraken afdwingt bij ruimtelijke besluitvorming. Dat is precies wat gemeente voor ogen heeft gehad met de ruimtelijke visie. Over het doel is inmiddels ruim voldoende gecommuniceerd: gemeente streeft naar lokaal eigenaarschap van ten minste 50 % in projecten, in aansluiting op ontwikkelingen op rijksniveau. Met de aanwijzing van zoekgebieden (en gelijktijdige uitsluiting van overige gebieden!) geeft gemeente de broodnodige duidelijkheid aan initiatiefnemers.	
2	Voorwaarde voor lokaal eigenaarschap is niet opgenomen in paragraaf 4.2.1. terwijl daar wel wordt verwezen naar NWEA gedragscode. Appellant vreest dat lokaal eigenaarschap niet door gemeente af te dwingen is vraagt gemeente wat er gaat gebeuren als bij een project niet aan de voorwaarde van 51% lokaal eigenaarschap wordt voldaan.		
	2.1 Welke keuze maakt de gemeente nu in de Energievisie: is 51-100% lokaal eigenaarschap een harde voorwaarde voor grootschalige energieprojecten? Zo ja, waarom is deze voorwaarde dan niet als zodanig opgenomen in paragraaf 4.2.1. van de Energievisie?	Gemeente heeft in Koersdocument en ruimtelijke visie voldoende duidelijk gemaakt dat lokaal eigenaarschap een voorwaarde is voor besluitvorming over projecten, in aansluiting op het landelijke Energieakkoord. Hoe en in welke vorm lokaal eigenaarschap (voor minstens 51 %) wordt vormgegeven is per project in te vullen, daarvoor zijn uiteenlopende mogelijkheden. Om geen kansen te missen selecteert gemeente daar niet op voor. Gemeente spreekt wel een voorkeur uit voor lokale eigenaarschap in de vorm van een energiecoöperatie, in aansluiting op een landelijke trend. Naast lokaal eigenaarschap hanteert gemeente 2 andere sociale voorwaarden en dat betreft de oprichting van een fonds (met de NWEA gedragscode als richtlijn) en de opzet van een omwonendenregeling. Het is een misvatting dat het omgevingsfonds in de plaats komt van lokaal eigenaarschap.	

	<p>2.2 Hoe gaat de gemeente lokaal eigenaarschap afdwingen op het moment dat commerciële ontwikkelaars met initiatieven komen en niet bereid zijn tot 51-100% lokaal eigenaarschap? Is dan 20% ook voldoende? Of 10%? Wat is de ondergrens?</p>	<p>Gemeente faciliteert lokale partijen zoals energiecoöperaties en levert graag een bijdrage aan het smeden van samenwerkingen tussen commerciële partijen en deze partijen. Gemeente heeft de positie voor het stellen van eisen volgend uit haar bevoegdheid tot het maken van ruimtelijke visies, opstellen van beleid en beleidsregels en het sluiten van anterieure overeenkomsten voor projecten waarin afspraken over financiële en procesparticipatie landen.</p>	
	<p>2.3 Wat verwacht de gemeente van haar inwoners en bedrijven in de energieopgave? Geeft de gemeente voorrang aan initiatieven van onderop? En tot wanneer geldt die voorrang dan?</p>	<p>In de energietransitie wordt een bijdrage verwacht van zowel inwoners, met name huiseigenaren, als bedrijven in energiebesparing, zuinig gebruik van energie uit fossiele bronnen en overstap op duurzame bronnen. Deze bronnen dienen bij voorkeur in lokaal eigendom te worden geëxploiteerd. Daarvoor zijn diverse constructies en participatievormen mogelijk. De ervaring elders in het land is dat participatie in enige vorm altijd mogelijk is. Wanneer echter het streven naar lokaal eigenaarschap een belemmering vormt voor het bereiken van de doelstelling voor duurzame opwek zal de voorkeur voor bepaalde participatievormen wellicht verschuiven, dat is een afwijking die per project dient te worden gemaakt.</p>	
	<p>2.4 Wat is de rol van energiecoöperatie Goed Veur Mekare in de energieopgave? Is de coöperatie al actief in overleg met grondeigenaren in de zoekgebieden om initiatieven van onderop voor windparken van de grond te krijgen of (zo lijkt het) leunt zij op dit punt achterover?</p>	<p>Energiecoöperaties zoals Goed Veur Mekare zijn binnen de Energietransitie zoals de gemeente die wil vormgeven, eigenlijk onmisbaar. Gemeente is niet op de hoogte van afspraken tussen deze energiecoöperatie en grondeigenaren.</p>	
	<p>2.5 Kunnen nieuwe energiecoöperaties in de gemeente dezelfde financiële steun van de gemeente en de provincie verwachten als Goed Veur Mekare?</p>	<p>De financiële steun van de provincie maakt onderdeel uit van het programma NEO wat loopt tot 2023. Hoe dit in de toekomst vorm krijgt, kunt u als vraag voorleggen bij de provincie. Initiatieven in de gemeente die bijdragen aan de doelstelling van de gemeente op het gebied van de energietransitie, hetzij in de vorm van een werkgroep of als energiecoöperatie worden door ons gefaciliteerd. De initiatieven die tot nu toe actief zijn delen ook kennis met elkaar, zodat ondersteuning in de toekomst misschien minder nodig is.</p>	
	<p>2.6 Waarom verwijst de gemeente in de Energievisie naar de gedragscode van de NWEA die gehanteerd wordt door de grote commerciële ontwikkelaars? Bij lokaal eigenaarschap is deze code toch helemaal niet aan de orde?</p>	<p>De gedragscode van NWEA wordt niet alleen door grote commerciële partijen onderschreven, maar dient als ondergrens voor alle windprojecten in Nederland.</p>	

	<p>2.7 De gebiedsfondsen en/of vergoedingen op basis van de NWEA gedragscode blijken in de praktijk een footje. Is de gemeente bereid in plaats van de NWEA code te werken met de handreiking van de Nederlandse Vereniging van Omwonenden van Windturbines (NLVOW) en deze ook vast te leggen in de Energievisie? http://nlvow.nl/wp-content/uploads/2018/03/NLVOW-Handboek-Toolkit-Omgevingsparticipatie.pdf Zo nee, waarom niet? Deze handreiking sluit immers veel beter aan bij de woorden en intenties die de gemeente in de Energievisie hanteert als het gaat om het belang van (financiële) inwonersparticipatie.</p>	<p>De NWEA gedragscode dient als vertrekpunt. Daarbij komt dat het instellen van een fonds slechts één van de maatregelen is. Gemeente nodigt initiatiefnemers uit om met een goed participatieplan te komen. Uit de visie moge duidelijk zijn dat gemeente geen medewerking verleent aan initiatieven die geen goed participatieplan hebben waarvan lokaal eigenaarschap deel uitmaakt.</p>	
	<p>2.8 Waarom wordt alleen gedacht aan financiële participatie en/of compensatie voor omwonenden? Wil de gemeente ook compensatie bieden in de vorm van extra bouw- en functiemogelijkheden op de percelen van omwonenden als inwoners daar behoefte aan hebben?</p>	<p>Belangrijk onderscheid is dat afspraken over financiële participatie overeen worden gekomen tussen initiatiefnemer en gemeente maar dat het de initiatiefnemer is die de participatieafspraken moet nakomen en bijvoorbeeld afdrachten moet doen. Een initiatiefnemer kan ter vervanging van die afspraken geen bouwmogelijkheden bieden aan omwonenden zoals gesuggereerd, dat is voorbehouden aan de gemeente maar kan niet als alternatief worden gehanteerd omdat daarover geen afspraken kunnen worden vastgelegd met de initiatiefnemer/vergunninghouder.</p>	
	<p>2.9 Is de gemeente zich bewust van de risico's van het ontbreken van heldere voorwaarden / een ondergrens voor de mate van financiële participatie? Wat wil en wat kan de gemeente bij concrete aanvragen van commerciële partijen - die immers de dag na vaststelling van de Energievisie kunnen binnenkomen - nog afdwingen?</p>	<p>Gemeente heeft alle ruimte om in het verlengde van de Energievisie samenwerking tussen partijen af te dwingen en sturing uit te oefenen op de voorbereiding van projecten. De ruimtelijke visie bindt immers alleen de raad en het college en geeft richting aan hun handelen. Er is geen sprake van een rechtstreeks bindende werking naar burgers en andere partijen, zoals dat wel het geval is met een bestemmingsplan. Uiteindelijk moeten wel de doelen van de Energietransitie worden behaald. Dat betekent dat het college te allen tijde kan beslissen om medewerking te verlenen aan een specifiek project zolang zij dat besluit in het licht van de structuurvisie en met instemming van de gemeenteraad kan motiveren.</p>	
3	<p>3.1 Wat is per zoekgebied de onderbouwing voor de vertaling van de scores voor de gebieden A, B1, B2 en D voor het onderdeel 'aantasting karakteristieke structuren' vanuit het landschapsonderzoek naar het eindoordeel van het planMER?</p>	<p>Voor een onderbouwing van de landschappelijke beoordeling verwijzen wij naar de landschappelijke beoordeling, uitgevoerd door bureau Roenom. In hoofdstuk 4 van dat rapport (bijlage D bij het MER) wordt per gebied beschreven hoe het scoort op de verschillende criteria.</p>	
	<p>3.2 Waarom spreekt het planMER bij de keuze voor de opstellingen binnen de zoekgebieden van lijnopstellingen, terwijl bij meerdere opstellingen daar geen enkele sprake van is?</p>	<p>De opstellingen zijn lijnopstellingen of geknikte lijnopstellingen. Er zijn geen andere opstellingsvormen (zoals clusters of solitaire windturbines) beschouwd.</p>	

	3.3 Hoe realistisch zijn de onderzochte varianten én de twee landschappelijke voorwaarden in de Energievisie voor windparken (rechte lijnopstellingen en volgen van structuren in het landschap) in de zoekgebieden A,B1, B2 en D gelet op de uitkomsten van het landschapsonderzoek?	De genoemde zoekgebieden bieden ruimte aan windparken die aan beide voorwaarden voldoen.	
	3.4 Beschouwt de gemeente de gemeentegrens in de zoekgebieden bij Marle en Welsum als een (onzichtbare) 'structuur in het landschap'?	Gemeentegrenzen zijn geen landschappelijke structuren.	
	3.5 Garandeert de gemeente dat de twee landschappelijke voorwaarden in de Energievisie bij concrete projecten niet worden losgelaten?	De ruimtelijke visie bindt de gemeente bij het nemen van besluiten. Ruimtelijke voorwaarden zijn juist opgenomen met het oog op toepassing in ruimtelijke plannen en besluiten.	
	3.6 Waarom zijn de locaties van de visualisaties in bijlage E niet dezelfde als de locaties op de kaarten met geluidcontouren en slagschaduwcontouren in bijlagen A en B?	De vraag van indiener is niet geheel duidelijk: de kaarten met geluid- en slagschaduwcontouren tonen representatieve milieueffecten van voorbeeldwindparken. De visualisaties zijn gemaakt vanuit posities waar de verschillende alternatieven goed zichtbaar zijn.	
	3.7 Waarom is in het geluidsonderzoek voor de 120 m hoge variant met een ander type windmolens gerekend dan de 160 m hoge variant? Is in de 120m variant - net als in de 160m variant - voor het meest stille type gekozen? Zo nee, waarom niet ?	Het antwoord op deze vraag is te vinden in paragraaf 5.2.2 van het MER.	
	3.8 Waarom is in het onderzoek naar slagschaduw weer met een ander type molen gerekend dan in het geluidonderzoek?	Voor slagschaduw zijn de afmetingen de enige relevante parameters. Voor geluid geldt dat de bronsterkte niet 1-op-1 schaalt met de afmetingen.	
	3.9 Hoe verhoudt zich de voorwaarde om nul slagschaduw op gevels van woningen toe te staan (zie blz. 24 Energievisie) met het eindoordeel van het planMER? De conclusie uit dit eindoordeel is toch dat in geen enkel zoekgebied een windpark aan deze voorwaarde kan voldoen?	Windturbines worden doorgaans voorzien van een stilstandvoorziening die de wieken stil kan zetten als normoverschrijdende slagschaduw zou optreden. In het planMER is geen rekening gehouden met eventuele mogelijkheid voor stilzetten, maar is een 'worst case' benadering toegepast. Hoe meer woningen slagschaduw van een opstelling zouden ondervinden, hoe meer de betreffende windturbines moeten worden stilgezet. Op sommige locaties zou dit kunnen leiden tot een niet-rendabel project; in dat geval zal een ontwikkelaar op die locatie niet overgaan tot realisatie van een windpark.	

	3.10 Met welke onafhankelijke experts (anders dan Bosch en van Rijn) hebben het college en de raad gesproken over de vertaling van deelonderzoeken in het eindoordeel van het planMER en de vertaling daarvan in de Energievisie?	De Commissie voor de m.e.r. heeft het planMER beoordeeld. Zie onderdeel D van deze nota voor een reactie van de gemeente op het eindadvies van de commissie. Daar is ook een verwijzing naar het volledige advies opgenomen. Daarnaast heeft de planMER ter inzage gelegen. Experts en partners zoals GGD, provincie, gemeenten en andere betrokken partijen, zoals Waterschap hebben hierop kunnen reageren. Ook de omgevingsdienst heeft het planMER beoordeeld.	
4	4.1 Deelt de gemeente mijn zorg dat het ontbreken van heldere voorwaarden in de Energievisie - in combinatie met het juridisch vastleggen van zoekgebieden - grote risico's met zich meebrengt?	Nee, die zorg delen we niet. Voor een visie geldt dat een verbeelding ondersteunend is aan de beleidsmatige inhoud van de visie. Daarnaast geldt dat een ruimtelijke visie alleen het bestuur bindt, er is geen sprake van een rechtstreeks bindende werking naar burgers en andere overheden.	
	4.2 Welke instrumenten heeft de gemeente om bij aanvragen van commerciële ontwikkelaars die niet bereid zijn tot samenwerking en te komen tot 51-100% lokaal eigenaarschap, deze aanvragers te dwingen dat wel te doen?	Zie het antwoord op punt 2.9 van deze zienswijze.	
	4.3 Waarom heeft de gemeente geen voorwaarden opgenomen met betrekking tot de maximale hoogte van windmolens in de zoekgebieden?	Uit het MER is niet gebleken dat zodanige effecten ontstaan bij 'variant 160' dat in de ruimtelijke visie een beperking van de bouwhoogte van windturbines moet worden opgenomen. Andersom geldt dat de ruimtelijke visie en bijbehorend planMER geen basis bieden voor windturbines met grotere afmetingen dan onderzocht in het planMER.	
5	5.1 Hebben raad en/of college voorafgaande aan het participatieproces nagedacht, gesproken en een besluit genomen over het doel van het participatieproces (en gekoppeld daaraan met wie en hoe participatie zou moeten plaatsvinden) en de concrete rol van de raad in dat proces?	Ja, tijdens het bespreken van het Koersdocument heeft de raad aangegeven dat er een gesprek in de samenleving moet worden gevoerd over grootschalige zon en wind. Hierbij is ook nagedacht over draagvlak of acceptatie voor projecten.. De concrete rol van de raad is in dit proces niet tot in detail vooraf besproken. Bij veel bijeenkomsten is de raad aanwezig geweest om mee te luisteren. Daarnaast is de raad tussentijds bijgepraat over de ontwikkelingen op het energiedossier.	
	5.2 Waarom heeft de gemeente zowel het proces als de inhoud van de Energievisie volledig uit handen gegeven aan een extern bedrijf?	Gemeente heeft zich vanwege het specialistisch karakter van de materie laten adviseren door een adviesbureau omdat de benodigde kennis bij de gemeente zelf niet in huis is.	
	5.3. Wist de gemeente vooraf dat dit externe bedrijf intensief samenwerkt met een aantal grote commerciële ontwikkelaars van windparken?	Bosch & Van Rijn heeft aangegeven dat zij voor zowel overheden als marktpartijen werkt. Er is gekozen voor een partij waarmee een realistisch onderzoek uitgevoerd kan worden, om zo te voorkomen dat projecten niet tot stand kunnen komen, bijvoorbeeld vanwege een onrealistische businesscase.	

	5.4 Waarom zijn de ingediende zienswijzen op de NRD niet inhoudelijk behandeld in het participatieverslag? Ter vergelijking en ter illustratie van de onevenwichtigheid: er wordt wel anderhalve pagina besteed aan een project met scholieren inclusief een serie letterlijke citaten.	Zienswijzen op de NRD zijn beantwoord in een separatie Nota van Beantwoording. Uit die Nota blijkt op welke wijze de aangevoerde punten zijn verwerkt, of niet.	
	5.5 Waarom is geen informatie verstrekt over de MER onderzoeken voorafgaande aan de gebiedsateliers?	Deze informatie is wel degelijk tijdens de gebiedsateliers beschikbaar in de vorm van posters/banners waarop met name is gewerkt met ruimtelijke weergave (figuren).	
	5.6 Waarom zijn de onderzoeksresultaten pas bijna een jaar later (voorjaar 2019) gepubliceerd, samen met concept visie? Wil de gemeente pas onderzoeksrapporten ontsluiten als ze daar een eigen conclusie aan heeft kunnen hangen?	Het is inherent aan de wettelijk voorgeschreven voorbereidingsprocedures dat na publicatie van de NRD het MER ter inzage wordt gelegd met de ontwerp ruimtelijke visie. Tussentijds zijn resultaten besproken in bijeenkomsten.	
	5.7 Hoe worden inwoners in het vervolgtraject (in het kader van de RES?) concreet en aan de voorkant betrokken bij de verdere visievorming over de windmolenparken in de zoekgebieden bij Marle en Welsum?	In de regionale energiestrategie worden inwoners vertegenwoordigd door de raden (democratisch gekozen) en door samenwerkingspartners, zoals Natuur- en Milieu Overijssel, de landschappen, etc. Mocht er in het gebied IJsselvallei ontwikkelingen plaatsvinden, dan worden inwoners hiervan zo snel mogelijk op de hoogte gesteld	
	Participatieproces was een niet transparant en georkestreerd proces, waarvan de uitkomsten al vast stonden.	Gemeente leert van elk participatieproces dat wordt doorlopen, in aanvulling op het magere participatiegehalte van de wettelijke openbare voorbereidingsprocedures uit de Awb die op de voorbereiding van ruimtelijke plannen en besluiten van toepassing zijn. De stelling dat de uitkomst van het proces al vaststond is onjuist. De voorbereiding van ruimtelijke visie is gestart met een ambitie. Vervolgens heeft een langdurig traject plaatsgevonden waarin de contouren van de ruimtelijke visie meer en meer zichtbaar werden. Omdat appellant niet aangeeft met welke uitkomst/onderdeel van de Energievisie zij het oneens is kan hierop geen reactie worden gegeven.	

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot wijziging van het MER en de visie.

Z11

Naam instantie/indieners:		28908-2019
Datum zienswijze:		12 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indieners zijn onder de indruk van de Energievisie en stellen dat de gemeente in goed overleg zelf verantwoordelijkheid moet nemen.	De gemeente dankt de indieners voor de zienswijze.
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z12

Naam instantie/indiener:		28302-2019
Datum zienswijze:		9 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indieners stellen het niet eens te zijn met het plaatsen van windturbines of zonnevelden in hun buurt, omdat dit hun uitzicht belemmert en omdat indieners last krijgen van geluidsoverlast en slagschaduw.	B3, B9
	Indieners vragen zich af of er rekening wordt gehouden met waardevermindering van woningen en of woningeigenaren hiervoor worden gecompenseerd.	B5
	Indieners geven aan dat er verdeeldheid en onderling wantrouwen in de buurt is ontstaan als gevolg van de Energievisie.	Wij vinden het jammer dat u de discussie om u heen zo ervaart. Er zijn tegenstellingen en verschillende opvattingen over duurzame energie met wind en zon. Belangrijk dus om met elkaar hierover te praten en vragen te beantwoorden. Het gesprek uit de weg gaan brengt ons niet tot een oplossing. Met het afronden van de visie is het gesprek hierover nog niet afgelopen. Belangrijk bij toekomstige initiatieven is dat we inwoners met elkaar blijven verbinden en met elkaar praten over de ontwikkelingen in onze leefomgeving.
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z13

Naam instantie/indiener:	29164-2019	
Datum zienswijze:	onbekend	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indieners vragen de gemeente om af te zien van het plaatsen van windmolens vanwege de impact op het landschap.	B3
	Deze energievisie past niet in de provinciale visie en beleid: alle aangegeven locaties liggen in een gebied dat de provincie niet als voorkeurslocatie voor windmolens heeft aangewezen. Indieners vragen zich af waarom de gemeente de regionale samenwerking in het kader van de RES niet afwacht.	B18 De gemeente Olst-Wijhe is actief betrokken bij het opstellen van de RES. Het vaststellen van de Ruimtelijke visie Duurzame Energie hoeft hier niet op te wachten, maar biedt juist een kader richting de RES.
	Indieners vragen zich af of toeristen en recreanten windmolens in het landschap op prijs zullen stellen.	B14
	Indieners wensen fotovisualisaties van windturbines in alle seizoenen van het jaar.	Een dergelijk detailniveau past niet bij een planMER; pas als er concrete locaties in ontwikkeling worden gebracht zullen aanvullende visualisaties worden opgesteld op projectniveau.
	Indieners vragen zich af hoe de beoordeling van het landschap met plussen en minnen tot stand is gekomen.	De onderbouwing van de effectbeoordeling op het milieuthema landschap is in het rapport van Roenom (bijlage D bij het MER) uiteengezet.
	Indieners menen dat het onduidelijk is welke windmolens gehanteerd zijn voor hun onderzoek.	In het planMER worden in tabel 1 de onderzochte turbinevarianten genoemd.
	Indieners stellen dat er geen cumulatieberekeningen zijn uitgevoerd voor geluid en vragen zich af waarom wordt gerekend met geluidsnormen van 42 dB en niet met 40 dB zoals het RIVM aanbeveelt.	B9
	Indieners menen dat meer in detail natuuronderzoek moet worden gedaan naar de aanwezige soorten die nu niet benoemd worden in hun rapportage en is daarmee dus onvolledig.	B11
	Indieners missen stadsverwarming, zon op dak, geothermie en andere duurzame methodes in de visie.	B17

	Indieners missen de hinder van knipperende lichten en slagschaduw en vragen zich af of de gemeente een stilstandvoorziening voor slagschaduw gaat toepassen.	B9, B10	
	Indieners vrezen dat de waarde van hun woning kan dalen.	B5	
Conclusie			
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.			

Z14

Naam instantie/indieners:	29292-2019		
Datum zienswijze:	14 juli 2019		
Zienswijze:			
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	
	Indiener maakt bezwaar tegen het in haar ogen beperkte bereik van het participatieproces, waar niet over (kleinschalige) vormen van duurzame energie mocht worden gesproken. Het participatieverslag doet volgens indiener geen recht aan wat tijdens de bijeenkomsten door deelnemers is ingebracht.	B1, B2, B17 Wij vinden het jammer dat u de informatie avonden over de visie heeft ervaren als te beperkt. De onderwerpen die u wilt bespreken horen natuurlijk ook bij de energietransitie. In de dorpen wordt in werkgroepen actief met elkaar gedacht over energiemaatregelen, zoals zonnepanelen op de daken. Hoewel het dus niet aan de orde is geweest in het participatieproces voor de energievise is er wel aandacht voor. In het participatieverslag wordt toegevoegd dat er behoefte is aan gesprekken over energiebesparende maatregelen en andere energiebronnen.	
	Indiener maakt bezwaar tegen de stelling dat er geen wetenschappelijke bewijs is m.b.t. gezondheidsrisico's van windturbines.	B12	
	Indiener meent dat de afstand van woningen t.o.v. een hoge windmolen minimaal 2 km zou moeten zijn.	B9	
	Indiener vraagt zich af waar de verbinding ligt tussen de trajecten 'energieneutrale kernen' en 'grootschalige duurzame energie'.	De maatregelen in dorpen en huizen zijn het gespreksonderwerp in de werkgroepen van de 'energieneutrale kernen. Zoals zon-PV op daken, asbestsanering, isolatie, etc. Daarmee kunnen we zeker nog 10% energie besparen en energie opwekken, bijvoorbeeld op de daken. De energie die we daarnaast nog nodig hebben, moet deels in onze leefomgeving worden opgewekt. Daarover gaat de Ruimtelijke visie Duurzame Energie.	

	Indiener vraagt zich af welke gedragscode Bosch & van Rijn hanteert t.a.v. het hele participatieproces.	B19	
	Indiener vraagt zich af of de gemeente de visie juridisch onafhankelijk laat toetsen.	De visie en het bijbehorende planMER zijn voorgelegd aan de onafhankelijk commissieMER.	
Conclusie			
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.			

Z15

Naam instantie/indiener:	29774-2019	
Datum zienswijze:	17 juli 2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indiener spreekt zijn zorg uit over aantasting van het landschap, geluid, slagschaduw en gezondheid.	Zie B3, B9 en B12
	Indiener heeft het idee dat wethouder Blind het erdoor wil drukken voor eigen belang.	Dit impliceert dat wethouder Blind een eigen belang heeft bij de energietransitie. Daar is geen sprake van. De wethouder onderzoekt de mogelijkheden die er in de gemeente zijn om te kunnen voldoen aan: het klimaatakkoord (en wat daarna nog gaat volgen), de mogelijke verplichtingen die uit het Regionale Energiestrategieproces gaan komen en bovenal de door de gemeenteraad vastgelegde ambitie om 20% duurzame energie op te wekken in 2020.
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z16

Naam instantie/indiener:		29541-2019
Datum zienswijze:		onbekend
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indiener vraagt zich af waarom de gemeente niet wil wachten op andere gemeenten.	B18. Alle gemeenten moeten op korte termijn hun bijdrage leveren aan de energieopgave van Nederland. Daarbij wordt gekeken wat er kan en mag op ieders grondgebied. Als gemeenten op elkaar gaan wachten komt er geen oplossing voor ons energieprobleem. Belangrijk voor Olst-Wijhe is om nu het kader te stellen en de eigen voorwaarden helder te formuleren.
	Indieners stellen dat er 450-500 meter afstand moet worden gehouden van een woning en vragen zich af welk formaat windmolen dan wordt gebruikt.	Zie B9. In het planMER is gerekend met twee typen windmolens om een zo breed en volledig mogelijk inzicht te krijgen in de milieu-effecten, zie tabel 1 in het planMER.
	Indieners vinden het zeer zorgelijk dat er nog geen helderheid is over risico's met betrekking tot gezondheid van inwoners en (weidende) dieren.	B12, B13
	Indieners stellen dat het niet voor iedereen haalbaar is om aan de bijeenkomsten deel te nemen en wensen dat iedereen op een passende manier wordt meegenomen.	B1. Wij nemen uw opmerking mee als aandachtspunt voor toekomstige ontwikkelingen van projecten.
	Indieners verwachten dat wanneer er uit de plannen of projecten schades ontstaan gedupeerden schadeloosstelling ontvangen.	B5
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z17

Naam instantie/indiener:		29460-2019
Datum zienswijze:		16 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indieners maken bezwaar tegen de visie vanwege de overlast die het plaatsen van windmolens zal veroorzaken voor de gezondheid van de omwonenden. Vanwege de aantasting van het landschap door grote windmolens en door grote zonnecellenvelden. Vanwege de schade aan de natuur. Vanwege verspilling van belastinggeld. Vanwege de rapportage. Vanwege de berichtgeving van de gemeente. Vanwege de ondemocratische procedure. Vanwege de oneerlijke verdeling van lusten en lasten bij de plaatsing van windmolens. En tenslotte omdat energieopwekking in een agrarisch gebied zoals dat van ons ook nog op andere, betere manieren mogelijk is.	B1, B3, B4, B6, B9, B11, B12, B11, B17
	Indiener vraagt zich af of de gemeenteraad het acceptabel vindt dat zij de kans loopt met haar visie inwoners ziek te maken? Overweegt de gemeenteraad de gezondheidstoestand van de omwonenden te onderzoeken alvorens toestemming te geven voor de plaatsing van windmolens?	B12
	Is de gemeenteraad op de hoogte van de ontwikkelingen in de EU betreffende plaatsing van windmolens op veel grotere afstand van woningen vanwege gezondheidsrisico's?	B9.
	Indiener vraagt of de gemeenteraad de verhuiskosten voor omwonenden die ziek worden en willen verhuizen opneemt in haar visie.	De gemeente zal dergelijke kosten niet opnemen in de visie.

	<p>Indiener vraagt zich af of de gemeenteraad vindt dat bureau Bosch en van Rijn terecht nergens de aanwezige hoogspanningslijn noemt op locatie E.</p>	<p>De hoogspanningslijn (en de daartoe aan te houden minimumafstand) zijn weergegeven in de kaart met ruimtelijke belemmeringen in het planMER (figuur 2/figuur 10). In figuur 11 van het planMER is de hoogspanningsverbinding ook goed zichtbaar. De aan te houden afstand is niet zodanig dat locatie E hierdoor afvalt.</p>	
	<p>Indiener vraagt zich af of de gemeenteraad van mening is dat plaatsing van enorme windmolens een positieve bijdrage levert aan het landschap in de gemeente, of lineaire elementen in het landschap zoals de Soestwetering op locatie E ervoor zorgen dat windmolens het landschap verbeteren, of is voldaan aan de voorwaarde voor plaatsing van windmolens van de provincie met betrekking tot goede inpassing in het landschap en of de gemeenteraad de adviezen van de Rijkslandschapsarchitect Berno Strootman ter harte neemt.</p>	<p>B3</p>	
	<p>De gemeenteraad is van mening dat het onderzoek een nauwkeurige voorstelling is van de soorten rijkdom op de aangewezen locaties?</p>	<p>B11</p>	
	<p>Indiener vraagt zich af of de gemeente van mening is dat plaatsing van windmolens in de gemeente een werkelijke bijdrage gaat leveren aan de CO2-reductie en of de subsidie voor plaatsing van windmolens op land niet kan worden besteed op een manier die beter is voor het milieu.</p>	<p>B6</p>	
	<p>Indiener vraagt zich af of de gemeenteraad van mening is dat bureau Bosch en van Rijn een onafhankelijke MER heeft opgesteld?</p>	<p>Ja. Bovendien is het planMER getoetst door de onafhankelijke commissie MER.</p>	
	<p>Indiener vraagt zich af of de gemeenteraad overweegt de visie op het gebied van verdeling van lusten en lasten juridisch te laten controleren.</p>	<p>B4. De gemeente neemt de opmerking van indiener mee in de uitvoeringsstrategie behorende bij de Ruimtelijke visie Duurzame Energie. Participatie en verdeling van lusten en lasten is nergens wettelijk vastgelegd. Een juridische toets hierop heeft zodoende weinig zin. Wel hebben NWEA en Holland Solar (koepelorganisaties wind- en zonontwikkelaars gedragscodes omtrent participatie en verdeling lusten en lasten afgesproken. In de uitvoeringsstrategie beschrijft de gemeente een proces waar initiatiefnemers zich aan moeten houden. Dit proces</p>	

		gaat een stap verder dan beide gedragscodes, om zo voor bewoners meer maatwerk voor hen mogelijk te maken.	
	Indiener vraagt zich af of de gemeenteraad van mening is dat precieze tekst van de visie niet zo belangrijk is omdat in vervolgpcedures ongewenste zaken altijd gecorrigeerd kunnen worden?	De visie bindt de raad en indirect het college bij het nemen van besluiten (zoals de vaststelling van bestemmingsplannen en verlening van omgevingsvergunningen voor afwijken van het bestemmingsplan. De tekst van de visie doet er wel degelijk toe.	
	Indiener vraagt zich af of de gemeenteraad van mening is dat het informeren van haar burgers over belangrijke en ingrijpende projecten afdoende gebeurt met berichtgeving op de internetsite en met mededelingen in een reclame huis aan huisblad, of het de gemeenteraad bekend dat niet iedereen de beschikking over internet heeft, burgers niet elke dag de internetsite van de gemeente raadplegen en dat niet iedereen Reklamix in zijn brievenbus wil hebben en of de gemeenteraad vindt dat het bij omgevingsprocedures voldoende is te luisteren naar haar burgers maar dat de mening van de burgers in de besluitvorming niet hoeft te worden meegenomen.	B2. Wij vinden het jammer dat u de informatie en inspraakmogelijkheden over de Ruimtelijke visie Duurzame Energie als onvoldoende heeft ervaren. Wij hechten veel waarde aan het gesprek met de samenleving. Het participatieverslag is hier een weergave van. De gemeenteraad betreft alle input die inwoners hebben gegeven bij het nemen van een besluit over de visie.	
	Indiener vraagt zich af of de gemeenteraad van mening is dat de procedure betreffende de visie en plaatsing van windmolens voldoet aan het verdrag van Aarhus en of de gemeenteraad van mening dat het onterecht is burgers dat achteraf naar de rechter moeten stappen om haar besluiten aan te vechten in plaats van de burgers te laten meebeslissen in de besluitvorming?	<p>B1. Voor het tot stand komen van de Ruimtelijke visie Duurzame Energie zijn veel gesprekken gevoerd in de samenleving. Er is ruimte geboden om mee te praten en u te laten informeren over de visie. Niet alleen zijn er informatiebijeenkomsten gehouden en is de informatie beschikbaar gesteld via de website. Ook is er gedurende de procedure gelegenheid geboden tot inspraak: de Notitie Reikwijdte Detailniveau heeft met ingang van 29 november 2017 voor 7 weken ter inzage gelegen. Ook de Ruimtelijke visie Duurzame Energie heeft ter inzage gelegen met de mogelijkheid tot inspraak. Hierna volgt nog de bestuurlijke besluitvorming tot vaststelling van de visie.</p> <p>Er is in voldoende mate mogelijkheid geboden tot inspraak, zoals voorgeschreven door het Verdrag van Aarhus, welke zijn verwerkt in de Nederlandse wetgeving. Deze wetgeving beschrijft de voor de gemeente te volgen procedure.</p> <p>Los van deze procedure is meerdere malen gesproken met bewoners over de visie In het Participatieverslag behorende bij de visie is een overzicht van informatie- en informele inspraakmomenten.</p>	

	<p>Indiener vraagt zich af of de gemeenteraad van mening is dat onvoldoende ervaring is opgedaan met zon en windprojecten en dat proefprojecten nodig zijn.</p>	<p>Er is inmiddels ruim voldoende kennis en ervaring met beleid, projecten, milieueffecten, participatie en juridische aangelegenheden op het gebied van wind- en zonne-energie. De gemeente maakt daarom gebruik van een terzake kundig adviesbureau met meer dan 15 jaar ervaring op dit gebied. Ook is overlegd met andere deskundigen, energiecoöperaties, de GG&GD en andere experts, die vanuit hun invalshoeken verschillende expertise boden.</p>	
	<p>Indiener vraagt zich af of de gemeenteraad vindt dat er een eerlijke verdeling moet komen van de lusten en lasten van zon en windprojecten en of de gemeenteraad van plan is in de visie en in toekomstige documenten vast te leggen dat een redelijke vergoeding bijvoorbeeld minstens 50% van de opbrengst van zon en windprojecten moet gaan naar de omwonenden.</p>	<p>B4</p>	
	<p>Indiener vraagt zich af of de gemeenteraad zich zorgen maakt over aantasting van de goede relaties tussen de burgers in het buitengebied.</p>	<p>Relaties en verbindingen in de samenleving zijn meer gebaseerd op overeenkomsten dan op verschillen. Over de basis van samenleven is geen twijfel. Discussie en verschil van standpunt kan er zijn op verschillende onderwerpen. Het is dan ook zaak om met elkaar in gesprek te blijven. Wij zullen dit gesprek blijven faciliteren en begeleiden.</p>	
	<p>Indiener vraagt zich af of de gemeenteraad onderzoek gaat verrichten naar de mogelijkheden van mestvergassing?</p>	<p>B17. Mestvergisting om groen gas te produceren is een bekende techniek en wordt al toegepast. Onderzoek is niet meer nodig, of wordt door marktpartijen gedaan. Mochten er initiatieven zijn om dit bij meer agrarische bedrijven toe te passen, dan is dat een goede ontwikkeling en zullen we dat indien nodig faciliteren.</p>	
<p>Conclusie</p>			
<p>De zienswijze leidt niet tot aanpassingen aan het MER en de visie</p>			

Z18

Naam instantie/indieners:	27624-2019	
Datum zienswijze:	4 juli 2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indieners zijn onder de indruk van de degelijkheid en de plannen en spreken hun steun uit voor de visie.	De gemeente dankt de indieners voor de zienswijze.
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassingen aan het MER en de visie.		

Z19

Naam instantie/indieners:	28658-2019	
Datum zienswijze:	10 juli 2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indiener is verheugd met dit ontwerp als belangrijke eerste stap en hoopt dat er een positief besluit zal volgen.	De gemeente dankt de indieners voor de zienswijze.
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z20

Naam instantie/indieners:	29588-2019	
Datum zienswijze:	16-07-2019	

Is identiek aan Z7. Zie voor de beantwoording aldaar.

Z21

Naam instantie/indiener:	29697-2019	
Datum zienswijze:	16 juli 2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indieners geven aan niet tegen windmolens voor energievoorziening te zijn, maar zich niet te kunnen vinden in de op dit moment aangegeven locaties, vanwege nieuwe woningen die binnenkort worden gerealiseerd. Indieners verzoeken de gemeente naar beter passende locaties te zoeken.	In het MER worden woningbouwontwikkelingen expliciet benoemd (paragraaf 2.4, referentiesituatie). Alle mogelijke locaties binnen de gemeentegrenzen zijn onderzocht. Bij de beoordeling van concrete initiatieven zullen eventuele strijdige belangen aan het licht komen. Windturbines kunnen niet worden geplaatst indien zij niet kunnen voldoen aan de geldende milieunormen.
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassingen aan het MER en de visie.		

Z22

Naam instantie/indiener:	29557-2019	
Datum zienswijze:	16 juli 2019; correctie 21 juli 2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indieners zijn van mening dat allereerst ingezet moet worden op het plaatsen van panelen op daken.	B17
	Indieners vragen zich af of windmolens een goede manier zijn om energie op te wekken.	B6
	Indieners menen dat een afstand van 500 tot 1000 meter tot woningen het minimum zou moeten zijn.	B9
	Indieners vragen zich af of er rekening is gehouden met de vele woningen die zijn gelegen bij de middelste molens in zoekgebied D.	Alle woningen zijn in het planMER beschouwd. Vanwege de milieunormen voor geluid en slagschaduw moet een zekere afstand tussen woningen en windturbines worden aangehouden. Uit het onderzoek blijkt dat binnen zoekgebied D windturbines mogelijk zijn en kan worden voldaan aan de milieunormen.
	Indieners vinden het plaatsen van windmolens in het platteland van Olst-Wijhe een onzalig idee tot zou blijken dat het echt niet anders kan.	B3
	Indieners vinden het van belang dat op zo kort mogelijke termijn duidelijkheid wordt gegeven over de plannen, om mensen die willen of moeten verhuizen niet zwaar in de problemen te brengen.	De gemeente verwacht de gemeenteraad de visie in maart 2020 zal vaststellen. Mochten er in de toekomst concrete initiatieven zijn voor zon of wind, dan wordt de omgeving hier zo snel mogelijk bij betrokken.
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z23

Naam instantie/indiener:	28522-2019	
Datum zienswijze:	10 juli 2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indieners maken bezwaar tegen de windmolens vanwege het uitzicht en geluidoverlast en hebben een voorkeur voor goedkopere elektrische auto's en zonnepanelen op daken.	B3, B9, B17
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassingen aan het MER en de visie.		

Z24

Naam instantie/indiener:	27508-2019	
Datum zienswijze:	2 juli 2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indiener maakt bezwaar tegen de komst van windmolens omdat onvoldoende is onderzocht of de klimaatdoelstellingen kunnen worden behaald met andere technieken (zoals thorium, accu's in de dijk) en beleid.	B6, B17
	Indiener vraagt zich af waarom de gemeente Olst-Wijhe voorop moet lopen met het plaatsen van de hoogste windmolens van Nederland. Er is nog geen goed onderzoek geweest naar de gevolgen voor de gezondheid van bewoners in de nabije omgeving van zo'n hoge windmolen. Volgens indiener wordt er niets gedaan met het rapport over laagfrequent geluid van de WHO en RIVM, over de negatieve ervaringen met grote windmolens in Duitsland en Denemarken.	B12
	Indiener stelt dat er geen rekening wordt gehouden met het Sallandse landschap en het Spijkerbos en vreest dat bepaalde diersoorten worden weggejaagd.	B3, B11
	Indiener maakt zich zorgen over geluid en slagschaduw en vindt dat 'geen slagschaduw op gevel' moet worden aangepast in 'geenslagschaduw op erf'.	B9
	Indiener heeft zorgen over de toekomstige waarde van haar woning en vraagt zich af hoe de gemeente hiermee omgaat.	B5
	Indiener stelt dat de visualisatie in het rapport niet reeel is en dat andere zichtpunten hadden moeten gebruikt.	De visualisatie in het rapport levert een voldoende realistisch beeld op van toekomstige ontwikkelingen om op basis daarvan de onderzoeksgebieden af te wegen. Mocht er in de toekomst sprake zijn van een concreet initiatief, dan worden opnieuw visualisaties gevraagd.
	Indiener vraagt zich af of de gemeente er wel bij stilstaat dat de infrastructuur in deze gemeente niet voldoet om energie af te voeren.	B15
	Indiener vraagt zich af wat de actuele percentages zijn voor duurzame energie in de gemeente, in de visie worden de percentages van 2015 gebruikt.	De visie zal worden geactualiseerd met cijfers uit 2018 (par 2.1.3).

	<p>Indiener is teleurgesteld in de informatievoorziening van de gemeente, dit had huis aan huis moeten gebeuren.</p>	<p>B2. Wij vinden het jammer dat u onze informatievoorziening als onvoldoende heeft ervaren. Mocht er in de toekomst sprake zijn van concrete projecten dan worden inwoners in het gebied daar direct van op de hoogte gebracht. De gemeente hecht veel waarde aan het gesprek met de samenleving. Het participatiever-slag is hier een weergave van. De gemeenteraad betreft alle input die inwoners hebben gegeven bij het nemen van een besluit over de visie.</p>	
	<p>Indiener vindt het jammer dat wethouder Blind hen niet te woord heeft gestaan tijdens verschillende zittingen in de raadszaal.</p>	<p>De wethouder voert namens het college een opdracht uit van de gemeenteraad. Dit doet een ieder op zijn eigen, persoonlijke manier. Hij is bij vrijwel alle bijeenkomsten aanwezig geweest om de Energievisie toe te lichten, maar ook te luisteren naar de zorgen van inwoners. De wethouder is altijd aanspreekbaar. Het is jammer dat niet iedereen dit zo heeft ervaren. Wethouder Blind is altijd geïnteresseerd in nieuwe ontwikkelingen en initiatieven in de gemeente.</p> <p>Tijdens officiële gemeenteraadsvergaderingen is het voor de wethouder helaas niet mogelijk om in gesprek te gaan met aanwezigen.</p>	
	<p>Indiener wenst een duidelijke formulering over de hoogte van de windmolen.</p>	<p>B8</p>	
	<p>Indiener vraagt zich af of er is nagedacht over overlast tijdens de bouw van de windmolens en meent dat het wegennet in de gemeente er niet op is gebouwd.</p>	<p>Wanneer een windpark wordt gebouwd, moet de bouwer een plan overleggen voor het vervoer van de turbineonderdelen naar de bouwlocatie. Mocht het wegennet dit transport niet aankunnen, dan moeten wegen aangepast worden, waarvoor ook vergunningen moeten worden aangevraagd.</p>	
	<p>Indiener vraagt zich af hoeveel het rapport van Bosch & van Rijn heeft gekost en of de onkosten al zijn overschreden.</p>	<p>Opstellen van een MER en begeleiding van een participatieproces is opgenomen in de begroting. Het college legt over de uitgaven verantwoording af aan de gemeenteraad.</p>	
	<p>Indiener vraagt zich of de gemeente op de hoogte is van wat het onderwerp windmolens doet met de bewoners van het buitengebied Boskamp/Middel en wijst op de scheuring die is ontstaan in de oorspronkelijke eenheid.</p>	<p>Het is jammer dat u de discussie om u heen zo ervaart. In een discussie als deze is het belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven. Je kunt het niet altijd met elkaar eens zijn, maar wederzijds respect is onmisbaar. De energietransitie is een onderwerp dat veel emoties oproept. Het gesprek uit de weg gaan brengt ons niet tot een oplossing. Met het afronden van de visie is het gesprek hierover nog niet afgelopen. We blijven in gesprek met elkaar over de ontwikkelingen in onze leefomgeving .</p>	

Conclusie

De zienswijze leidt tot de volgende wijziging van de visie:

- In de visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018).

Z25

Naam instantie/indiener:		29553-2019
Datum zienswijze:		15 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indieners onderschrijven de noodzaak om duurzame energie op te gaan wekken en zijn tevreden met de door de gemeente gevolgde procedure.	De gemeente dankt indieners voor de zienswijze.
	Indieners pleiten voor maatwerk bij plaatsing en de mogelijkheid om af te kunnen wijken van de in 3.2.2.4 geëiste lijnopstelling, als dat nodig is om een rendabele business case mogelijk te maken.	De visie wordt dit aangepast, gevraagd wordt de lijnstructuur van het landschap te volgen, wat niet altijd zal leiden tot een kaarsrechte lijn. Per gebied wordt maatwerk gevraagd voor een optimale opstelling.
	Indieners menen dat de door de gemeente gewenste regie op de ruimtelijke procedure op gespannen voet staat met het gegeven dat de ontwikkeling van een windpark voor rekening en risico van de ontwikkelaar komt en dat voorafgaande aan een planontwikkeling heldere afspraken gemaakt moeten worden over alle in het traject voorkomende onderwerpen, te vatten in een overeenkomst	Dit sluit aan op het proces zoals de gemeente dat voor zich ziet en zoals is beschreven in het Toetsingskader voor zon en wind
	Indieners hebben behoefte aan meer duiding van wat de gemeente wil met participatie.	In hoofdstuk 4 en 5 heeft de gemeente in algemene zin aangegeven welke voorwaarden er gelden. In het Toetsingskader voor zon en wind wordt hier uitgebreider op in gegaan.
	Indieners geven aan dat in 4.2.1 duidelijk moet worden aangegeven dat het om voorbeelden gaat en dat afspraken over fondsen maatwerk dienen te zijn.	Een fonds is een voorbeeld van een mogelijkheid om het gebied onderdeel te maken van het plan. Inderdaad is het maatwerk per project en gebied om te kijken wat er mogelijk is.
	Indieners willen dat de gemeente een procesvoorstel komt over hoe om te gaan met reeds ingediende aanvragen.	Het toetsingskader voor zon en windprojecten geeft aanleiding om met reeds ingediende aanvragen in gesprek te gaan. Het toetsingskader en de visie zijn niet meer van toepassing op de al vergunde projecten.
	Indieners menen dat de gemeente aan moet geven waaruit het bod van de gemeente voor de Regionale Energiestrategie zal bestaan en vragen zich af of de planning van de visie strookt met die van de RES.	Het proces van de RES loopt steeds meer parallel met de ruimtelijke visie duurzame energie. Om onze voorwaarden die staan in de visie te kunnen inbrengen in de RES, is het belangrijk om de visie vast te stellen. Dat zal dan ook voor het eerste 'bod' van de RES worden gedaan.

Conclusie

De zienswijze leidt tot aanpassing van de visie.
--

Z26

Naam instantie/indiener:	26751-2019	
Datum zienswijze:	28 juni 2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indieners menen dat windturbines niet passen in het fraaie landschap waarmee de gemeente zich profileert.	B3
	Indieners menen dat pas als goed is gekeken naar zonnepanelen op daken en energiebesparing windenergie aan bod mag komen.	B17
	Wat is het effect van: <ul style="list-style-type: none"> - Schaduw, geluid - Vermindering woongenot, waardevermindering woning 	B9 (geluid en slagschaduw), B4 (lusten en lasten), B5 (waardevermindering).
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z27

Naam instantie/indiener:	29475-2019	
Datum zienswijze:	15 juli 2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indiener meent dat hun landschap en woonplezier drastisch gaat veranderen als de plannen doorgaan en vinden dat deze niet ten koste mogen gaan van het welbevinden en gezondheid van de bewoners van het gebied. Indiener stelt dat windmolens een ingrijpende aantasting van het landschap betekenen en negatieve gevolgen voor vogels, vleermuizen en insecten hebben.	B3, B12, B11
	Volgens indiener maken windmolens een storend en ver dragend geluid, veroorzaken slagschaduw. Wonen in de buurt van een windmolen is ongezond, stelt indiener.	B9, B12
	Indiener vraagt zich af waarom niet naar andere mogelijkheden wordt gekeken voor het opwekken van energie, zoals mestvergisters, zonnepanelen op daken of stromingsenergie uit de IJssel.	B17
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z28

Naam instantie/indiener:		29104-2019
		15 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indieners menen dat de gemeente Olst-Wijhe het plaatsen van industriële windmolens in het buitengebied van de gemeente Olst-Wijhe niet mogelijk moet maken omdat:	
	- Onvoldoende is onderzocht of de klimaatdoelstellingen kunnen worden behaald met andere technieken en ander beleid	B17
	- Niet voldoende transparant is hoeveel % duurzame energie er reeds wordt opgewekt binnen de gemeente	In de visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018).
	- Gebruikte argumenten zijn achterhaald door het coalitieakkoord van 2019	De gemeente houdt rekening met provinciaal beleid en ontwikkelingen maar heeft daarnaast haar eigen beleid, doelstelling en een raadsbreed coalitie akkoord dat in 2018 is opgesteld. Dit is niet in strijd met provincie.
	- De participatie is mislukt en de uitkomsten in strijd zijn met landelijke onderzoeken naar draagvlak voor windprojecten.	De gemeente betreurt dat indiener het participatietraject als mislukt ervaart.
	- Indieners geen onderdeel willen zijn van een experiment om ervaring op te doen	Wanneer wij in de toekomst windturbines toestaan op ons grondgebied is dat niet een pilotproject om ervaring mee op te doen, maar een goed onderzochte en weloverwogen keuze, waarbij wij de gevolgen degelijk in beeld hebben gebracht. Onderzoeken vinden plaats zowel in de beleidsfase (planMER) als in de project- en vergunningfase (projectMER, vergunning). Uit de onderzoeken volgen voorwaarden ter bescherming van natuur en leefomgeving.
	- De gemeente niet verder gaat dan de wetgeving vereist en negatieve rapporten negeert, in het bijzonder wat betreft laagfrequent geluid, slagschaduw en ecologie	De gemeente volgt bij het mogelijk maken van grootschalige zon- en windparken de landelijke milieuwetgeving.
	- Windmolens mogelijk worden gemaakt in gebieden waar nog een relatieve stilte heerst	Indien er sprake is van bijzondere lokale omstandigheden kan de gemeente strengere geluidsnormen hanteren. Echter, het is de vraag of de akoestische situatie in de gemeente Olst-Wijhe als bijzondere lokale omstandigheid aan te merken is.
	- Het geluid van windmolens bovenop de reeds aanwezige geluidbronnen komt (i.c. de graskeien)	B9

	<p>- Het ontwerpen van deze visie heeft geleid tot maatschappelijke onrust.</p>	<p>Het is jammer dat u de discussie om u heen zo ervaart. In een discussie als deze is het belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven. Je kunt het niet altijd met elkaar eens zijn, maar wederzijds respect is onmisbaar. De energietransitie is een onderwerp dat veel emoties oproept. Het gesprek uit de weg gaan brengt ons niet tot een oplossing. Met het afronden van de visie is het gesprek hierover nog niet afgelopen. We blijven in gesprek met elkaar over de ontwikkelingen in onze leefomgeving</p>	
	<p>- De visualisaties niet reëel zijn.</p>	<p>De visualisatie in het rapport levert een voldoende realistisch beeld op van toekomstige ontwikkelingen om op basis daarvan de onderzoeksgebieden af te wegen. Mocht er in de toekomst sprake zijn van een concreet initiatief, dan worden opnieuw visualisaties gevraagd.</p>	
	<p>- De getoonde laagvlieggebieden mogelijk niet actueel zijn</p>	<p>De gemeente heeft geen reden om aan te nemen dat de ingetekende laagvliegroutes voor straaljagers niet actueel zijn.</p>	
	<p>Indieners menen dat de verdeling van lusten en lasten geen concrete plek gekregen in deze visie en dat de lusten veel duidelijker en concreter gekoppeld zouden moeten worden aan degene die de lasten ondervindt.</p>	<p>B4</p>	
	<p>Indieners missen een onderbouwing voor de visie om de energieopwekking zo veel mogelijk binnen de gemeentegrenzen te realiseren.</p>	<p>B18. Alle gemeenten moeten op korte termijn hun bijdrage leveren aan de energieopgave van Nederland. Daarbij wordt gekeken wat er kan en mag op ieders grondgebied. Als gemeenten op elkaar gaan wachten komt er geen oplossing voor ons energieprobleem. Belangrijk voor Olst-Wijhe is om nu het kader te stellen en de eigen voorwaarden helder te formuleren.</p>	
	<p>Indieners menen dat het gebiedsproces onvoldoende is geweest, dat velen te laat zijn geïnformeerd en dat de gemeente rekening had moeten houden met de onderzoeksresultaten van het proefschrift van Sanne Akerboom en het CBS. Er zou opnieuw moeten worden overlegd met de direct omwonenden, zo stellen de indieners.</p>	<p>B1, B2. Wij vinden het jammer dat u onze informatievoorziening als onvoldoende heeft ervaren. Mocht er in de toekomst sprake zijn van concrete projecten dan worden inwoners in het gebied daar direct van op de hoogte gebracht.</p>	
	<p>Indieners menen dat de visie bindende kaders moet bevatten op het gebied van financiële participatie.</p>	<p>B4</p>	
	<p>Indieners menen dat de gemeente zich een doel stelt dat niet overeenkomst met de landelijke en provinciale doelen en dat niet goed motiveert.</p>	<p>Het staat de gemeente op dit gebied vrij om doelen te stellen die afwijken van landelijke of provinciale doelstellingen. Daarbij volgen we zoveel mogelijk het landelijke Klimaatakkoord.</p>	
	<p>Indieners menen dat de provincie kiest voor bescherming van het landschap boven windmolens en de mogelijkheden voor de aanleg van zonneparken op agrarische gronden beperkt. Indieners menen dat de visie op dit punt aangepast moet worden.</p>	<p>B18, binnen de regionale energie strategie, waar ook de provincie aan deelneemt wordt gesproken over de mogelijkheden van wind en zon en wat dit doet met het landschap en de landbouwfunctie. Olst-Wijhe heeft objectief onderzoek hiernaar gedaan, waarover overleg is gevoerd met de provincie.</p>	

	Indieners menen dat de cijfers ten aanzien van de huidige stand van zaken met betrekking tot de opwek van duurzame energie tegenstrijdig, onbetrouwbaar en niet actueel zijn.	In de visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018).
	Indieners vragen zich af op grond waarvan de gemeente de geformuleerde doelen wil behalen afwijkend van de provinciale en landelijke doelen.	De basis van de gemeentelijke doelen wordt gevormd door de afspraken in het Klimaatakkoord.
	Indieners menen dat de visie harde voorwaarden zou moeten bevatten voor initiatiefnemers.	Wij zijn van mening dat de voorwaarden zoals die nu zijn opgenomen in de visie bijdragen aan het tot stand komen van goede, 'passende' projecten waarbij er ruimte is om met elkaar tot een optimale situatie te komen.
	Indieners menen dat de hectares bos deel moeten uitmaken van de CO ₂ -balans en dat het aanplanten van bomen onderdeel moet uitmaken van de visie.	B17. In het Nederlandse energiebeleid wordt bos niet meegenomen als emissie-reducerende factor.
	Indieners vragen hoeveel maximale ruimte voor rendabele duurzame energieproductie betekent en vanaf welk moment een energieproject rendabel is. Indieners vragen ook wat in H3 wordt verstaan onder maximale bescherming en wanneer deze bescherming voor gaat op de maximale ruimte voor energieproductie.	De maximale ruimte voor duurzame energieproductie is het resultaat van een complexe, integrale afweging tussen de noodzaak van duurzame energie, de bescherming van inwoners, natuur en landschap en de mogelijkheden voor deelname aan projecten door inwoners, bedrijven en organisaties. Bij concrete projectontwikkeling worden deze drie aspecten in onderlinge samenhang afgewogen. Een energieproject is rendabel wanneer de opbrengsten voldoende opwegen tegen de investeringen en kosten.
	Indieners zijn van mening dat 50% lokale deelname een dwingende voorwaarde moet zijn voor een initiatiefnemer.	B4.
	Indieners menen dat het gebiedsproces onzorgvuldig is geweest en dat betrokkenen en hun belangen geen volwaardige plaats hebben gekregen in het besluitvormingsproces en vragen zich af welke opmerking of mening heeft geleid tot aanpassing van de visie.	B2, In het proces van de ruimtelijke visie zijn alle inwoners van de gemeente betrokken en niet specifiek gericht op de inwoners bij onderzoeksgebieden. Iedereen is gevraagd bij te dragen aan de visie door na te denken over het stellen van voorwaarden.
	Indieners menen dat de gebieden A, B1 en C zonder goede motivatie buiten beschouwing worden gelaten.	B7, Op het moment van ter inzage legging van de visie was nog weinig duidelijkheid over de planning en voortgang van de RES, en is daarom voor een aantal gebieden een stap op de plaats gemaakt. Op dit moment, na ondertekening van het Klimaatakkoord, is er meer duidelijkheid en worden de gebieden opnieuw gewogen.
	Indieners menen dat de gemeente onderzoek moet doen naar ervaringen elders in Nederland en ons omringende landen.	De visie is gebaseerd op de laatste wetenschappelijke inzichten en actuele normen. Het is niet zinvol om op gemeente- of projectniveau buitenlandse normen te beschouwen.

	Indieners menen dat er geen slagschaduw mag ontstaan op gevels en erven.	B9	
	Indieners stellen dat de combinatie van een windpark met zonneveld(en) tegenstrijdig is met de landschappelijke eisen in het planMER.	Zie B3	
	Indieners menen dat in de visie maatregelen ter bescherming van het woon- en leefklimaat verplicht moeten worden genomen.	Of het noodzakelijk of gewenst is dat er maatregelen worden genomen ter bescherming van het woon- en leefklimaat hangt af van de specifieke kenmerken en omstandigheden van een concreet project. Op het detailniveau van deze visie kan daarop niet worden vooruitgelopen. Als een project wordt ontwikkeld wordt duidelijk of er maatregelen nodig of gewenst zijn, onder meer na overleg tussen de initiatiefnemer en omwonenden.	
	Indieners missen concretisering van de punten in 3.3.3 waarmee rekening moet worden gehouden en vraagt zich af waaraan de stelling dat er in Boskamp relatief weinig omwonenden zijn is gerelateerd.	Bij het ontwikkeling van een concreet project zal de initiatiefnemer specifiek aandacht moeten besteden aan de genoemde punten. Uit het planMER blijkt dat er rondom het windpark in zoekgebied E relatief weinig woningen zijn gelegen binnen de geluid- en slagschaduwcontouren.	
	Indieners vinden in hun opmerkingen 18 tot en met 20 dat het financiële voordeel veel meer naar aan te duiden groep van direct omwonenden zou moeten terugvloeien en dat de voorwaarden op het gebied van participatie onvoldoende verplichtend zijn voor initiatiefnemers. Ook vindt de indiener dat de verdeling van opbrengsten onder inwoners een directe relatie moet hebben met de mate van schade en overlast waarmee inwoners krijgen te maken en dat de visie ten aanzien hiervan eisen zou moeten stellen aan de anterieure overeenkomst. Ook meent indiener dat geld uit een windfonds aangewend zou moeten worden voor sloop van de windturbines of het vergoeden van planschade.	B4 De verwijdering van windturbines en het vergoeden van planschade maken deel uit van de begroting van een windpark: financiering hiervan is dus al geregeld en hoeft niet uit het windfonds te worden bekostigd.	
	In opmerking 20 stellen de indieners dat de OZB deels terug kan vloeien naar de algemene middelen en gebruikt kan worden voor gebiedsontwikkeling in de buurt van de windmolenlocatie.	De OZB komt altijd ten goede aan de algemene middelen. Dit is niet 'gelabeld' om in te zetten in de omgeving van een windturbine. De gelden uit een windfonds kunnen wel ingezet worden voor onder meer gebiedsontwikkeling rondom een windpark. Er wordt dan ook nagedacht over vormen van fondsen of gebiedsprojecten waarbij een gebied naast 'lasten' ook de 'lusten' heeft van een project.	
	Indieners menen dat de grondvergoeding niet meer mag bedragen dan twee maal de economische waarde en dat initiatiefnemers een redelijk deel van de grondvergoeding en het rendement direct ten goede moeten laten komen aan degene die met de lasten wordt geconfronteerd.	B4. Vergoeding voor grondeigenaren zijn nodig voor de ontwikkeling van een project. In de berekening van de basisbedragen voor de SDE+ subsidie wordt daar ook rekening gehouden. De hoogte van deze vergoeding, die wordt overeengekomen tussen initiatiefnemer en grondeigenaar, staat los van overige participatiemaatregelen waar de omgeving van profiteert en waar gemeente om zal vragen.	

Indieners menen dat de visie breed en concreet in moet gaan op de schadevergoeding als gevolg van aantasting van het woongenot, waardevermindering van onroerend goed en risico's op gezondheidsschade.	B4 en B5	
Indieners stellen dat de gemeente zichzelf pas moet verplichten 36 hectare zonnevelden of 3 windmolens te laten bouwen als blijkt dat de doelstelling van 20% duurzame energie niet op andere, minder belastende wijze kan worden bereikt.	B17. In het in 2017 vastgesteld Koersdocument heeft de gemeente ervoor gekozen een visie op te stellen die specifiek is gericht op het mogelijk maken van zonnevelden en windparken. Windparken en zonnevelden zijn op dit moment de goedkoopste bronnen van duurzame energie en staan om die reden centraal in het huidige en toekomstige Nederlandse duurzame energiebeleid.	
Indieners vinden dat de visie eisen zou moeten stellen aan de maximale hoogte van windturbines.	B8	
Indieners stellen dat de visie geen verplichting aan initiatiefnemers oplegt voor het onderhouden en verwijderen van windmolens.	Afspraken over het weghalen van windturbines in geval van faillissement, einde levensduur of andere redenen, worden opgenomen in de vergunningaanvraag of de anterieure overeenkomst.	
Indieners stellen dat de visie initiatiefnemers zou moeten verplichten om geld te reserveren voor het vergoeden van planschade.	B5	
Indieners maken er bezwaar tegen dat grondberoering niet is meegenomen in de visie.	Het PlanMER is een document dat op hoofdlijnen de milieu-impact van mogelijke windturbines onderzoekt. Een PlanMER kent niet het detailniveau wat bij een project(MER) wel het geval zou zijn. Bij een concreet project zal derhalve het in kaart brengen van de gedetailleerde impact op de omgeving noodzakelijk zijn, waarbij ook grondberoering aan de orde komt.	
Indieners maken er bezwaar tegen dat maatschappelijke ontwikkelingen en alternatieve duurzame energiebronnen niet zijn verwerkt in de visie.	B17	
Indieners menen dat de gemeente veel meer oog moet hebben voor wetenschappelijke onderzoeken en wetenschappelijk gedocumenteerde ervaringen met windmolens voordat het plaatsen daarvan in een visie mogelijk wordt gemaakt.	De RVDE en het MER zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en kennis uit binnen- en buitenland.	

Conclusie

De zienswijze leidt tot de volgende wijziging van de visie:

- In de visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018).

Z29

Naam instantie/indiener:		29396-2019
Datum zienswijze:		16-7-2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indiener verwijst naar het adviesrapport Panorama Nederland en vraagt zich af of de lage energieopbrengst opweegt tegen de aantasting van het landschap.	De Rijksadviseur heeft goed nagedacht over het afwegen en plaatsen van alle functies en belangen in onze leefomgeving. Hij geeft ook aan dat energie als functie in het landschap niet nieuw is. We halen al eeuwen energie uit onze omgeving en maken daarbij nieuw landschap; denk aan de turfwinning. De huidige energievraag dwingt ons tot grootschalige duurzame energie en dat legt een groter beslag op ons landschap dan voorheen. In Panorama Nederland is dat ook te zien. Dat geeft aan dat we met de energietransitie moeten durven kijken naar 'nieuwe landschappen'.
	Indiener stelt dat grootschalige opwekking van windenergie niet past binnen het vigerende bestemmingsplan buitengebied en dat de gemeente onvoldoende voldoet aan het motiveringsbeginsel en rechtszekerheidsbeginsel van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur gezien het feit dat in relatief korte tijd een bestemmingsplan en een visie 180 graden gedraaid kunnen worden.	Windturbines en grootschalige zonneparken passen bijna nooit binnen bestaande bestemmingsplannen. In verband met de energietransitie is een verandering van het buitengebied onontbeerlijk. De Ruimtelijke visie Duurzame Energie is juist bedoeld om sturing te kunnen geven aan de ontwikkeling van zon en wind, en hieraan de juiste voorwaarden te kunnen verbinden.
	Indiener stelt dat de gemeente onvoldoende kijkt naar gemeenteteoverschrijdende samenhang (provinciaal en landelijk).	B7, B18
	Indiener vraagt zich af hoe de slagschaduwnorm gehandhaafd kan worden.	Het is heel goed mogelijk om de slagschaduw op woningen d.m.v. specialistische software automatisch te beperken. In geval van (vermeende) normoverschrijding kan een handhavingverzoek bij de gemeente worden ingediend.
	Indiener vindt dat er onvoldoende aandacht is voor effecten en regels van (hoge) windmolens en de invloed van (hoge) windmolens voor flora en fauna en voor de overlast voor omwonenden, onder te verdelen in overlast door slagschaduw en geluidsoverlast.	B9, B11
	Indiener stelt dat windturbines een bedreiging voor de volksgezondheid vormen. Daarbij stelt de indieren dat de studie van Nina Pierpont door vakgenoten is getoetst en door de WHO wordt gebruikt.	B12. Het onderzoek van mevr. Pierpont wordt niet genoemd in de WHO-studie; het onderzoek wordt in wetenschappelijke kringen vrijwel niet gebruikt en breed bekritiseerd wegens een zwakke wetenschappelijke basis.
	Indiener is bang voor waardedaling van woningen en vindt dat de gemeente hierin iets moet betekenen.	B5

	<p>Het gevoel onder de belanghebbenden heerst dat de verantwoordelijke wethouder/ de gemeente Olst-Wijhe de visie erdoor wil drukken op basis van onzorgvuldig onderzoek en het gebrek aan participatie. De reactie hierop en de vormgeving van het proces roept niet het gevoel van vertrouwen en transparantie op. De inwoners van de gemeente komen op deze wijze lijn recht tegenover de gemeente te staan wat onjuist is in de relatie en wat een verlies is voor beide partijen.</p>	<p>Dit impliceert dat wethouder Blind een eigen belang heeft bij de energietransitie. Daar is geen sprake van. De wethouder onderzoekt de mogelijkheden die er in de gemeente zijn om te kunnen voldoen aan: het klimaatakkoord (en wat daarna nog gaat volgen), de mogelijke verplichtingen die uit het Regionale Energiestrategieproces gaan komen en bovenal de door de gemeenteraad vastgelegde ambitie om 20% duurzame energie op te wekken in 2020.</p> <p>De gemeente betreurt het dat indiener de discussie zo ervaart. Er zijn tegenstellingen en verschillende opvattingen over duurzame energie met wind en zon. Belangrijk dus om met elkaar hierover te praten en voor ons om vragen te beantwoorden. Het gesprek uit de weg gaan brengt ons niet tot een goede oplossing. Met het afronden van de visie is het gesprek hierover nog niet afgelopen. Belangrijk bij toekomstige initiatieven is dat we inwoners met elkaar blijven verbinden en met elkaar blijven praten over de ontwikkelingen in onze leefomgeving.</p>	
<p>Conclusie</p>			
<p>De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van het MER en de visie.</p>			

Z30

Naam instantie/indiener:		28025-2019
Datum zienswijze:		04-07-2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indiener vraagt zich af of 'geen slagschaduw op de gevels' ook echt betekent dat op geen enkel moment slagschaduw op de gevels mag komen te staan.	B9.
	Indiener wenst te weten wat de maximale tiphoogte van windmolens zal zijn.	Zie B8
	Indiener vraagt zich af of overlast door windmolens met een tiphoogte van 240 meter uit te sluiten is omdat dergelijke windmolens nog niet in Nederland staan.	De Nederlandse regels en normen op het gebied van geluid, slagschaduw en dergelijke zijn niet afhankelijk van de tiphoogte van een windmolen. Er hoeft daarom niet verwacht te worden dat windmolens met een tiphoogte van 240 meter meer overlast zullen veroorzaken dan de huidige kleinere windmolens.
	Indiener is van mening dat cijfers uit de energievisie omtrent CO ₂ reductie verouderd zijn en zou graag zien dat maatregelen die sinds 2015 genomen zijn ook in de cijfers meegenomen worden. Specifiek vraagt indiener aandacht voor de mestvergister bij de familie Boerkamp.	In de visie wordt niet ingegaan op individuele installaties zoals de mestvergister van de familie Boerkamp. Wel zal de visie worden aangepast om de meest actuele kennis te weerspiegelen op het gebied van productie van duurzame energie.
	Indiener zou graag te weten komen hoe de gemeente overlast door geluid en slagschaduw en daling van woningwaarde aan bewoners gaat vergoeden.	B9, B5
	Indiener maakt zich zorgen over bederving van het landschap en uitzicht.	B3
	Indiener vraagt zich af of de gemeente met Enexis in gesprek is om de benodigde netcapaciteit te verzekeren.	B15
	Indiener is van mening dat de voor te plaatsen windmolens bij Boskamp/Middel geen reëel beeld schetst doordat deze net buiten de Boskamp is gemaakt. Indiener is van mening dat de brug Dingshofweg of de brug bij Boxbergerweg een beter standpunt voor de visualisatie was geweest.	De visualisaties in het rapport levert een voldoende realistisch beeld op van toekomstige ontwikkelingen om op basis daarvan de onderzoeksgebieden af te wegen. Mocht er in de toekomst sprake zijn van een concreet initiatief, dan worden opnieuw visualisaties gevraagd.
	Indiener geeft aan dat in Duitsland en Denemarken plannen zijn voor grotere afstandsnormen tussen windmolens en woningen en vraagt zich	B9

	af of de gemeente dit al heeft bestudeerd. Indiener eist dat een inventarisatie gemaakt wordt van alle huizen/schuren zodat een goed beeld ontstaat in hoeverre de gemeente aan de normen voldoet.		
	Indiener vraagt zich af of het een optie zou zijn om van de dijk een 60 km weg te maken zodat meer verkeer via Zwolle-Raalte-Deventer reist en er minder CO ₂ -uitstoot binnen de gemeente plaatsvindt.	De gemeente wil graag haar verantwoordelijkheid nemen en een wezenlijke bijdrage aan de energietransitie leveren. Aanpassing van de snelheidsnorm zodat verkeer via een andere gemeente reist past niet binnen deze verantwoordelijkheid omdat dit de CO ₂ -uitstoot verplaatst in plaats van vermindert.	
	Indiener geeft aan dat er de laatste tijd veel stukken zijn geschreven over overlast veroorzaakt door windmolens en vraagt zich af of de gemeente hier iets mee doet.	B9. Uit het planMER is gebleken dat windturbines <i>waarschijnlijk</i> kunnen worden geplaatst en voldoen aan de milieunormen. Deze stelling moet op projectniveau nader worden bevestigd voordat tot realisatie van windparken kan worden overgegaan.	
	Indiener geeft aan ontevreden te zijn over de communicatie vanuit wethouder Blind.	De wethouder voert namens het college een opdracht uit van de gemeenteraad. Dit doet een ieder op zijn eigen, persoonlijke manier. Hij is bij vrijwel alle bijeenkomsten aanwezig geweest om de Energievisie toe te lichten, maar ook te luisteren naar de zorgen van inwoners. De wethouder is altijd aanspreekbaar. Het is jammer dat niet iedereen dit zo heeft ervaren. Wethouder Blind is altijd geïnteresseerd in nieuwe ontwikkelingen en initiatieven in de gemeente.	
	Indiener is van mening dat inwoners van de gemeente via een brief huis aan huis op de hoogte hadden moeten worden gesteld over de te nemen plannen. Indiener is daarnaast teleurgesteld dat het onderwerp 'windmolens in het buitengebied' niet op de agenda heeft gestaan bij het kernbezoek van de gemeente aan Boskamp en aan Middel.	De communicatie en de informatieavonden zijn gericht op alle inwoners van de gemeente, niet alleen inwoners bij onderzoeksgebieden. Omdat het om zoveel huishoudens gaat, is niet gekozen voor een huis-aan-huis informatieblad, maar is gecommuniceerd via andere media, zoals kranten en internet. De agenda van het kernbezoek wordt in samenwerking en overleg met het plaatselijk belang opgesteld, maar is geen gemeentelijke agenda. Wij hebben geen invloed op de samenstelling van die agenda.	
Conclusie			
De zienswijze leidt tot de volgende wijziging van de visie: - In de visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie en CO ₂ -emissie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018).			

Z31

Naam instantie/indiener:		29785-2019
Datum zienswijze:		onbekend
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indieners verwijzen naar een deel van de energievisie waarin is opgenomen dat, indien er een aanvraag voor een windpark in behandeling is, niet meer dan één aanvraag voor een zonneveld in behandeling zal worden genomen. Indiener stelt voor om alle aanvragen voor zonnevelden in behandeling te nemen ongeacht of er een windenergieproject in behandeling is.	De tekst in de visie over gelijktijdige behandeling zal worden herzien.
	Indieners zijn van mening dat de participatie eis van 51% lokaal eigendom onrealistisch is, doordat inwoners dit bedrag niet op kunnen brengen en doordat de initiatiefnemer hiermee de controle over het project verliest. Indieners stellen dan ook voor om de 51% eis om te zetten in een voorwaarde dat financiële participatie marktconform en middels een duidelijke inspanning door de initiatiefnemer moet worden aangeboden.	Streven naar lokaal eigendom betekent niet dat vreemd vermogen niet door derden (banken/instellingen) mag worden verstrekt. In hoeverre projecten van de grond komen en met welke participatievormen moet blijken in de praktijk. Gemeente heeft op voorhand geen signalen dat projecten onder de voorwaarden van de ruimtelijke visie onuitvoerbaar zijn. Er is een lange lijst van succesvolle projecten door heel Nederland.
	Indieners stellen voor om de verplichting dat bij zonnevelden vanaf 2 hectare moet worden samengewerkt met een lokale energiecoöperatie wordt veranderd in een streven.	Deze voorwaarde wordt door de samenleving gesteld aan projecten met een impact zoals grote zon en wind projecten. Het is een uitkomst van de gebiedsateliers waar de gemeenten achter staat.
	Indieners stellen voor om de bovengrens voor zonnevelden in de gemeente niet uit te drukken in hectares maar in TJ, zodat zonnevelden met veel ruimtegebruik voor landschappelijke inpassing niet onmogelijk worden gemaakt.	Ruimtelijke uitstraling en ruimtelijke effecten hangen niet af van het geïnstalleerd vermogen of productie van een productie-installatie voor zon of wind. De draagkrachtberekening voor grondgebonden zonneparken kan daarom niet worden gedaan aan de hand van TJ.
	Indiener zou graag zien dat er ook een doelstelling voor 2025 en 2030 gedefinieerd wordt zodat Enexis voldoende duidelijkheid krijgt over benodigde capaciteitsuitbreiding.	Over de beschikbaarheid van netcapaciteit vindt afstemming plaats met de netbeheerder aan de hand van initiatieven en niet aan de hand van de doelstelling voor een bepaald jaar.
Conclusie		
De zienswijze leidt tot de volgende aanpassing van de visie. De paragraaf over gelijktijdige behandeling zal worden herzien.		

Z32

Naam instantie/indiener:		29508-2019
Datum zienswijze:		16 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	De indieners stellen dat de inwoners van Middel/Boskamp per brief op de hoogte hadden moeten worden gesteld dat er windturbines zullen worden geplaatst	B2
	De indieners stellen dat windturbines zorgen voor lawaai en gezondheidsklachten onder omwonenden.	B9; B12
	De indieners maken zich zorgen over waardedaling van hun woning omdat ze plannen hebben om te verhuizen.	B5
	Volgens de indieners ontbreekt het draagvlak voor de plannen en ze vragen zich af waarom de gemeente ermee door wil gaan.	De raad heeft aangegeven in 2017 dat onderzocht moet worden op welke manier de eigen doelstelling 20% groene energie gehaald kan worden. Daarbij komen nu de Klimaatdoelstellingen uit het klimaatakkoord. De opgave is duidelijk, de vraag is niet óf doorgaan met de uitvoering, maar hoé door te gaan met de uitvoering.
	De indieners stellen voor meer tijd te steken in het kijken naar alternatieven voor grote windturbines.	B17
	De indieners stellen dat Nederland al ver voorop loopt met opwekken van duurzame energie en dat de rest van Europa eerst gelijk moet komen met Nederland.	Nederland is een van de landen met het laagste aandeel duurzaam opgewekte energie van heel Europa. Tot zeer recentelijk was Nederland, na Malta, zelfs het land met het laagste percentage duurzaam opgewekte energie van heel Europa.
	De indieners zijn van mening dat de gemeente haar inwoners gebruikt als proefkonijnen wanneer het hoge windturbines worden geplaatst	B8. Wanneer wij in de toekomst windturbines toestaan op ons grondgebied is dat niet een pilotproject om ervaring mee op te doen, maar een goed onderzochte en weloverwogen keuze, waarbij wij de gevolgen degelijk in beeld hebben gebracht. Onderzoeken vinden plaats zowel in de beleidsfase (planMER) als in de project- en vergunningfase (projectMER, vergunning). Uit de onderzoeken volgen voorwaarden ter bescherming van natuur en leefomgeving.
	De indieners geven aan het jammer te vinden dat wethouder Blind niet in gesprek is gegaan met de inwoners van buitengebied Middel/Boskamp. Ook stellen ze dat wethouder zich niet interesseert voor energie initiatief van de familie Boerkamp.	B2. De wethouder voert namens het college een opdracht uit van de gemeenteraad. Dit doet een ieder op zijn eigen, persoonlijke manier. Hij is bij vrijwel alle bijeenkomsten aanwezig geweest om de Energievisie toe te lichten, maar ook te luisteren naar de zorgen van inwoners. De wethouder is altijd aanspreekbaar. Het is jammer dat niet iedereen dit zo heeft ervaren. Wethouder Blind is altijd geïnteresseerd in nieuwe ontwikkelingen en initiatieven in de gemeente.

		<p>In september heeft wethouder Blind gesproken met de inwoners van het buitengebied Middel/Boskamp. Uw zienswijze heeft u al eerder ingediend. De wethouder is inmiddels ook op bedrijfsbezoek geweest bij de familie Boerkamp. Een mestvergister kan een bijdrage leveren aan de energiemix voor Olst-Wijhe. De mestvergister van de firma Boerkamp levert warmte in de vorm van gas.</p>	
--	--	---	--

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van het MER en de visie.

Z33

Naam instantie/indiener:		29668-2019
Datum zienswijze:		11-07-2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indiener is van mening dat de in Nederland toegepaste geluidsnormen geluidshinder door windmolens onvoldoende doen beperken. Indiener vraagt in het bijzonder aandacht voor het feit dat de geluidsnorm een jaargemiddelde betreft, wat in haar ogen ontoereikend en niet te handhaven is.	B9
	Indiener stelt voor dat de gemeente zelf bovenwettelijke geluidsnormen vaststelt en hanteert. Deze zouden niet op decibels gebaseerd moeten worden, maar uit een harde minimale afstandseis tot woningen moeten bestaan.	B9. De gemeente beschouwt de Nederlandse geluidsnormen als toereikend en is van mening dat het niet nodig is eigen regels op te stellen.
	Indiener geeft aan dat naarmate windmolens groter worden de geluidsbelasting hoger zal zijn en dus meer afstand tot woningen aangehouden dient te worden.	B9. Het is niet juist dat hogere windmolens in de regel meer geluid produceren. Door de maximale toegestane geluidsbelasting in decibel en niet als afstand uit te drukken wordt bovendien voorkomen dat voor verschillende windturbinetypen verschillende geluidsnormen gehanteerd zouden moeten worden.
	Indiener is van mening dat het college voorbij is gegaan aan de duidelijke roep van burgers om een concrete afstandseis tot woningen.	De afstand tot woningen wordt bepaald door geluidnormen die vanuit de wetgeving worden opgelegd. Dit biedt een duidelijk kader voor de ontwikkeling van de visie en in deze fase voor het maken van een locatieafweging.
	Indiener vraag aandacht voor veiligheid rondom windmolens en noemt hierbij als voorbeeld een ongeluk met een windmolen in het Duitse Borchon waarbij glasvezeldelen tot 800 meter ver werden geworpen.	B20
	Indiener geeft aan dat er in de gemeente meer draagvlak is voor zonnepanelen dan voor windmolens en dat de lusten en lasten bij windmolens oneerlijk verdeeld worden.	B4. B17.
	Indiener is ontevreden over de houding van wethouder Blind en is van mening dat deze participatie door burgers in de weg staat. Indiener noemt hierbij verschillende voorbeelden.	De wethouder voert namens het college een opdracht uit van de gemeenteraad. Dit doet een ieder op zijn eigen, persoonlijke manier. Hij is bij vrijwel alle bijeenkomsten aanwezig geweest om de Energievisie toe te lichten, maar ook te luisteren naar de zorgen van inwoners.

		Wij betreuren het dat u ontevreden bent over de houding van wethouder Blind. Als u een gesprek wilt met de wethouder over uw ontevredenheid op dit onderwerp, dan nodigen wij u hiervoor van harte uit.	
	Indiener is van mening dat, in tegenstelling tot wat in het voortraject is gezegd, er in de energievisie geen stevige voorwaarden zijn opgesteld waaraan een vergunningaanvraag moet voldoen.	Indiener geeft niet aan welke stevige voorwaarden zij mist, deze algemene opmerking kan daarom niet van een passend antwoord worden voorzien.	
Conclusie			
De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van het MER en de visie.			

Z34

Naam instantie/indiener:	29896-2019		
Datum zienswijze:	17-07-2019		
Zienswijze:			
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>	
	Indieners zijn van mening dat windmolens en zonnevelden grote schade toebrengen aan het landschap.	Zie B3	
	Indieners vinden het onduidelijk wat voor geluidsoverlast en bijbehorende gezondheidsrisico's windmolens veroorzaken.	Zie B9	
	Indieners maken bezwaar tegen slagschaduw.	Zie B9	
	Indieners maken bezwaar tegen waardedaling van hun woning.	Zie B5	
	Indieners maken bezwaar tegen aantasting van landbouwgrond door zonnevelden.	Zie B7	
	Indieners zijn van mening dat meer ingezet moet worden op kleinschalige zonnevelden, zonnepanelen op daken, biovergisting en wind op zee.	Zie B17	
Conclusie			
De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van het MER en de visie.			

Z35

Naam instantie/indiener:	29769-2019	
Datum zienswijze:	17-07-2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indiener geeft er de voorkeur aan dat installaties voor grootschalige opwek van zonne- en windenergie zo verspreid mogelijk geplaatst worden zodat op meerdere locaties zichtbaar is dat er in Olst-Wijhe duurzame energie wordt opgewekt.	B7
	Indiener zou het liefst zien dat alle inwoners van Olst-Wijhe mede-eigenaar zouden worden omdat dit het draagvlak vergroot.	B4. Wij willen graag meer lokaal eigenaarschap van grote energieprojecten, maar kunnen inwoners niet verplichten mede-eigenaar te worden.
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van het MER en de visie.		

Z36

Naam instantie/indiener:	27503-2019
Datum zienswijze:	3-07-2019

Is nagenoeg identiek aan Z30. Zie voor de beantwoording aldaar.

Z37

Naam instantie/indiener:		29525-2019
Datum zienswijze:		onbekend
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indiener is van mening dat de gedane suggesties uit het participatieverslag onvoldoende zijn opgenomen in de ruimtelijke visie duurzame energie.	B1
	Indiener zou graag zien dat eerst een bredere energievisie wordt vastgesteld voordat de ruimtelijke visie duurzame energie ter goedkeuring wordt gelegd.	B17
	Indiener is van mening dat de ruimtelijke visie geen recht doet aan toezeggingen die zijn gedaan aan burgers die zienswijzen hebben ingediend op de NRD.	B1
	Indiener geeft aan dat de cijfers over duurzame energie in Olst-Wijhe verouderd zijn.	In de visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie en CO2-emissie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018).
	Indiener heeft de indruk dat er sprake is van belangenverstremming doordat adviesbureau Bosch & van Rijn ook opdracht heeft van Pro-wind om geschikte locaties voor windturbines in Nederland te vinden.	B19
	Indiener is van mening dat de mogelijkheid voor grootschalige windturbines uit de ruimtelijke visie moet worden geschrapt omdat hiervoor geen draagvlak is onder bewoners.	De gemeente wil de mogelijkheid van grootschalige windturbines niet uitsluiten omdat dit de kans vergroot dat de energiedoelstellingen niet worden gehaald.
	Indiener zou graag zien dat in de ruimtelijke visie concrete beperkingen t.a.v. hoogte, geluidsoverlast en slagschaduw bij windturbines worden opgelegd. Deze normen zouden strenger moeten zijn dan de wettelijke minimum normen.	B8, B9. De gemeente beschouwt de Nederlandse regels en normen als toereikend.
	Indiener zou graag zien dat compensatie voor geluidsoverlast en waardedaling van woningen in de ruimtelijke visie wordt vastgelegd.	B5
	Indiener zou graag zien dat windturbines alleen in industriële omgevingen of bij grote infrastructurele werken mogen worden geplaatst.	B7

	<p>Indiener vindt het in de ruimtelijke visie gehanteerde geluidsprofiel voor een windturbine ongeloofwaardig omdat dit een theoretisch profiel betreft en zou graag zien dat het profiel geactualiseerd wordt met metingen.</p>	<p>De in de visie gehanteerde geluidsprofielen zijn opgesteld volgens het 'reken- en meetvoorschrift windturbines', een wettelijk vastgelegd protocol. Mocht de geluids-overlast van windturbines in de praktijk toch hoger uitvallen dan is toegestaan kan handhavend worden opgetreden.</p>	
	<p>Indiener zou graag zien dat het in de ruimtelijke visie gehanteerde slagschaduwprofiel niet op 2500 meter wordt afgekapt.</p>	<p>Zie B9. De wettelijke normen omtrent slagschaduw schrijven voor dat alleen woningen beschouwd hoeven worden welke zich binnen een afstand van 12 maal de rotordiameter rondom een windturbine bevinden. Daarbuiten is de slagschaduw dermate diffuus dat van significante hinder niet meer gesproken kan worden.</p>	
<p>Conclusie</p>			
<p>De zienswijze leidt tot de volgende wijziging van de visie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - In de visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie en CO₂-emissie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018). 			

Z38

Naam instantie/indieners:	26608-2019	
Datum zienswijze:	29 juni 2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	De indiener stelt voor om burgers meer invloed te geven in het vorm geven van energie.	B4
	De indiener benadrukt het belang van een eerlijke verdeling van lasten en lasten. Hij wil gecompenseerd worden als er een windmolen in zijn achtertuin komt en vindt dat niet alleen de grondeigenaren moeten profiteren.	B4, B5
	Indiener geeft aan dat een windmolen of een zonnepark een wijk of gemeente kan opsplitsen in wij tegen zij. Hij maakt zich zorgen dat het ten koste gaat van het 'noaberschap' en het samenleven met elkaar.	Het is jammer dat u de discussie om u heen zo ervaart. In een discussie als deze is het belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven. Je kunt het niet altijd met elkaar eens zijn, maar wederzijds respect is onmisbaar. De energietransitie is een onderwerp dat veel emoties oproept. Het gesprek uit de weg gaan brengt ons niet tot een oplossing. Met het afronden van de visie is het gesprek hierover nog niet afgelopen. We blijven in gesprek met elkaar over de ontwikkelingen in onze leefomgeving
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van het MER en de visie.		

Z39

Naam instantie/indieners:	29780-2019	
Datum zienswijze:	17-07-2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indiener geeft aan tegen windmolens te zijn maar geen bezwaar te hebben voor zonnevelden.	Ter kennisname.
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van het MER en de visie.		

Z40

Naam instantie/indiener:	29513-2019	
Datum zienswijze:	16 juli 2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	De indiener kan zich niet voorstellen dat de Energievisie verenigbaar is met de doelstelling en de landschap gerelateerde uitspraken van Stichting Kostbaar Salland.	Stichting Kostbaar Salland heeft als brede doelstelling het behoud en herstel van Salland, maar ook ontwikkeling van Salland. Zij is ook gesprekspartner als het gaat om nieuwe ontwikkelingen die een plek moeten krijgen in het landschap. Een concrete doelstelling is behoud en herstel van kostbare landschapselementen, zoals heggen, hagen en houtwallen. Met wind en zon projecten kan deze doelstelling versterkt worden en kan vanuit een gebiedsfonds worden bijgedragen aan behoud en herstel, maar ook bij het aanleggen van nieuwe heggen en houtwallen.
	De indiener vindt dat de Energievisie niet gerealiseerd dient te worden omdat deze horizonvervuiling door windturbines veroorzaakt.	B3
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van het MER en de visie.		

Z41

Naam instantie/indiener:	28632-2019
Datum zienswijze:	09-07-2019

Identiek aan Z78. Zie voor beantwoording aldaar.

Z42

Naam instantie/indiener:		29597-2019
Datum zienswijze:		13-07-2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indieners hebben de indruk dat opmerkingen niet juist zijn verwerkt in het participatieverslag. Indieners doen daarom een beroep op de WOB en zouden graag alle opmerkingen van bewoners en belanghebbenden en gemeentelijke afwegingen en bevindingen willen ontvangen.	Uw vragen zijn verwerkt in de beantwoording van uw WOB verzoek.
	Indieners geven aan Middel geen geschikte locatie voor windturbines te vinden omdat hier juist mensen wonen die houden van rust en ruimte.	B7
	Indieners zijn bang dat de geluidsnorm wordt overschreden en zouden graag de door de gemeente samengestelde geluidsonderzoeken ontvangen.	B9. Er zijn geen gedetailleerde geluidsonderzoeken uitgevoerd in het kader van het planMER. Dergelijk onderzoek vindt plaats ter onderbouwing van concrete projecten. Daarbij zal ook moeten worden getoetst aan de wettelijke milieunormen. Windparken die niet aan de milieunormen kunnen voldoen worden niet gebouwd.
	Indieners maken bezwaar tegen de Soestwetering als aangewezen locatie voor windturbines omdat deze door de provincie juist is uitgesloten.	B7, B18.
	Indieners zouden graag te weten komen hoe de gemeente hen voor eventueel ongemak gaat compenseren.	B5
	Indieners vinden de locatie Middel / Boskamp ongeschikt voor windturbines vanwege de ongerepte natuur.	B7, B11
	Indieners zijn van mening dat zij als omwonenden veel te laat in het proces zijn betrokken.	B1
	Indieners doen op 5 punten nog een aanvullende WOB aanvraag.	Uw vragen zijn met de beantwoording van het WOB verzoek afgehandeld
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van het MER en de visie.		

Z43

Naam instantie/indiener:	28621-2019
Datum zienswijze:	10-07-2019

Identiek aan (de eerste pagina's van) Z28. Zie voor beantwoording aldaar.

Z44

Naam instantie/indiener:		29788-2019
Datum zienswijze:		17 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	De indiener vraagt zich af waarom er windturbines moeten komen in de gemeente.	De reden is uiteengezet in paragraaf 1.1 van de Ruimtelijke visie Duurzame Energie.
	De indiener vraagt zich af waarom de turbines zo hoog worden.	B8
	De indiener stelt de zee voor als alternatieve locatie voor de windturbines.	Zie B17; Windturbines op zee vallen niet binnen de reikwijdte van de huidige Energievisie. Het is echter zo dat met alleen windturbines op zee de landelijke doelstelling duurzaam opgewekte energie in 2020 en verder niet kan worden bereikt.
	De indiener noemt overlast van slagschaduw en geluid.	B9
	De indiener stelt dat hun huis minder waard wordt door de aanwezigheid van windturbines in de omgeving. Daarnaast stelt de indiener dat ze hiervoor niet worden gecompenseerd.	B5
	De indiener is bezorgd over het effect van windmolens op insecten, vogels en vleermuizen.	B11
	De indiener is van mening dat ze als burger onvoldoende zijn betrokken bij de visie. Daarnaast geeft de indiener aan het erg slecht te vinden van de gemeente dat ze voorafgaand aan de visie geen brief hebben ontvangen met de mededeling dat ze windturbines voor de deur zullen krijgen.	B1, B2 Wij vinden het jammer dat u het gevoel heeft onvoldoende te zijn betrokken. Omdat het om ons hele grondgebied gaat, hebben wij de keus gemaakt om algemeen te communiceren. Voor ons was dit ook een leerproces. Wij nemen uw opmerkingen ter harte. Op dit moment is er nog geen sprake van een plan, alleen van een visie. In de visie is opgenomen dat omwonenden bij een project moeten worden geïnformeerd en direct betrokken. Ook de voorwaarden waaronder dit moet gebeuren, staan in de visie.
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van het MER en de visie.		

Z45

Naam instantie/indiener:		29270-2019
Datum zienswijze:		15 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	De indiener stelt dat de meeste inwoners niet op de hoogte waren van het voornemen van de gemeente om windturbines te plaatsen.	B2
	De indiener vraagt zich af wat de argumentatie is achter de mogelijke hoogtes van de te plaatsen windturbines zoals deze in de visie worden genoemd.	B8
	De indiener heeft in een filmpje gezien dat de wethouder op excursie is geweest naar de Noordoostpolder met 30 inwoners. De indiener vraagt zich af waarom hij, en andere belanghebbenden, niet op de hoogte waren. De Indiener stelt dat deze excursie voor de wethouder interessanter was dan een bezoek aan de mestvergister van rob Boerkamp.	B1; B2. Jammer dat u de uitnodiging om mee te gaan op excursie heeft gemist. Omdat alle inwoners welkom waren om mee te gaan, hebben wij gekozen voor algemene communicatiemiddelen. Mestvergisting heeft ook onze aandacht. In het najaar 2019 is er een bezoek gebracht aan de mestvergister van de familie Boerkamp.
	Volgens de indiener valt het gebied waar de windmolens zouden moeten komen onder Natuurnetwerk Nederland gebied. De indiener stelt dat windturbines in deze gebieden niet zijn toegestaan.	B7
	Volgens de indiener wordt in het RO besluit van de gemeente vermeld dat het plangebied niet geschikt is voor het grootschalig opwekken van windenergie.	B7; B18
	De indiener wijst erop dat het opwekken van energie met kleinschalige windmolens in het bestemmingsplan niet mogelijk wordt gemaakt.	B8; kleine windturbines vallen buiten het bereik van deze visie.
	De indiener stelt dat de gemeente eerst ervaring had moeten opdoen door te kijken naar windparken in België, Duitsland en Denemarken	De Energievisie en het MER zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en kennis uit binnen- en buitenland. Bij toetsing moet echter de Nederlandse wetgeving nageleefd worden.
	De indiener wil dat in de visie wordt opgenomen dat slagschaduw niet is toegestaan op gevels, tuinen en erven.	B9
	De indiener stelt dat de er een maximumhoogte voor windturbines moet worden opgenomen in de visie.	Zie B8

	De indiener stelt dat onderzoeksgebied E, locatie Middel Boskamp, het minste in aanmerking komt voor plaatsing van windmolens volgens het rapport windenergie Olst/Wijhe van Bosch & van Rijn uit 2016. De indiener wil graag weten waarom ditzelfde gebied in de visie uit 2019 als beste uit de bus komt.	Het planMER beschouwt de deelgebieden in meer detail en op meer onderwerpen dan het rapport Windenergie in Olst-Wijhe uit 2016. Daarbij dient opgemerkt te worden dat het rapport uit 2016 stelt dat bij alle vijf de locaties er ruimte is om windturbines te plaatsen.	
	De indiener stelt dat de afstand tussen woningen en windturbines minimaal drie maal zo groot worden als de wettelijk bepaalde minimum afstand van 500 meter.	B7; B8. Hierbij moet worden opgemerkt dat er geen wettelijk bepaalde minimumafstand geldt voor windturbines. De aan te houden afstand volgt uit de milieunormen voor geluid en slagschaduw.	
	Volgens de indiener ondervinden mensen die wonen in de buurt van een windturbine hier ernstige gezondheidsklachten van. De indiener vraagt zich af waarom hier geen rekening mee wordt gehouden in de visie.	B12. Er is geen reden om aan te nemen dat windturbines leiden tot ernstige gezondheidsklachten.	
	De indiener geeft aan cijfers over het percentage duurzaam opgewekte energie in 2018 en 2019 te missen in de visie. De indiener oppert dat de gemeente momenteel wellicht al dicht tegen de beoogde 20% aan zit. De indiener stelt dat, indien dit het geval is, alternatieve manieren voor het opwekken van duurzame energie gewenst zijn (zoals zonnepanelen op daken en kleine windmolens).	B17. In de visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018).	
	De indiener vindt de verdeling van de lusten en de lasten niet duidelijk in de visie. De indiener vraagt zich af hoe de verdeling is van de lusten en de lasten tussen enerzijds inwoners die direct betrokken zijn bij de windturbines en anderzijds de rest van de inwoners van de gemeente. Daarnaast vraagt de indiener of de gemeente garanties kan geven van de lusten, behalve een tegemoetkoming op de energie nota.	B4	
	Volgens de indiener zouden windturbines van bepaalde afmetingen een aantasting van het mooie cultuurhistorisch landschap zijn.	B3	
	De indiener vraagt zich af of de gemeente bepaalde garanties geeft voor waardevermindering van de woning en het woongenot.	B5	
Conclusie			
De zienswijze leidt tot de volgende wijziging van de visie: - In de visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018).			

Z46

Naam instantie/indiener:		28676-2019
Datum zienswijze:		10-07-2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indiener kan zich helemaal vinden in de aanpak zoals deze in de visie wordt voorgesteld en hoopt op een positieve uitkomst van de besluitvorming.	De gemeente dankt indieners voor de zienswijze.
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z47

Naam instantie/indiener:		29546-2019
Datum zienswijze:		16 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Volgens de indiener is de visie over lokale betrokkenheid te vrijblijvend. Het is zijn zienswijze dat de opbrengsten moeten worden verdeeld op basis van de mate van overlast en schade die inwoners ondervinden van een windpark.	B4; B5
	De indiener stelt dat er in de visie geen garanties zijn opgenomen over compensatiegelden en het slopen van windparken wanneer de initiatiefnemer failliet zou gaan of de windturbines niet meer renderen.	Zie B4; B5. Afspraken over het weghalen van windturbines in geval van faillissement, einde levensduur of andere redenen, worden opgenomen in de vergunningaanvraag of de anterieure overeenkomst.
	De indiener is niet tegen windenergie, maar geeft aan bezwaar te hebben tegen windturbines met een tiphoogte van 240 meter en ziet de helft als het maximaal toelaatbare. De afstand tot woonhuizen moet volgens de indiener worden verdubbeld tot 800 meter in het geval van windturbines met een tiphoogte van 240 meter.	B7, B8. Hierbij moet worden opgemerkt dat er geen wettelijk bepaalde minimumafstand geldt voor windturbines. De aan te houden afstand volgt uit de milieunormen voor geluid en slagschaduw.

	Volgens de indiener maakt de aanwezigheid van hoogspanningsmasten- en kabels in combinatie met windturbines de kans op calamiteiten zeer reëel. Volgens de indiener is de combinatie van windturbines en hoogspanningsmasten ten allen tijden ongewenst.	B7, B20. Onderdeel van het vergunningetraject voor windparken is een onderzoek naar de veiligheid. Hierbij worden hoogspanningsmasten en –kabels altijd betrokken.	
Conclusie			
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.			

Z48

Naam instantie/indiener:	26783-2019	
Datum zienswijze:	28-06-2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indiener merkt dat de doorsnee burger vooral de problemen ziet van windmolens en zonnevelden en vindt daarom dat er veel meer voorlichting moet komen over de positieve kanten zoals kostenbesparing.	B2
	Indiener noemt dat de doelstellingen voor duurzame energieopwekking achterlopen bij andere landen en is van mening dat Olst-Wijhe een bijdrage moet leveren.	De gemeente wil o.a. via deze visie haar verantwoordelijkheid nemen in het verduurzamen van de energievoorziening.
	Indiener zou graag zien dat plaatselijke ondernemers ook de opbrengsten krijgen van plaatselijke energieopwekking.	B4
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z49

Naam instantie/indiener:	29361-2019	
Datum zienswijze:	12-07-2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indieneren maken zich zorgen over de effecten van windmolens op het landschap.	B3
	Indieneren maken zich zorgen over geluidshinder.	B9
	Indieneren maken zich zorgen over slagschaduw.	B9
	Indieneren maken zich zorgen over gezondheidsrisico's voor mens en dier.	B11; B12; B13
	Indieneren maken zich zorgen over waardevermindering van hun huizen.	B5
	Indieneren zijn van mening dat windmolens beter langs de IJssel kunnen worden gezet en menen dat zonnecollectoren op daken al een grote bijdrage kunnen leveren.	B7; B17.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.
--

Z50

Naam instantie/indiener:		29664-2019
Datum zienswijze:		17 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Volgens de indieners zullen slagschaduwen een groot oppervlakte beslaan. Daarom verwachten ze dat de windturbines vaak stil zullen staan om het toegestane aantal uur slagschaduw op een gevel niet te overschrijden.	B9
	De indieners refereren naar uitspraken van Rijksadviseur Berno Strootman over de impact van windturbines op de ruimtelijke kwaliteit. De indieners suggereren dat windturbines het (rivieren)landschap en het uitzicht zouden bederven en stelt dat dit het geval is geweest in Kampen en Urk. Volgens de indieners is het namelijk niet mogelijk om windturbines landschappelijk in te passen.	B3
	De indieners maken zich zorgen over de gevolgen voor het toerisme wanneer er windturbines zichtbaar zijn in het landschap.	B14
	De indieners hebben bedenkingen over de locaties Herxen en Den Nul voor windturbines omdat dit te dicht bij de IJssel is.	B7
	De indieners wijzen naar windturbines op zee als alternatief voor windturbines in hun gemeente.	B7; B17; windturbines op zee vallen niet binnen de reikwijdte van deze Energievisie. Echter is op dit moment duidelijk dat met enkel wind op zee de landelijke doelstelling duurzaam opgewekte energie in 2020 en verder niet kan worden bereikt.
	Volgens de indieners zal het niet lang duren voordat de landelijke politiek zich uitspreekt tegen windsubsidies. Ze stellen dat de opbrengsten voor participanten in gevaar komen omdat de subsidies over een periode van 15 jaar onzeker zijn.	De SDE+ subsidies die worden toegekend aan windenergie projecten worden gegarandeerd over een periode van 15 jaar.
	Volgens de indieners wordt het lastig voor initiatiefnemers om aan de gestelde voorwaarden voor lokaal eigendom te voldoen.	B4
	De indieners maken zich zorgen over de hoogte van de windturbines in hun gemeente.	B8

	<p>De indieners refereren naar uitspraken van Jan Terlouw over de noodzaak om windplannen grootschalig en (inter)nationaal te organiseren, omdat de gestelde ambities met 'los-vaste' projectjes niet zullen worden vervuld.</p>	<p>Met de energievisie wordt invulling gegeven aan de mondiale afspraken die zijn vastgelegd in het Klimaatakkoord van Parijs en aan de Europese afspraken over uitbreiding van het aandeel duurzaam opgewekte energie van lidstaten. In Nederland hebben gemeentes de verantwoordelijkheid voor het faciliteren van duurzame energieprojecten.</p>	
	<p>Volgens de indieners zijn de cijfers in de Energievisie uit 2017, over het aandeel duurzaam opgewekte energie in de gemeente niet meer actueel.</p>	<p>In de visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie en CO₂-emissie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018).</p>	
	<p>Volgens de indieners is door lokale partij Algemeen Belang, in de Reklamix nr. 19 geschreven dat de doelstellingen inmiddels zijn gehaald. Daarom zijn er volgens de indieners geen windturbines meer nodig voor 2020.</p>	<p>Recent zijn de energiecijfers van de Klimaatmonitor besproken met de raad. Daarbij is uitleg gegeven over de invloed van het nieuwe Klimaatakkoord op de energieopgave van Olst-Wijhe. Willen wij op korte termijn het aandeel duurzame energie voor onze inwoners vergroten, dan is dit met grootschalige energieprojecten met zon en wind te realiseren.</p>	
	<p>De indieners stellen dat locaties niet liggen in de zones die door de provincie zijn aangewezen voor zonne-energie. De indieners stellen dat de locaties die in de visie zijn genoemd geen van allen gelden als 'kanshebbend'.</p>	<p>Zie B7</p>	
<p>Conclusie</p>			
<p>De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.</p>			

Z51

Naam instantie/indiener:	29901-2019	
Datum zienswijze:	onbekend	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indiener had graag een bredere energievisie gezien die zich niet enkel beperkt tot windmolens en zonnevelden.	B17
	Indiener is van mening dat eerst de energievraag moet worden beperkt voordat met duurzame energieopwekking wordt begonnen en verwijst hierbij naar de Trias Energetica.	B17. De gemeente Olst-Wijhe zet vol in op zowel energiebesparing als –opwek en kiest ervoor om beide op dit moment al aan te pakken.
	Indiener zou graag te weten komen waarom de gemeente Olst-Wijhe voorop wil lopen in de energietransitie in Overijssel en waarom niet is onderzocht of de energietransitie doelstellingen ook behaald kunnen worden door buiten de gemeente te investeren.	In het raadsakkoord 'Samen verder' heeft de gemeente vastgesteld haar verantwoordelijkheid te nemen door de energieopwekking zo veel mogelijk binnen de eigen gemeentegrenzen te realiseren.
	Indiener vindt uit de visie doen voortkomen dat de gemeente juist wil inzetten op windparken en grootschalige zonnevelden terwijl uit het gebiedsproces is voortgekomen dat inwoners prioriteit willen geven aan zonnepanelen op daken en kleinschalige zonnevelden.	B1; B3; B17.
	Indiener vindt toezeggingen omtrent lokaal eigendom in paragraaf 4.1 van het visiedocument niet concreet / bindend genoeg.	B4
	Indiener vraagt zich af of de rol van adviesbureau Bosch & van Rijn op het visiedocument niet te groot is geweest.	B19
	Indiener is van mening dat de gemeente Olst-Wijhe zich meer zou moeten inspannen om leerpunten te trekken uit vergelijkbare projecten zoals bij andere gemeenten.	Wij kijken na ieder project, of dat nu ruimtelijk is, of op het sociaal domein, terug op het gelopen proces en het doel /uitkomst. Leerpunten nemen we mee naar volgende projecten. Daarbij is onze ervaring dat ieder project weer een eigen dynamiek heeft. Processen krijgen door participatie en inbreng van inwoners een eigen invulling die niet van te voren vast ligt. Projecten zijn dus maar tot op zekere hoogte vergelijkbaar.
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z52

Naam instantie/indiener:		29812-2019
Datum zienswijze:		16-07-2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indiener is van mening dat burgerparticipatie via lokale energiecorporaties niet effectief is en zou in plaats daarvan graag zien dat de gemeente meer aandacht gaf aan bewoners van het buitengebied.	B4
	Indiener zou graag zien dat zonnepanelen eerst op daken en bedrijventerreinen worden geplaatst en daarna pas bekeken wordt of zonnevelden op landbouwgrond nog nodig zijn.	B17
	Indiener is van mening dat zonnevelden niet ten koste mogen gaan van landbouwgrond omdat hiermee het mestoverschotprobleem in de gemeente wordt vergroot.	B7
	Indiener is van mening dat zonnevelden niet in de IJssel vallei ingepast kunnen worden.	B3
	Indiener vraagt aandacht voor effecten van windmolens op de volksgezondheid en verwijst hierbij naar verschillende rapporten en wetenschappelijke studies.	B12
	Indiener vraagt zich af of de infrastructuur van de gemeente zich wel leent voor windmolens en zonneparken.	B3; B15.
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z53

Naam instantie/indiener:	29411-2019
Datum zienswijze:	15 juli 2019

Is nagenoeg identiek aan Z28. Zie voor de beantwoording aldaar.

Z54

Naam instantie/indiener:		29016-2019
Datum zienswijze:		10-07-2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indiener zou graag zien dat de visie eisen zou stellen aan de maximale hoogte van windmolens en is van mening dat deze zeer ver onder de 240 meter tiphoogte zou moeten liggen. De Indiener is daarnaast van mening dat een experiment met de grootste windmolens op het land niet thuishoort in het kleinschalige landschap in Olst-Wijhe.	B3; B8
	Indiener maakt er bezwaar tegen dat in de visie geen verplichting is opgenomen voor initiatiefnemers om geld te reserveren om windmolens te slopen.	B4. De verwijdering van windturbines maakt deel uit van de begroting van een windpark: financiering hiervan is dus al geregeld en hoeft niet uit het windfonds te worden bekostigd.
	Indiener maakt er bezwaar tegen dat in de visie geen verplichting is opgenomen voor initiatiefnemers om geld te reserveren om planschade te vergoeden.	B5. Het vergoeden van planschade maakt deel uit van de begroting van een windpark: financiering hiervan is dus al geregeld en hoeft niet uit het windfonds te worden bekostigd.
	Indiener maakt er bezwaar tegen dat windmolens mogelijk worden gemaakt in gebieden waar nog stilte heerst en noemt hierbij in het bijzonder het Wolbroekenpad.	B7; B9 Indien er sprake is van bijzondere lokale omstandigheden kan de gemeente strengere geluidsnormen hanteren. Echter, het is de vraag of de akoestische situatie in de gemeente Olst-Wijhe als bijzondere lokale omstandigheid aan te merken is.
	Indiener geeft aan dat windmolens gepland staan in een drassig terrein met een fraaie eendenkolk en ijsvogels en is van mening dat dit geen geschikte plek is voor windmolens.	B7; B11
	Indiener maakt zich zorgen over cumulatie van geluid door windmolens met het geluid van graskeien.	B9
	Indiener zou graag zien dat de gemeente onderzoek zou doen naar ervaringen elders in Nederland ten aanzien van windmolens in de leefomgeving.	Het planMER is gebaseerd op recent wetenschappelijk onderzoek en kennis uit binnen- en buitenland. De milieunormen zijn al jarenlang ongewijzigd, waardoor er veel vergelijkbare projecten zijn gerealiseerd. Deze projecten leiden niet tot inzicht dat de milieunormen onvoldoende bescherming bieden.
	Indiener maakt bezwaar tegen de eventuele lijn van windmolens langs de Soestwetering omdat deze kruist met de hoogspanningskabels en daarmee een sterk storend element in het landschap vormt.	B3; B7
	Indiener zou graag zien dat slagschaduw niet alleen verboden wordt op gevels maar ook op erven.	B9. De hinder van slagschaduw komt voort uit het plotseling donkerder worden van een ruimte waar de schaduw van een wiek voor het raam langs beweegt. Het effect

		is in de open lucht beduidend minder sterk merkbaar. Daarom geldt de milieunorm alleen binnenshuis. De gemeente ziet geen reden om hier af te wijken van de landelijke norm.	
	Indiener zou graag zien dat de verdeling van de opbrengsten van windmolens niet alleen gerelateerd zou zijn aan de gedane investering maar allereerst aan de mate van overlast en schade bij omwonenden.	B4	
Conclusie			
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.			

Z55

Naam instantie/indieners:	29628-2019	
Datum zienswijze:	14-07-2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Indieners zijn van mening dat windmolens van 240 meter een te grote impact hebben op het landschap.	B3; B8
	Het is voor indieners onduidelijk hoeveel duurzame energie er op dit moment in de gemeente wordt opgewekt.	In de visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie en CO ₂ -emissie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018).
	Indieners missen duidelijke kaders in de visie t.o.v. van maximale hoogte van windturbines en maximale oppervlaktes bij zonnevelden.	B3; B8
	Indieners geven voorkeur aan zonnevelden op braakliggende grond boven zonnevelden op landbouwgrond en zouden dit graag in de visie zien worden vastgelegd.	B3; B7 Er is bij het opstellen van deze visie gekeken naar braakliggende gronden, overhoeken en bedrijventerreinen. Hiervan hebben wij niet veel in de gemeente en niet voldoende om het energiegebruik van Olst-Wijhe mee te verduurzamen.
	Indieners zouden graag minimale afstanden tot woningen in de visie zien worden vastgelegd.	B9
	Indieners zouden graag zien dat in de visie wordt vastgesteld dat slagschaduw, spiegeling zon, geluid en gezondheidsrisico's voor mens en natuur moeten worden gemeten en voorkomen.	B9; B11; B12;
	Indieners zouden graag zien dat landeigenaren een eenmalige vergoeding krijgen. Daarnaast zouden zij graag zien dat omwonenden een vergoeding per MWh zouden krijgen afhankelijk van de afstand tussen de windturbine en hun woning.	B4. De visie biedt kaders, maar de precieze inrichting van compensatie- en vergoedingsregelingen wordt (binnen de kaders) overgelaten aan de markt.
	Indieners zouden graag zien dat de investeerder opruimkosten vooraf moet voldoen.	De restwaarde van windturbines is ruim voldoende om de sloop te bekostigen. Daarom is het niet noodzakelijk en gebruikelijk om voor deze kosten een reservering in te richten.
	Indieners zijn van mening dat grote windmolens op zee horen doordat deze hier wel zonder subsidie kunnen draaien.	Zie B17. Windturbines op zee vallen niet binnen de reikwijdte van de huidige Energievisie. Het is echter zo dat met alleen windturbines op zee de landelijke doelstelling duurzaam opgewekte energie in 2020 en verder niet kan worden bereikt
Conclusie		
De zienswijze leidt tot de volgende wijziging van de visie:		
- In de visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie en CO ₂ -emissie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018).		

Z56

Naam instantie/indiener:		26731-2019
Datum zienswijze:		23-06-2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	<p>Indiener geeft aan dat zijn landgoed 'Hof van Duur' ten onrechte niet op de door Bosch & van Rijn opgestelde kaart is aangegeven en verzoekt dan ook de kaart aan te passen. Dit is van belang omdat in pagina 87 van het PlanMer (tabel 58) een minimale afstandseis van 250 meter tussen landgoederen en grootschalige zonneparken is gekozen.</p>	<p>Voor uw percelen heeft u de status 'landgoed' aangevraagd en toegekend gekregen van het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie, zodat u gebruik kunt maken van fiscale faciliteiten als het gaat om behoud en herstel. Dit is een regeling onder de Natuurschoonwet. Uw rangschikking onder de Natuurschoonwet heeft echter alleen voor deze instantie deze status. Deze status is niet van invloed om de Ruimtelijke visie Duurzame Energie en de onderzoeksgebieden en opstelling die daar zijn onderzocht.</p>
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z57

Naam instantie/indieners:		29279-2019
Datum zienswijze:		15 juli 2019
Zienswijze:		
Nr.	Tekst uit zienswijze	Beantwoording
	In de energievisie mist de indiener de aandacht voor de gezondheidseffecten die het plaatsen van windmolens heeft op mens en dier. De indiener stelt dat het woord gezondheid letterlijk NIET voor komt in de 'Ruimtelijke visie duurzame energie met wind en zon'. De indiener wijst er op dat het in de Plan MER het slechts anderhalve pagina is, waarin GEEN aandacht is voor de effecten van de electromagnetische straling (electrosmog), veroorzaakt door de turbines en ondergrondse stroomkabels.	Zie B12, B13. Voor alle elektrische apparaten en kabels geldt dat sprake is van verhoging van elektromagnetische straling ten opzichte van de achtergrondstraling. Stralingsniveaus nemen af naarmate de afstand tot de bron toeneemt. EM straling is een relevant gezondheidsaspect maar is in het MER niet onderzocht. Ten eerste betreft dit een aspect dat op een hoger detailniveau moet worden onderzocht dan een planMER, vanwege het lokale karakter ervan. Informatie hierover is niet nodig voor het opstellen van een visie en het onderscheiden van geschikte locaties. Dit aspect komt echter zeker terug bij de toetsing van concrete plannen voor grondgebonden zonneparken. Vanwege de minimale afstand tot windturbines van enkele honderden meters afstand in verband met overige milieuaspecten zoals geluid, speelt EM-straling voor windturbines geen rol in die zin dat ter plaatse van gevoelige objecten zoals woningen geen sprake is van verhoogde straling vanwege de relatief grote afstand tot de bron. Indiener kan op dit onderwerp toezien bij toetsing van vergunningen voor projecten.
	De indiener is er stellig van overtuigd dat slaapverstoring ook komt door de electrosmog in de directe omgeving van de windmolen. Als je hier gevoelig voor bent, slaap je niet volgens de indiener. De indiener geeft aan dat dit nog nooit goed is onderzocht, maar dit zou volgens haar juist eens moeten gebeuren. Want volgens de indiener verstoren magnetische velden het gedrag in de natuur. De indiener heeft de tekst 'The potential dangers of electromagnetic fields and their effect on the environment' van de parlementaire vergadering van de Europese raad uit 2011, bijgevoegd.	B12. De gemeente ziet in hetgeen is aangedragen door indiener geen reden om aan te nemen dat de Nederlandse milieunormen onvoldoende bescherming bieden tegen ernstige gezondheidseffecten.
	De indiener geeft aan te constateren dat er een kleine -nietszeggende- passage is opgenomen in de MER t.a.v. zonneparken, maar in het winddeel wordt volgens de indiener over de impact op de gezondheid niets vermeld en al helemaal niet onderzocht. De indiener stelt dat dat de stra-	Elektromagnetische velden en –straling zijn overal om ons heen. De bijdrage van wind- en zonneparken is niet groter dan van conventionele elektrische infrastructuur.

	ling overal om ons heen is en dat de effecten hiervan worden gebagateliseerd. De indiener verwijst naar de inhoud van een RTL Late Night gesprek met het onderwerp 'ziek door straling'.		
	De indiener roept de gemeente op om deze ontwikkeling niet in te zetten. De indiener hoopt dat de gemeente deze informatie serieus neemt en verwijst nogmaals naar de spreuk: Beter ten halve gekeerd dan ten einde gedwaald.	Ter kennisname.	
	De indiener stelt voor de stoppen met de windmolenplannen en te investeren in andere technieken.	B17	
	De indiener zegt de gemeente ze niet te gebruiken als proefkonijn, de ontwikkelingen t.a.v. de gezondheid af te wachten zodat ze niet over 20 jaar hoeven te concluderen dat we het voor de bevolking 'verpest' hebben. De indiener roept de gemeente op de (gezondheids)effecten op lange termijn te onderzoeken en zich niet te laten leiden door het verdienmodel gebaseerd op subsidie, wat volgens de indiener voor de uitvoerders de meest lucratieve vorm van klimaatbeleid is.	B12	
	Tot slot wil de indiener benoemen dat er nog veel te weinig aandacht is in de Energievisie voor de problematiek van de grondstoffenwinning t.b.v. de bouw van de turbines én de vervuiling na afbraak van de windmolens door niet verwerkbaar afvalstromen.	Hergebruik van oude windturbines is een belangrijk thema. Er bestaat een secundaire markt waarin afgebroken windturbines op andere plekken een tweede leven krijgen. Feit blijft echter dat na beëindiging van de levensduur een deel van de windturbines (met name de wieken) moeilijk gerecycled kunnen worden. Hiernaar wordt op dit moment veel onderzoek gedaan. Desalniettemin acht de gemeente het belang van een transitie naar een duurzame energievoorziening groter. Voor wat betreft grondstoffenwinning staat het een initiatiefnemer vrij om een turbine aan te schaffen die gecertificeerd is voor gebruik in Nederland. Overigens bevatten lang niet alle windturbines de problematische grondstoffen. Diverse windturbinefabrikanten maken inmiddels gebruik van andere technieken.	
	De indiener heeft enkele opiniestukken van Kees Pieters en artikelen uit de Telegraaf en het Reformatorisch Dagblad bijgevoegd, waarvan ze verwacht dat de gemeente er kennis van neemt.	Ter kennisname.	
Conclusie			
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.			

Z58

Naam instantie/indieners:	29766-2019	
Datum zienswijze:	16 juli 2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	De indieners willen graag hun visie nogmaals benadrukken dat zij tegen zonneparken zijn op de beperkte hoeveelheid landbouwgrond. Zonnepanelen op landbouwgrond frustreren de primaire productie van voedsel, voer en/of grondstoffen voor een langere periode volgens de indieners.	B7
	De indieners raden de gemeente aan te kijken naar passende alternatieve vormen voor de opwekking van energie.	B17
	De indieners zijn van mening dat zonneparken op landbouwgrond niet circulair duurzaam zijn en ze passen volgen de indieners niet in de omgeving.	B3
	De indieners pleiten voor zonnepanelen op daken als alternatief voor zonnepanelen op landbouwgrond, waarbij ze zich sterk maken voor goede en praktische financiële regelingen.	B17
	De indieners stellen dat er eerst naar plaatsing van zonnepanelen op het bouwblok (bebouwd en onbebouwd) en naar niet-agrarische functies gekeken te worden. Hierbij denkt LTO Noord afdeling Salland aan bedrijventerreinen, geluidswallen of -schermen, waterbergingen, oppervlaktewater in de vorm van plassen en meren, overhoeken en bermen. Pas als de bovenstaande opties in bepaalde gebieden niet mogelijk zijn, mag er volgens de indieners worden gekeken naar de plaatsing van zonneparken op 'minder courante' stukken landbouwgrond.	B7 In de energievisie is aangegeven dat ook zon op daken een bijdrage gaat leveren aan de energietransitie. Hiermee is rekening gehouden bij het opstellen van de visie. Naast daken is ook grondgebonden zon nodig om de doelstelling te halen. Gezien de urgentie op het Klimaatdossier wachten wij niet op de daken, maar ontwikkelen daken gelijktijdig met grondgebonden. Olst-Wijhe heeft geen terreinen, zoals vuilstort, overhoeken etc die geschikt zijn om eerst in te zetten voor zon.
	Een belangrijk criterium van de indieners voor de plaatsing van zonneparken is dat wildgroei in landbouwgebieden dient te worden voorkomen. Overconcentratie of te grote spreiding hebben volgens de indieners beiden invloed op de landbouwstructuur. Maatwerk is volgens de indieners dan ook van groot belang. Een van de voorwaarden waar de indieners voor pleiten is dat er een maximum van 25 jaar gehandhaafd	B3; B7

	wordt aan de totale duur én dat de agrarische bestemming van het perceel wordt gehandhaafd.		
	De indieners vragen zich af of het mogelijk is om de grond na 30 jaar weer in oorspronkelijke staat op te leveren, zonder goede voeding voor het bodemleven in deze 30 jaar	In het planMER zijn de effecten van zonnepark in algemene zin beschreven. Over het algemeen zijn de effecten van een zonnepark negatief op bodem en ecologie. Er zijn echter ook situaties waarbij een (licht) positieve ontwikkeling kan worden bewerkstelligd door de realisatie van een zonnepark. Zo kan de omvorming van een intensief agrarisch perceel naar een zuidgeoriënteerd zonnepark met ruime ecologische inpassing een positief effect hebben op bodem en ecologie. Deze de-taille-ring kan alleen bij een concreet project inzichtelijk worden gemaakt; het planMER heeft hiervoor niet het juiste detailniveau.	
	De indieners vinden het van belang te voorkomen dat het draagvlak voor duurzame energie wordt ondermijnd door grootschalige toepassingen van zonnepanelen in het landelijk gebied met een forse inbreuk op landbouw en landschap.	B3; Inderdaad is het belangrijk om te voorkomen dat het draagvlak voor duurzame energie wordt ondermijnd en daarom zijn er in de visie diverse kaders gesteld waaraan een zonnepark zal moeten voldoen, waaronder landschappelijke.	
	LTO Noord afdeling Salland pleit voor een gedegen Landbouw-Effect-Rapportage (LER). Het in kaart brengen van effecten en kansen specifiek voor de agrarische sector maakt het mogelijk om belangen goed te wegen en kan bijdragen in het creëren van draagvlak stellen de indieners.	Een LER is geen wettelijke verplichting en valt buiten de onderzoeksopdracht van de energievisie.	
	Eén van de voorwaarden voor de klimaatambitie van de landbouw is kringlopen, bodemvruchtbaarheid en biodiversiteit te verbeteren. Het kan volgens de indieners niet zo zijn dat de landbouw deze ambitie niet waar kan maken, omdat er honderden hectares landbouwgrond verdwijnen voor vestiging van zonnevelden.	Wij onderschrijven het belang van bodemvruchtbaarheid, kringlopen en diversiteit. In de visie wordt aangegeven wat een maximum aantal hectaren is voor zonnevelden, dat mogelijk is in het landschap, naast de landbouw en andere functies. In de project specifieke onderbouwing wordt gevraagd bodemeffecten te onderzoeken.	
	De indieners stellen voor landbouwgrond niet op te geven voor zonnevelden als er nog geen opslag voor is en daardoor bovendien de zon-opdak initiatieven minder rendabel worden gemaakt.	B16; B17	
	LTO Noord afdeling Salland is van mening dat windenergie een goede manier is om duurzame energie op te wekken, mits er lokaal draagvlak voor is. Door lokale burgers en ondernemers de mogelijkheid te bieden	B4; B17	

	financieel te participeren, kan het draagvlak voor windmolens wellicht vergroot worden.		
	De indieners pleiten voor een combinatie van zonne-energie en wind-energie omdat dit leidt tot een stabielere energieproductie, waarmee bedrijven een groot aandeel van de energie die ze opwekken meteen zelf verbruiken.	De gemeente deelt de mening van indiener dat een combinatie van zon en wind synergievoordelen heeft en nodigt op grond van de ruimtelijke visie partijen uit om met plannen te komen.	
	LTO Noord afdeling Salland wil graag meedenken over hoe burgers en agrariërs samen nadenken over hoe duurzame energie ontwikkeling vorm krijgt in de directe leefomgeving. Dit zou bijvoorbeeld kunnen leiden tot het beschikbaar stellen van daken van agrarische bedrijven.	Wij stellen het aanbod om mee te denken van LTO op prijs en trekken graag samen op om zon op daken van agrarische bedrijven verder te ontwikkelen.	
Conclusie			
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.			

Z59

Naam instantie/indiener:		29467-2019
Datum zienswijze:		15 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Duurzaamheid is volgens de indiener een middel om nu en later in behoeften van de bevolking te voorzien, en geen doel. De verduurzaming van energieopwekking moet dus dienend zijn ten opzichte van bevolking en omgeving.	De gemeente neemt haar verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan de energietransitie en de energieopwekking zoveel mogelijk binnen de eigen gemeentegrenzen te realiseren, zoals vastgesteld in het recente raadsakkoord 'Samen verder'.
	De indiener wil de gemeente vragen de stilte te beschermen. Volgens de indiener maken windturbines altijd korte metten met de stilte. Het is de zienswijze van de indiener dat ze helemaal geen extra geluid willen.	B9. Indien er sprake is van bijzondere lokale omstandigheden kan de gemeente strengere geluidsnormen hanteren. Echter, het is de vraag of de akoestische situatie in de gemeente Olst-Wijhe als bijzondere lokale omstandigheid aan te merken is.
	Volgens de indiener is het voor waarachtige verduurzaming nodig dat de gemeente in haar besluiten de zorgen en weerstand van de betrokkenen verwerkt en in betere visie en besluiten tot uiting laat komen.	B1; B2
	De indiener noemt de mestvergister aan de Steunenbergerweg als voorbeeld van de stelling dat er geweldige nieuwe en disruptieve initiatieven ontwikkeld worden in de private sector, die krachtiger zijn dan het bestaande. Volgens de indiener illustreert deze vergister de noodzaak voor de gemeente om steeds bij te blijven, en haar Visie overeenkomstig aan te passen.	B17. Duurzame energietechnieken zoals vergisting blijven ook in de toekomst mogelijk, deze worden niet uitgesloten met de vaststelling van de ruimtelijke visie.
	Volgens de indiener blijft de Visie helaas steken in verouderde cijfers en feiten en het steeds weer negeren en onjuist benoemen van de feiten. De indiener stelt dat de gemeente geen idee heeft van de actuele feiten rond de duurzame /alternatieve opwekking van energie. Volgens de indiener wijken de cijfers die de gemeente hanteert behoorlijk af van de trend die door een organisatie als CBS wordt gepubliceerd.	In de vast te stellen visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie en CO2-emissie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018).
	De indiener is het oneens met de uitspraak dat de energietransitie onmiskenbaar invloed heeft op het landschap en de fysieke leefomgeving. De indiener verwijst naar zon en alternatieve methoden zoals de mestvergister waarvan de invloed op de leefomgeving volgens de indiener klein te houden is.	B17. De energie-opgave kan niet met alleen dergelijke kleinschalige oplossingen het hoofd geboden worden; de doelstellingen kunnen met zekerheid niet gehaald worden zonder ook in te zetten op grootschalige zon en/of wind.

	<p>Volgens de indiener veroorzaken windturbines gezondheidsproblemen voor mensen en mogelijk ook dieren en zijn ze daarom niet duurzaam. Volgens de indiener is het momenteel niet verantwoord om als gemeente windmolens mogelijk te maken op minder dan 2,5 kilometer van woningen, en op land te experimenteren met zeer grote molens waar nog geen ervaring mee is. Daarnaast wijst de indiener op milieuschade in gebieden waar grondstoffen voor turbines worden gewonnen, zoals neodymium.</p>	<p>B9; B12; B13. De Nederlandse milieunormen bieden voldoende bescherming. Een afstand van 2,5 kilometer is qua bescherming niet nodig en qua dichtbevolktheid niet haalbaar. Voor wat betreft grondstoffenwinning staat het een initiatiefnemer vrij om een turbine aan te schaffen die gecertificeerd is voor gebruik in Nederland. Overigens bevatten lang niet alle windturbines de problematische grondstoffen. Diverse windturbinefabrikanten maken inmiddels gebruik van andere technieken.</p>	
	<p>Volgens de indiener produceren de huidige, hoge windturbines met grote wieken veel meer laagfrequent/infrasoon geluid dan de kleinere turbines van enkele jaren geleden. Samen met slagschaduwen, vibraties, zichtbaarheid en knipperende lichten zorgt dit volgens de indiener tot irritatie en verscheidene gezondheidsklachten/</p>	<p>B9; B12</p>	
	<p>De indiener stelt dat de meetresultaten en analyses die de Visie hanteert zijn gebaseerd op verschillende typen turbines, bovendien met verschillende tiphoogten. De in de Visie gegeven cijfers zijn volgens de indiener derhalve niet representatief voor de molens van 240 die de gemeente mogelijk wil maken.</p>	<p>Het planMER bevat onderzoeken op een hoog abstractieniveau, waarbij gerekend is met representatieve gegevens per milieuthema. Voor concrete projecten zullen onderzoeken in meer detail worden uitgevoerd.</p>	
	<p>De indiener wijst erop dat volgens de RIVM rekening moet worden gehouden met het stapelen van geluid in combinatie met verkeer, graskeien, militaire explosies en motorclubs.</p>	<p>B9</p>	
	<p>De indiener trekt de conclusie dat de gemeente zich niet zo druk maakt om het voorzichtigheidsbeginsel. De indiener wijst er op dat in de visie geen rekening wordt gehouden met recent advies van de WHO met strengere normen voor overlast. Tevens vindt de indiener het niet verantwoord dat de gemeente zelf ervaring wil opdoen, de indiener wil niet gezien worden als een proefkonijn. Het is daarom de zienswijze van de indiener dat de gemeente onderzoek moet doen naar ervaringen elders in en om Nederland waar langdurige ervaring en onderzoeksresultaten bestaan ten aanzien van windmolens. Volgens de indiener blijft de Visie beperkt tot de wettelijk verplichte onderzoeken en rapportages. Bestaande informatiebronnen leveren volgens de indiener kennis die een goed en onderbouwd besluit kunnen opleveren, zoals de NRC, kennis</p>	<p>Zie B9; B12; Het planMER is gebaseerd op recent wetenschappelijk onderzoek en kennis uit binnen- en buitenland.</p> <p>Wanneer wij in de toekomst windturbines toestaan op ons grondgebied is dat niet een pilotproject om ervaring mee op te doen, maar een goed onderzochte en weloverwogen keuze, waarbij wij de gevolgen degelijk in beeld hebben gebracht. Onderzoeken vinden plaats zowel in de beleidsfase (planMER) als in de project- en vergunningfase (projectMER, vergunning). Uit de onderzoeken volgen voorwaarden ter bescherming van natuur en leefomgeving.</p>	

	<p>uit landen met veel meer ervaring met grote windmolens zoals Duitsland en Denemarken, een onderzoek door Gemeentebelangen Borger-Odoorn naar laagfrequent geluid en een studie van de universiteit van Aalborg uit 2012 naar plannen voor een windpark nabij Maastricht.</p>		
	<p>Volgens de indiener is de participatie van betrokkenen volkomen mislukt. Meer dan 90% van de betrokkenen wist volgens de indiener niets van het hele proces.</p>	<p>B1; B2</p>	
	<p>Volgens de indiener is het te schandelijk en te belachelijk voor een serieus woord, dat de gemeente zich beroept op publicatie in het lokale suferdje, de Reklamix. De indiener is een nauwkeurig lezer van dit suferdje en desondanks heeft de indiener geen enkele aankondiging of verwijzing kunnen koppelen aan dit proces.</p>	<p>Omdat de visie over het gehele grondgebied van de gemeente Olst-Wijhe gaat, hebben wij ervoor gekozen breed te communiceren via algemene communicatiemiddelen. Uit onderzoek blijkt dat onze gemeentepagina in de Huis aan huis Reklamix goed wordt gelezen. Daarom is dit één van de middelen waarmee wij communiceren, maar zeker niet het enige. Er is gebruikt gemaakt van digitale middelen, zoals de website en facebook. Ook heeft de media, zoals de Stentor verschillende artikelen aan het opstellen van de visie gewijd.</p>	
	<p>Volgens de indiener zijn de participatie en het gebiedsproces mislukt en de indiener noemt het misleidend dat de gemeente steeds maar blijft melden dat er een uitgebreid participatieproces is geweest. Daarnaast is de indiener van mening dat gemeente en Bosch & van Rijn zich onvoldoende hebben afgevraagd of de participatie aan het slagen was. De indiener verzoekt de gemeente niet om het gebiedsproces niet meer te noemen omdat de uitkomsten, met de mislukte participatie, niet representatief te noemen zijn. Volgens de indiener heeft de gemeente veel wantrouwen veroorzaakt door onzorgvuldigheden in de visie, kaarten van slechte kwaliteit, slechte aankondigingen, het niet ingrijpen en in het verleden de traumatiserende graskeien. Het moeten lezen over de participatie wrijft volgens de indiener zout in de wonde</p>	<p>B1; B2; Wij vinden het jammer dat u de informatie en inspraakmogelijkheden over de Ruimtelijke visie Duurzame Energie als onvoldoende heeft ervaren. Wij hechten veel waarde aan het gesprek met de samenleving. Het participatieverslag is hier een weergave van. De gemeenteraad betreft alle input die inwoners hebben gegeven bij het nemen van een besluit over de visie. Daarbij kijkt de raad ook kritisch naar het participatie proces dat is doorlopen. Het participatieverslag is aangevuld met de bijeenkomsten in september en oktober.</p>	
	<p>Volgens de indiener is inpassing van windmolens in zoekgebied E binnen de gemeentelijke randvoorwaarde voor Natuur Netwerk Nederland niet mogelijk. Gebied E dient volgens de indiener verwijderd te worden uit de plannen.</p>	<p>B7. Uit het planMER blijkt dat plaatsing op voorhand niet uitgesloten kan worden. Als in een later stadium, uit onderzoek op projectniveau, blijkt dat windturbines niet verenigbaar zijn met het NNN, zal niet tot realisatie overgegaan kunnen worden.</p>	
	<p>Het valt de indiener op dat in de Visie met regelmaat kreten gebruikt worden als “maximaal” en “optimaal”. De indiener verzoekt de gemeente, om in het vervolg in alle gevallen waarin dit soort kreten wordt</p>	<p>We nemen dit mee als aandachtspunt voor vervolgstappen.</p>	

	gebruikt, concreet en specifiek te zijn. En ze dus te vervangen door concrete cijfers, percentages, waarden.		
	Volgens de indiener bieden formuleringen uit de visie geen garantie aan de inwoners die straks het meeste last hebben van de gevolgen van windmolens en ook geen harde verplichtingen aan initiatiefnemers. Er wordt gesproken over inwoners en bedrijven in de gemeente. Volgens de indiener zou het financieel voordeel veel meer naar een aan te duiden groep van direct omwonenden zou moeten terugvloeien.	B4	
	Volgens de indiener stelt de visie geen enkele voorwaarde of garantie voor een goede verdeling van de lusten en lasten bij windparken. De indiener is van mening dat verdeling van de opbrengsten niet alleen gerelateerd moet zijn aan de gedane investering, maar dat de verdeling van opbrengsten mede een belangrijke relatie moet hebben met de mate van overlast en schade die inwoners krijgen toebedeeld door een windpark.	B4	
	De Visie dient volgens de indiener ook concreet te zijn over het proces dat met initiatiefnemers en betrokkenen wordt doorlopen, specifiek ten aanzien van de inhoud van het participatie proces en de anterieure overeenkomst. Momenteel geeft de Visie geen concrete stappen.	B4. In het toetsingskader voor wind en zon projecten dat is toegevoegd aan de visie werken we concreter uit op welke manier projecten tot stand moeten komen in samenwerking en overleg met de omgeving.	
	Volgens de indiener stelt de visie dat de eigenaar van het windpark beslist over de bestemming van de opbrengsten daarvan. Daaraan stelt de visie en dus de gemeente volgens de indiener geen eisen zoals dat een vooraf bepaald percentage terug moet vloeien naar een gedefiniëerde groep van inwoners die de (meeste) lasten ervaren. Het is de zienswijze van de indiener dat dit wel zo zou moeten zijn. Volgens de indiener wijzen de genoemde doelstellingen voor de verdeling van de lasten en de lusten onvoldoende in de richting van degenen die met lasten geconfronteerd worden.	B4 In de ruimtelijke visie is beschreven dat gemeente in het verlengde van haar bevoegdheid tot het vaststellen van bestemmingsplannen en verlenen van vergunningen juist wel de mogelijkheid heeft om participatiemaatregelen te eisen en vast te leggen in een overeenkomst.	
	Volgens de indiener is de gemeente van plan de opbrengsten van een windpark oneigenlijk te gebruiken, voor asbestsanering, zorg en mobiliteit. In plaats daarvan moeten de opbrengsten volgens de indiener gereserveerd worden voor planschade en derving van het woongenot compensatie bij direct omwonenden, alsmede voor de sloop van de turbines in de toekomst. Ook moeten hier volgens de indiener garanties over worden opgenomen in de visie.	B4; B5;	

	De indiener suggereert dat de initiatiefnemers bepalen binnen welke straal van een windpark omwonenden in aanmerking kunnen komen voor een tegemoetkoming op de energierekening. De indiener stelt daarnaast dat een jaarlijkse tegemoetkoming op de energierekening niet in verhouding staat met de individuele financiële en immateriële schade die omwonenden zullen ervaren door een windpark.	B4; B5	
	Volgens de indiener mag de grondvergoeding niet meer bedragen dan bijvoorbeeld twee maal de economische waarde, zodat de initiatiefnemers meer geld kunnen en moeten toewijzen aan groepen bewoners. Volgens de indiener moet de visie breed en concreet ingaan op schadevergoedingen.	B4	
	Volgens de indiener is er sprake van misbruiken van de bevoegdheid van de gemeente wanneer SDE subsidiegelden niet naar direct omwonenden vloeien, maar naar investerende inwoners, bedrijven en de gemeente zelf.	B4. De SDE is een beschikking die de overheid ter beschikking stelt aan exploitanten van windparken, om hen te stimuleren over te gaan tot investering en zo de energietransitie aan te zwengelen. Als deze subsidie in plaats daarvan naar de omgeving zou gaan zouden er geen duurzame initiatieven worden ontplooid.	
Conclusie			
<p>De zienswijze leidt tot de volgende wijziging van de visie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - In de visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie en CO₂-emissie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018). - Het participatieverslag wordt aangevuld op een aantal punten. 			

Z60

Naam instantie/indiener:		29036-2019
Datum zienswijze:		12 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	De indieners stellen sinds amper 2 maanden op de hoogte te zijn van de plannen voor de bouw van e.v.t. windmolens in hun voortuin. Door burens die hier toevallig gehoor van kregen zijn ze op de hoogte gebracht. De indieners geven aan het te betreuren dat ze niet eerder als treffende burgers in de cirkel van 1 km rondom de 'voornemende' molens persoonlijk op de hoogte zijn gebracht. De indiener geeft aan geen enkele brief te hebben ontvangen tot op de dag van vandaag. De indieners geven aan dat ze niet wisten wat ze hoorden.	B1, B2 Omdat de visie over het gehele grondgebied van de gemeente Olst-Wijhe gaat, hebben wij ervoor gekozen breed te communiceren via algemene communicatiemiddelen. Uit onderzoek blijkt dat onze gemeentepagina in de Huis aan huis Reklamix goed wordt gelezen. Daarom is dit één van de middelen waarmee wij communiceren, maar zeker niet het enige middel.
	De indieners geven aan de procedure bijzonder en onprofessioneel te vinden. Volgens de indieners kwamen in de 1 ^e vergadering over de toen nog genoemde 'energievisie' veel vragen naar voren die meegenomen zouden worden ter beantwoording. De indieners stellen dat daarna alleen maar de naam van de visie aangepast werd. Ze geven aan dat ze nooit enige antwoorden hebben gekregen op de vragen die door de verschillende politieke partijen, onze volksvertegenwoordigers, of door onze buurtbewoners gesteld zijn. Volgens de indieners is de energievisie uitgekleeft, de naam veranderd en 2 weken later opnieuw voorgedragen in de raad.	B1; er zijn verschillende vragen gesteld tijdens de avond waarop de energievisie een eerste keer is behandeld. Onder andere de naamgeving. Maar ook is gevraagd naar het toevoegen van recente cijfers over het energiegebruik in Olst-Wijhe en de productie van duurzame energie. Deze cijfers zijn toegevoegd.
	De indieners stellen dat de gemeente blijft afgaan op de feiten uit rapporten die in 2016 zijn opgesteld, inmiddels 2017. Oude gegevens dus, stellen de indieners. Ze eisen een gedegen en onafhankelijk onderzoek t.a.v. recente cijfers tot en met 2019 met daarbij ook alle ontwikkelingen rondom duurzaamheid. Niet alleen de wind en zon maar ook bijvoorbeeld de bio energie. De indieners willen daarbij inzicht in de stand van zaken rond de huidige energie opwekking en de lopende serieuze initiatieven die nu lopen(vergunningen die aan gevraagd zijn).	In de visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie en CO2-emissie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018). Solwind heeft in 2017 een rapport gemaakt over de energie cijfers en dit in 2019 voorzien van nieuwe cijfers voor wat betreft het onderdeel 'hernieuwbare energie'.

<p>Volgens de indieners zijn er veel nieuwe initiatieven bekend bij de gemeente die binnenkort ook veel energie opleveren. De indieners noemen de daken van Van de Berg aan de kleistraat en sportcentrum Tiebot als voorbeelden. Volgens de indieners is deze laatste ondernemer met ontwikkelaars in gesprek. Zo zijn er volgens de indieners meerdere daken die zeer gunstig liggen o.a Smeenk in middel en andere grotere en kleinere boerenbedrijven en bedrijven in de gemeente Olst- Wijhe. De indieners vragen zich af of er een oproep is geweest binnen de gemeenschap om hierin te investeren en hoe initiatieven worden gestimuleerd.</p>	<p>B17; energie initiatieven zijn bij ons bekend. We zijn daar ook heel blij mee en kunnen tevreden zijn over de projecten die er al zijn. Dat neemt niet weg dat deze projecten nog niet voldoende groene energie leveren om ons energiegebruik afdoende te verduurzamen.</p>	
<p>De indieners vragen zich af waarom de gemeente de financiële investeringen van de windmolens niet gebruikt om meer ondernemers te motiveren tot zon op dak, die hier dan van kunnen profiteren en hiermee de doelstelling van 20 % te behalen. De indieners roepen de gemeente op om ze te demotiveren om het niet te doen door de energiekortingen bij bedrijven er af te halen. De indieners vragen de gemeente of deze dit ook al overwogen heeft en wat de redenen zijn dat dit niet gedaan is. Daarnaast vragen de indieners zich af waarom het rendement van de acties van de gemeente laag effect hebben?</p>	<p>B17; ook zon op (bedrijfs) daken dragen bij aan onze doelstelling, dus de komende jaren zetten we daar ook op in. Maar uit onderzoek blijkt dat we met het gebruiken van de daken nog niet genoeg energie hebben om ons energiegebruik helemaal te verduurzamen. Het investeren en plaatsen van zonnepanelen is een overweging en een keus van de eigenaar van het pand. Wij hebben daarop geen invloed. Ook blijkt uit onderzoek dat niet alle daken geschikt zijn, omdat bijvoorbeeld de constructie niet voldoende is, er te veel andere installaties op het dak zijn (ivm productie bijvoorbeeld) of omdat er sprake is van asbest.</p>	
<p>De indieners hebben uit kranten artikelen vernomen zij net niet aan de doelstelling komen. Overijssel staat op nr. 3 binnen Nederland. De indieners vragen zich af wat de haast is om zo snel een plan te willen hebben terwijl buurgemeenten deze nog lang niet hebben. Roepen we het krijgen van een windmolen hierbij juist op ons af, vragen de indieners. De indieners vragen zich af waarom er niet gewacht wordt op de uitslagen van de testlocatie in de Maasvlakte en op het windpark dat Vattenvall in 2030 nabij Scheveningen bouwt. De indiener verwijzen naar artikelen van de NOS en het AD over deze ontwikkelingen.</p>	<p>B7, B17, B18</p>	
<p>Volgens de indieners zal de energie van de 'mogelijke windmolens' in hun achtertuin voornamelijk naar de bedrijven gaan omdat energie voor bedrijven goedkoper is. Ze vragen zich af of de gemeente zich wel beseft dat burgers de lasten dragen en de bedrijven de voordelen krijgen door de energie nu goedkoper te krijgen en niets hoeven te doen. Leg ze hogere energie belastingen op, stellen ze voor.</p>	<p>B4. Het voornaamste doel van het mogelijk maken van grootschalige zon en wind is de verduurzaming van de energieproductie. Het maakt daarbij niet uit wij de eindgebruiker van de energie is. Energiebelasting is geregeld op landelijk niveau, niet door de gemeent.</p>	

<p>De indieners vragen of de gemeente al heeft gekeken naar het reduceren van CO2 door het aanplanten van bomen want dit is tevens goed voor de natuur en fauna. Ze verwijzen hierbij naar een artikel van de NOS over het planten van bomen tegen klimaatverandering.</p>	<p>B17. Naast de grote opgave voor opwek van duurzame energie zet de gemeente ook in op energiebesparing. Daar gaat de Ruimtelijke visie Duurzame Energie echter niet over.</p>	
<p>Volgens de indieners is het adviesbureau niet geheel onafhankelijk omdat deze bureaus ook zelf vaak bezig zijn windmolen parken te realiseren. De indieners willen antwoord op de vraag: Wie heeft deze adviesbureaus ingeschakeld en had deze niet Europees aanbesteed moeten worden?</p>	<p>B19. Het adviesbureau is gekozen vanwege de ervaring en deskundigheid op het gebied van duurzame energieprojecten. Specialistische kennis hierover hebben wij niet zelf in huis. Een Europese aanbesteding is niet nodig omdat de opdracht onder het normbedrag bleef.</p>	
<p>De indieners vragen of het adviesbureau ook weet wat voor geluidhinder, decibels en laagfrequentie tonen, en hinderlijke slagschaduw deze hoge molens veroorzaken en wat voor effecten dit heeft voor de volksgezondheid</p>	<p>B9; B12</p>	
<p>De indieners vragen zich af hoe het kan dat de gemeente hier windmolens wil plaatsen waarbij huizen dicht bij staan terwijl in Denemarken en Duitsland de huizen minimaal 1 km op afstand moeten staan? Sterker nog. Denemarken wil ze niet meer op land hebben staan. Alleen nog op zee.</p>	<p>B9</p>	
<p>De indieners vragen zich af wat het voor effect heeft op dieren en of ondernemende agrariërs weten wat dit betekent voor hun vee en hun producten.</p>	<p>B13</p>	
<p>De indieners vragen zich af wat voor effect dit geluid heeft in combinatie van de grasklinkers bij hun aan de steunenbergerweg? Overtreffen ze hierbij niet de geluidsnorm? Over de klinkers bestaan volgens de indieners al klachten en uit onderzoek en ervaring blijkt volgens de indieners dat dit reëel is aangetoond en blijvende schade veroorzaakt. Er wordt verwezen naar een artikel van omroep Zeeland. De indieners vragen zich af hoe en wanneer dit wordt onderzocht en of de molens stil komen te liggen als de norm wordt overschreden. De indieners vragen zich af wat in dat geval het rendement is van de windmolens.</p>	<p>B9</p>	
<p>De indieners vragen de gemeente: Hoe gaan jullie om bij schade veroorzaakt hierdoor. Hoe ziet de schade regeling eruit? Hoe denken jullie de woongenot en waardevermindering huizen van deze omgeving te compenseren? Wordt hier in de energie visie rekening mee gehouden en een voorwaarde in opgenomen?</p>	<p>B5</p>	

	<p>De indieners vragen de gemeente: Hoe gaan jullie om met de veranderde infrastructuur. Hoe ziet de omgeving er uit met al de transport van mega grote stukken windmolens? Wat kost dit van onze natuur? Moeten daar bomen voor worden gekapt? Hoe staat IJssel landschap hier in? En waterschap. Worden onze weteringen en sloten niet aangetast? Wil je dit als wethouder? Wil je dit als raadslid? Wil je hier verantwoordelijk voor zijn? Dit alles met de wetenschap dat het rendement veel minder is dan elders? Bv op zee! Hoe kan het dat U windmolens wilt plaatsen in een windarmgebied? Volgens de indieners kost een windpark daarnaast te veel van het landschap, sport en recreatieve omgeving.</p>	<p>B3, B6, B11, B17 De gemeenteraad en het college hebben op basis van het vorige Klimaatakkoord en de wetenschap dat er gewerkt moet worden aan een energietransitie de opdracht gegeven om te onderzoeken wat er kan met zon en wind. Hiermee voldoen zij aan de afspraken die zijn gemaakt in het vorige Klimaatakkoord. Ondertussen is er een nieuw Klimaatakkoord waarin aan gemeenten wordt gevraagd om ook nu bij te dragen aan een oplossing voor de energietransitie.</p>	
	<p>De indieners benoemen dat in de visie staat dat de windmolens in 1 lijn moeten staan. Ze vragen de gemeente: Hoe kan het dat deze lijn 2 x wordt onderbroken door een weg en de hoogspanningskabels? Kunnen deze kabels überhaupt wel tegen de kracht van de windmolens?</p>	<p>B3; B20. Het effect van windturbines op hoogspanningskabels is zeer beperkt; hier toe worden bij concrete projecten berekeningen uitgevoerd. De voorwaarde dat de windturbines in een lijn moeten staan is onafhankelijk van overige (landschappelijke) elementen; het gaat puur om de opstellingsvorm van de windturbines.</p>	
	<p>De indieners vragen zich af of er ook een maximum is gesteld aan 3 windmolens. Er zijn volgens de indieners totaal geen kaders aan gegeven voor deze windmolens.</p>	<p>Het aantal windturbines per locatie is niet gemaximeerd in de visie, maar wel beperkt door de verschillende ruimtelijke belemmeringen.</p>	
	<p>Volgens de indieners zijn er nu 3 ondernemers die een stuk grond mogen gaan verhuren. Zij krijgen volgens de indieners jaarlijks inkomen terwijl zij verhoudingsgewijs bijna geen hinder ondervinden van de windmolens dan de rest van de omgeving. Er heerst volgens de indieners veel onrust en angst. Waarom heeft de college gekozen voor deze optie, vragen zij zich af.</p>	<p>B4 Niet duidelijk is welke optie indiener bedoelt. Uiteraard zijn grondeigenaren nodig voor het ontwikkelen van projecten. Tegen het gebruik van de gronden staat een vergoeding. Dat staat los van de milieueffecten en afspraken over financiële participatie.</p>	
	<p>De indieners geven aan bereid te zijn om dit aan te vechten tot aan de raad van state. Ze zijn als plattelandsbewoners inmiddels behoorlijk gefrustreerd om het beleid van Olst-Wijhe. Ze stellen: We laten ons niet 3 x naaien. Eerst worden we niet meegenomen in het persleiding verhaal, daarna moesten we verplicht 3800 euro betalen ongeacht we wel of niet aangesloten wilden worden. Bij de aanleg van glasvezel werden we als buiten niet meegenomen. Nu moeten we blij zijn dat we 30 jaar lang elke maand 10,31 euro extra betalen om aangesloten te willen zijn terwijl het dorp gratis is aangesloten. Goed voor 3711 euro exclusief inflatie. Nu</p>	<p>Wij zien dat er in de afgelopen 10 jaar veel veranderingen op ons zijn afgekomen die ook in het buitengebied tot aanpassingen hebben geleid. Ook de komende jaren zullen er ontwikkelingen zijn die leiden tot veranderingen in uw woonomgeving. Deze veranderingen hebben echter niet direct met elkaar te maken en beïnvloeden elkaar niet. Wij betreuren het dat u deze ontwikkelingen ervaart als een opeenstapeling van negatieve veranderingen.</p>	

	gaan we ook nog stroom leveren voor het dorp. Zij plukken de vruchten en wij zitten met de gebakken peren.		
Conclusie			
De zienswijze leidt tot de volgende wijziging van de visie: - In de visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie en CO ₂ -emissie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018).			

Z61

Naam instantie/indiener:	29063-2019
Datum zienswijze:	13 juli 2019

Zie Z66, deze zienswijze is nagenoeg identiek.

Z62

Naam instantie/indiener:	29274-2019
Datum zienswijze:	15 juli 2019

Zie Z28, deze zienswijze is identiek.

Z63

Naam instantie/indiener:	29528-2019
Datum zienswijze:	onbekend

De zienswijze is dermate gelijkend op Z6 dat alle zienswijzen aldaar van beantwoording zijn voorzien.

Z64

Naam instantie/indiener:		28809-2019
Datum zienswijze:		12 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	De indiener geeft aan onvoldoende geïnformeerd te zijn door de gemeente.	B2 Omdat de visie over het gehele grondgebied van de gemeente Olst-Wijhe gaat, hebben wij ervoor gekozen breed te communiceren via algemene communicatiemiddelen. Uit onderzoek blijkt dat onze gemeentepagina in de Huis aan huis Reklamix goed wordt gelezen. Daarom is dit één van de middelen waarmee wij communiceren, maar zeker niet het enige middel. Er is gebruik gemaakt van digitale media en de kranten hebben ook zelf geschreven over dit onderwerp.
	De indiener refereert naar het proefschrift van Sanne Akkerboom en stelt dat de inwoners van de gemeente niet hebben kunnen meepraten over de aanleg van grote windparken. Het is de stelling van de indiener dat direct betrokken bewoners mee moeten kunnen praten en niet alleen reageren zoals volgens haar nu het geval is. Zij moeten volgens de indiener actief door de gemeente geïnformeerd en betrokken worden en in het participatieproces mee kunnen denken en mee kunnen doen.	B1; B2; B4
	Volgens de indiener zijn de visualisaties b.v. van de situatie langs de Soestwetering volstrekt niet adequaat en geven nauwelijks informatie over de effecten van plaatsing van windmolens op die plek.	De visualisatie in het rapport levert een voldoende realistisch beeld op van toekomstige ontwikkelingen om op basis daarvan de onderzoeksgebieden af te wegen. Mocht er in de toekomst sprake zijn van een concreet initiatief, dan worden opnieuw visualisaties gevraagd.
	De zienswijze van de indiener is dat er in de gemeente geen grootschalige duurzame energieopwekking plaats hoeft te vinden als alle mogelijkheden voor kleinschalige duurzame energieopwekking benut worden.	B17
	De indiener vindt dat alleen in aangewezen gebieden waar grootschalige of industriële activiteiten plaatsvinden sprake kan zijn van grootschalige duurzame energieopwekking.	B7
	Graag zou de indiener de wetenschappelijke onderbouwing willen zien dat door plaatsing van windmolens met een tiphoogte tot 240 meter (zoals in Olst-Wijhe mogelijk gemaakt gaat worden) op land geen gezondheidsschade te verwachten valt.	B12.

	De indiener stelt dat tijdens het kernenbezoek van Middel niet is gesproken over de locatie van de windturbines.	B1. Mogelijk is er tijdens het kernenbezoek niet gesproken over de Ruimtelijke visie Duurzame Energie omdat dit niet op de agenda stond. Het plaatselijk belang stelt, in overleg met de gemeente, de agenda voor het kernenbezoek op. Maar als zij geen aanleiding zien om dit onderwerp te agenderen dan wordt er niet over gesproken tenzij er uit de zaal een vraag wordt gesteld.	
	Volgens de indiener wordt er te weinig rekening gehouden met de aantasting van het landschap en de gezondheid van burgers.	B3; B12	
	De indiener vindt het voorbeeld uit de visie van bewoners die in Nijmegen een park exploiteren betreft een park langs de A15 flauw.	Ter kennisname	
	Volgens de indiener moet vastgesteld worden in de voorwaarden dat de tiphoogte niet tot 240 meter mag reiken.	B8	
	Volgens de indiener is onvoldoende onderzocht welke landschappelijke effecten en effecten plaatsing van windmolens op weidevogels en insecten hebben in hun gemeente en specifiek de locatie bij de Soestwetering.	B11	
	Het is de zienswijze van de indiener dat dit gebied nabij de Soestwetering een heel mooi landschap is met door het IJssellandschap verworven bosgebiedjes, het Spijkerbos in de buurt en een prachtig fietspad waar je kunt genieten van het Sallandse landschap, weidevogels, prachtige bermen vol bloemen met insecten.	De gemeente is het op dit punt met de indiener eens. De relatieve belangen van landschap enerzijds en de duurzaamheidsdoelstellingen anderzijds zullen in de ruimtelijke procedure van concrete projecten afgewogen moeten worden.	
	Volgens de indieners zijn er voor- en tegenstanders (in de Steunenbergerweg veruit de meeste bewoners) in de straat en heeft dit gebeuren een grote impact op het buurtgebeuren. Dit zijn volgens de indiener van die onverwachte neveneffecten die het leven in de buurt door de opgelopen spanningen aanmerkelijk beïnvloeden en gezondheidsschade tot gevolg hebben.	De gemeente betreurt het dat indiener de discussie zo ervaart. Er zijn tegenstellingen en verschillende opvattingen ovan duurzame energie met wind en zon. Belangrijk dus om met elkaar hierover te praten en voor ons om vragen te beantwoorden. Het gesprek uit de weg gaan brengt ons niet tot een goede oplossing. Met het afronden van de visie is het gesprek hierover nog niet afgelopen. Belangrijk bij toekomstige initiatieven is dat we inwoners met elkaar blijven verbinden en met elkaar blijven praten over de ontwikkelingen in onze leefomgeving.	
Conclusie			
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.			

Z65

Naam instantie/indiener:		29054-2019
Datum zienswijze:		14 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	De indiener vindt het geluid van de windmolens niet leuk/fijn, en als ze dicht bij staan vind de indiener het flikkerlicht ook niet leuk.	B9.
	De indiener geeft aan dat zij ook al hoogspanningsmasten voor hun huis hebben staan en als er dan ook nog van die hele grote windmolens bij komen dan is dat volgens de indiener geen mooi gezicht. De indiener stelt dat hij thuis de wieken en het licht van de windmolens in Deventer al kan zien terwijl die veel kleiner zijn dan de windmolens die de gemeente van plan is bij ze in de buurt neer te zetten.	B3
	De indiener stelt dat het in de omgeving momenteel lekker stil en rustig is. De indiener geeft aan dat dit de reden is waarom zij hier vorig jaar naartoe zijn verhuisd.	B9
	De indiener geeft aan bang te zijn voor hun gezondheid door het geluid en het flikkerlicht van de windmolens. Ook is de indiener bang voor de gezondheid van hun koeien en schapen en alle andere dieren die er leven.	B12; B13
	De indiener ziet heel vaak grote roofvogels vliegen boven het bosje en stelt dat er heel veel ooievaars en vleermuizen zijn. De indiener is bang dat die dan ergens anders naartoe gaan door het geluid en het flikkerlicht en dat wil hij niet.	B11
	De indiener vraagt of de gemeente nog eens goed wil nadenken over de windmolen plaatsing op de Boskamp/Middel. Hij zou het heel erg fijn vinden als ze er niet komen te staan, want er zijn nog genoeg andere oplossingen om energie op te wekken.	B7; B17
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z66

Naam instantie/indiener:		29301-2019
Datum zienswijze:		15 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	De indieners willen een algemeen statement maken dat het moeilijk is te snappen wat de gemeente en zijn adviseurs willen, omdat de rapporten (teksten, tekeningen en kaarten) slordig, niet duidelijk en foutief zijn. In het bijzonder de kaarten die geen detail inzicht geven, maar ook teksten die exact gekopieerd zijn. De indieners verzoeken de gemeente de visie nog eens goed door te lopen op fouten en onvolkomenheden.	De visie en het bijbehorende planMER hebben een hoog abstractieniveau. Detailinzicht kan pas verkregen worden uit onderzoek ten behoeve van concrete projecten. Het planMER biedt voldoende ruimte om spelregels op te stellen in de vorm van de Ruimtelijke visie Duurzame Energie.
	De indieners vinden het onduidelijk waarvan het percentage energiebesparing van 1,5 % per jaar, in paragraaf 2.1.3 van de visie, is afgeleid.	De bron voor dit percentage is in dezelfde passage in de ruimtelijke visie vermeld, inclusief URL naar de website.
	Volgens de indieners is inpassing van windturbines in gebied E (Boskamp), bijvoorbeeld in een lijn opstelling, niet mogelijk binnen de randvoorwaarden van de gemeente, vanwege het Natuur Netwerk Nederland gebied op deze locatie. Ook is het daarom volgens de indieners verkeerd dat deze locatie in de separate beoordeling (blz 22) voor NNN een weging krijgt van 0/-.De indieners stellen dat deze locatie moet komen te vervallen in het vervolg van het zoekproces voor wind- en zonne-energie. De indieners verzoeken de gemeente de inhoud en detailgrenzen van de Omgevingsvisie Overijssel te respecteren bij de verdere planuitwerking, alsmede de viewer met NNN laag op de website services.geodataoverijssel.nl. Graag zien de indieners ook een toets aan de PAS opgenomen in de vervolprocedure voor alle resterende gebieden.	B7; B11, B18
	Volgens de indieners passen windturbines van 200 tot 240 meter hoog niet in het kleinschalige landschap.	B3; B8
	Volgens de indiener is er twijfel over nut en noodzaak van windenergie omdat huishoudens en het MKB miljarden betalen aan de subsidies in de vorm van energiebelasting.	B6
	De indieners wijzen erop dat windenergie in 2020 maximaal 2% van het totale energieverbruik zullen opwekken, mits de gestelde doelstelling wordt gehaald. Daarom vragen de indieners zich af of windenergie opweegt tegen de nadelen van windenergie voor het landschap en omwonenden.	B17

	<p>De indieners stellen dat de Nederlandse geluidsnormen de slechtste zijn van heel Europa, omdat ze niet door burgers controleerbaar zijn en geen rekening houden met pulseren en laagfrequent of infrason geluid. Ook wijzen de indieners erop dat 8 a 9% van de omwonenden ernstige geluidshinder zal ondervinden bij deze normering, waarvoor ze verwijzen naar een Kamerbrief. De indieners verwijzen tevens naar een onderzoek van de universiteit van Aalborg uit 2012 waarin deze norm wordt bekritiseerd. De indieners wijzen erop dat internationaal wordt gepleit een minimumafstand aan te houden tot woonbebouwing, waarbij een minimumafstand van 2 km nog steeds gezondheidsrisico's zou geven.</p>	<p>B9. Het percentage ernstig gehinderden geldt op de normgrens (ca. 400m van windturbines), niet voor alle woningen in de omgeving van een windpark. De gemeente Olst-Wijhe moet toetsen aan de Nederlandse normstelling. Bij concrete projecten moet uit de 'ruimtelijke onderbouwing' blijken dat een windpark geen ontoelaatbare overlast veroorzaakt.</p> <p>Een afstand van 2 kilometer is niet nodig om ontoelaatbare hinder of gezondheidsrisico's te voorkomen, en in het dichtbevolkte Nederland ook niet realistisch.</p>	
	<p>Het lijkt de indieners passend als de gemeente laat aantonen waarom er ook hier voldaan wordt aan de toets aan 41 dB Lnight.</p>	<p>B9. Dergelijke detailberekeningen passen niet bij het detailniveau van een planMER en een visie, maar komen aan bod in de ruimtelijke procedure van individuele projecten.</p>	
	<p>De indieners geven aan dat ze de gebruikte rekenmethode voor het akoestisch onderzoek, de vaste rekenmethode en de vastgestelde normen, niet kunnen controleren. Graag zien zij de gehanteerde uitgangspunten voor de geluidsproductie van de onderzochte GEmolens.</p>	<p>De berekening van de geluidscontouren in het MER is uitgevoerd conform het 'Reken- en Meetvoorschrift Windturbines'. De berekeningen zijn echter slechts ondersteunend van aard. De volledige berekeningen die plaatsvinden in het kader van de ruimtelijke procedure zullen als rekenbijlagen worden gepubliceerd.</p>	
	<p>De indieners vragen hoe de geluidsproductie van de grotere windturbines bepaald zijn en of deze maatgevend, gemiddeld of anderszins zijn?</p>	<p>De geluidsproductie is opgegeven door de fabrikant, en door een onafhankelijke partij gecertificeerd.</p>	
	<p>De indieners wijzen erop dat het onderzoek gemiddelde waarden hanteert, maar dat gemiddelden geen betekenis hebben voor omwonenden.</p>	<p>B9</p>	
	<p>De indieners vragen zich af op basis van welke normering de absolute en relatieve effectbeoordeling van het aspect geluid (aantal woningen binnen x dB) is uitgevoerd (bladzijde 46).</p>	<p>Er is geen absolute schaal gehanteerd bij het bepalen van de beoordelingsklassen in het planMER, aangezien het doel van de beoordeling met name is het vergelijken van locaties onderling. Toetsen in absolute zin (aan de wettelijke geluidsnorm) vindt plaats in de onderbouwing van het bestemmingsplan en/of de vergunning van eventuele concrete windprojecten.</p>	
	<p>Volgens de indieners leiden laagfrequent en infrason geluid tot gezondheidsklachten en produceren de huidige hoge windturbines meer van dit geluid dan kleinere turbines uit het verleden. Ook is laagfrequent geluid volgens de indieners meestal hinderlijker binnenshuis en 's avonds, dan buiten en overdag.</p>	<p>B9, B12</p>	
	<p>Volgens de indieners geven windturbines geluid en daarom gezondheidschade, die blijvend is. De indieners verwijzen naar een rapport van het RIVM uit 2013, een bericht van het kennisplatform windenergie uit 2015 en een artikel</p>	<p>B12</p>	

	uit het reformatorisch dagblad uit 2018. De indieners stellen dat recentelijk internationaal een verband is gelegd tussen windturbines en een verscheidenheid aan gezondheidsklachten.		
	De indieners noemen het niet meenemen van de mogelijke gezondheidsrisico's gevolgen in deze PlanMER een omissie.	Ter kennisname. De gemeente deelt de mening van indiener niet. De milieueffecten zijn in het planMER in beeld gebracht. Gezondheid maakt daarmee impliciet deel uit van de verschillende onderzoeken. De normen die zijn opgesteld voor met name geluid en slagschaduw, hebben tot doel om omwonenden zoveel mogelijk te beschermen tegen onaanvaardbare hinder.	
	Het lijkt de indieners passend en transparanter om de berekeningen voor geluid en slagschaduw met dezelfde basis-molen te doen, of anders met maatgevende (voor de bewoners maatgevende) bronnen.	Het planMER bevat onderzoeken op een hoog abstractieniveau, waarbij gerekend is met representatieve gegevens per milieuthema. Voor concrete projecten zullen onderzoeken in meer detail worden uitgevoerd. Voor slagschaduw zijn de afmetingen de enige relevante parameters. Voor geluid geldt dat de bronsterkte niet 1-op-1 schaalt met de afmetingen.	
	De indieners vragen zich af op basis van welke normering de absolute en relatieve effectbeoordeling van het aspect slagschaduw (aantal woningen binnen x contour) is uitgevoerd (bladzijde 50, 51).	Er is geen absolute schaal gehanteerd bij het bepalen van de beoordelingsklassen in het planMER, aangezien het doel van de beoordeling met name is het vergelijken van locaties onderling. Toetsen in absolute zin (aan de wettelijke slagschaduwnorm) vindt plaats in de onderbouwing van het bestemmingsplan en/of de vergunning van eventuele concrete windprojecten.	
	De koppeling met de landschapsstructuur omdat de molens langs de wetering is geplaatst is volgens de indieners niet voldoende om alleen met die argumentatie dit als 'meest positief' te beoordelen.	B3. Ter kennisname. De beoordeling van landschappelijke effecten heeft altijd een subjectieve component. Het planMER en daarbijhorende landschapsrapport bieden een methodisch onderbouwde beoordeling van het milieuthema landschap, waar wellicht niet iedereen zich in kan vinden.	
	Volgens de indieners moet de invloed op de regionale openheid zwaar negatief scoren (rood en -) voor locatie E, gezien de enorme openheid van het gebied tussen Boskamp en Boxbergerweg. Ze vragen de gemeente dit aan te passen.	Locatie E is het meest gesloten landschap van de 5 gebieden. Deze landschappen zijn ten opzichte van elkaar afgewogen. In het landschapsrapport figuur 2.3 is zichtbaar dat gebied E zich bevindt op de overgang van gesloten naar open landschap. De overige gebieden bevinden zich vooral in het open gebied. De score (rood en -) ten opzichte van de andere gebieden is daarom correct aangegeven.	
	Volgens de indieners dient een concrete en locatiespecifieke veiligheidsparagraaf te worden opgesteld ten aanzien van risico's voor de directe omgeving wanneer er onderdelen afbreken van de windturbine,	B20. Detailonderzoek naar externe veiligheid vindt plaats in het kader van de ruimtelijke procedure van concrete projecten en valt buiten het detailniveau van planMER en visie.	

	brand scenario's zich voordoen en het effect van verlies van ijs van de wieken. Daarnaast dienen volgens de indieners in de veiligheidsparagraaf de contouren van het bereik van het laagfrequent geluid per windturbine worden weergegeven, omdat deze vorm van geluid schadelijk is voor de gezondheid.	Aangezien omwonenden door de wettelijke geluidsnorm voldoende worden beschermd tegen laagfrequent geluid is toevoeging van dit thema aan het onderwerp veiligheid niet nodig.	
	De berekende 'werpafstanden' in het planMER en bijlage C afstanden lijken de indieners erg klein en ze willen weten op basis van welke richtlijnen/normen deze zijn bepaald. Daarnaast verbazende indieners zich over de geringe kans op afstanden tussen de 50-100 meter. Deze kans lijkt ze een pure theoretische analyse.	B20. De berekeningen in het planMER zijn uitgevoerd op basis van het Handboek Risicozonering Windturbines .	
	De indieners geven aan dat in de samenvatting bij paragraaf 8.2.6 voor Locatie E, een conclusie staat die letterlijk bij de variant Welsum vandaan komt. Ze vragen de gemeente nog eens grondig naar alle conclusies te kijken en deze locatiespecifiek te maken.	De conclusie ten aanzien van slagschaduweffecten is voor alternatief C Welsum en E Boskamp gelijk. Dat 'Welsum' is blijven staan is een schrijffout. De beoordeling klopt echter wel. De tekst zal worden aangepast.	
Conclusie			
De zienswijze leidt tot aanpassing van de visie: - De tekst in paragraaf 8.2.6 zal worden gecorrigeerd; de conclusie voor deelgebied E maakt gewag van Welsum.			

Z67

Naam instantie/indieners:	29264-2019
Datum zienswijze:	15 juli 2019

Zie Z28, deze zienswijze is identiek.

Z68

Naam instantie/indiener:	29690-2019	
Datum zienswijze:	17 juli 2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Volgens de indiener heeft de communicatie tijdens het participatietraject onvoldoende geleid tot betrokkenheid van inwoners in de nabijheid van de onderzoeksgebieden voor windenergie.	B1; B2
	Volgens de indiener zijn de belangen van de betrokkenen in Middel onvoldoende besproken en afgewogen, wat mogelijk effect heeft op de verdeling van de lusten en lasten.	Zie B4
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z69

Naam instantie/indiener:	29840-2019	
Datum zienswijze:	15 juli 2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	De indiener is het eens met de stelling dat de gemeente Olst-Wijhe een actieve en stimulerende rol gaat spelen in de ontwikkeling van groot-schalige duurzame energieopwekking.	De gemeente dankt indiener voor diens reactie.
	De indiener is het eens met de actieve aanpak van de gemeente en stelt dat de visie getuigt van zorgvuldig onderzoek. De indiener waardeert het daarnaast dat de gemeente diverse voorlichtingsbijeenkomsten heeft gehouden en nu deze nota ter inzage heeft gelegd aan de burgers. De indiener spreekt tenslotte de wens uit dat de gemeente vaardig doorgaat met deze transitie en dat de opbrengsten ten goede mogen komen aan hun allen.	De gemeente dankt indiener voor diens reactie.
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z70

Naam instantie/indiener:		29285-2019
Datum zienswijze:		14 juli 2019
Zienswijze:		
Nr.	Tekst uit zienswijze	Beantwoording
	Volgens de indiener is het onverantwoord dat de gemeente vasthoudt aan de norm van 300 meter afstand tussen windturbines en woonhuizen. Volgens de indiener zou deze afstand minimaal 1500 meter moeten zijn, omdat er inmiddels voldoende feiten bekend zijn over gevaren voor de volksgezondheid die optreden wanneer windturbines dicht bij woonhuizen staan.	In het PlanMER (bijlage 1) van de 'Ruimtelijke visie duurzame energie met wind en zon' zijn vuistregels gehanteerd voor de afstand van windturbines tot woningen. Deze afstanden zijn respectievelijk 500 meter voor 'aaneengesloten' woonbebouwing en 300 meter voor 'verspreide' woonbebouwing. Uit ervaring blijkt dat bij deze afstand (met eventuele maatwerkvoorschriften) gewoonlijk aan de geluidsnorm kan worden voldaan ³ . Bij een concreet project zal echter getoetst moeten worden aan de geluidsnorm, zie hiervoor de beantwoording B9. Er is geen reden om aan te nemen dat gevaar voor de volksgezondheid op kan treden indien voldaan wordt aan de geldende milieunormen voor geluid, slagschaduw en veiligheid.
	Volgens de indiener klopt het kaartmateriaal van visualisaties, geluidscontouren en slagschaduwcontouren niet met elkaar en daarom concludeert hij dat er geen sprake is van een gedegen onderzoek. De indiener stelt dat het niet zo kan zijn dat je als inwoner van de gemeente alles moet controleren.	Het onderzoek is uitgevoerd door een bureau met ruime expertise omtrent het realiseren van zonne- en windparken door heel Nederland. Het is niet duidelijk wat indiener bedoeld met "er geen sprake is van een gedegen onderzoek".
	De indiener stelt dat de beoordelingsmethodiek in het planMER 'resultaat gestuurd' is waarbij de nadruk is gelegd op onderlinge vergelijkingen van zoekgebieden en niet op haalbaarheid.	Het doel van het planMER is om de verschillen tussen mogelijke locaties voor de opwek van duurzame energie uit zon en wind in kaart te brengen. Alle mogelijke locaties liggen in onderzoeksgebieden waar wind- en/of zonne-energie niet op voorhand uit te sluiten is (vanwege wettelijke belemmeringen); de alternatieven zijn derhalve niet op voorhand als onhaalbaar aan te merken. Dat betekent niet dat op elke locatie sowieso een wind- of zonnepark gerealiseerd wordt.
	Volgens de indiener is er heel erg gegoocheld (misleidend) met de geluidscontouren van de typen windmolens en worden er zelfs cijfers gebruikt van nog niet operationele windmolens. Volgens de indiener is hierover tijdens de bijeenkomsten geen informatie verstrekt.	Ter kennisname. De geluidsberekeningen zijn uitgevoerd conform het Reken- en Meetvoorschrift windturbines.

³ Windenergie in Olst-Wijhe. Advies over wet- en regelgeving. Bosch & van Rijn, juni 2016.

	<p>Het is volgens de indiener een kwalijke zaak dat er op geen enkele manier rekening wordt gehouden met de cumulatieve geluidseffecten, ook de gemeenteraad heeft hier grote zorgen over uitgesproken. De indiener verwijst naar de discussie luchtvaartverkeerslawaaï over Schiphol en Lelystad in de omgeving van Olst-Wijhe.</p>	<p>B9.</p>	
	<p>De indiener stelt dat tijdens een informatieavond er klip en klaar gezegd is dat er gezorgd wordt dat er op geen enkele woning slagschaduw zal zijn. Er zou een nul-norm gehanteerd worden. De kaarten in de bijlagen geven dit volgens de indiener niet aan.</p>	<p>In de 'Ruimtelijke visie duurzame energie van wind en zon' zijn ruimtelijke voorwaarden opgenomen voor windenergieprojecten binnen de gemeente Olst-Wijhe. Eén van de voorwaarden is dat "<i>slagschaduw op gevels niet is toegestaan</i>". Dit is in overeenstemming met de toezegging tijdens de informatieavond(en). De slagschaduwcontouren in het MER houden nog geen rekening met deze voorwaarde, die echter wel bindend is voor individuele, te realiseren projecten.</p>	
	<p>Volgens de indiener worden opmerking/zorgen van vele inwoners dat windmolens schadelijk zijn voor de volksgezondheid afgedaan met <i>-er is geen wetenschappelijke onderbouwing-</i>. Terwijl er volgens de indiener inmiddels veel bekend is over de negatieve gevolgen voor de Volksgezondheid. De adviseur heeft volgens de indiener bij diverse bijeenkomsten vaak irritant hierop gereageerd.</p>	<p>B12. De opmerkingen en vragen over gezondheid hebben wij verwerkt in de visie en planMER in die zin dat de gezondheid van omwonenden impliciet deel uitmaakt van de verschillende onderzoeken. De normen die zijn opgesteld voor met name geluid en slagschaduw, hebben tot doel om mensen zoveel mogelijk te beschermen tegen onaanvaardbare hinder. Er kan niet voorkomen worden dat er enige sprake kan zijn van hinder. Hinder staat echter niet gelijk aan gezondheidseffecten. Er bestaat geen wetenschappelijk bewijs voor een directe relatie tussen het ervaren van hinder als gevolg van windturbines en de effecten op de gezondheid.</p>	
	<p>Met betrekking tot landschap en cultuurhistorie stelt de indiener dat beoordelingen van tabel 5.6 uit het onderzoeksrapport van Roenom niet overeenkomen met tabel 2 in het planMER (samenvatting en tabellen). De indiener stelt dat de <i>'heldere conclusie wind'</i> (5.7) helaas niet is overgenomen in planMER. Zo ontstaat er volgens de indiener een totaal verkeerd beeld.</p>	<p>Het planMER zal op dit punt worden aangepast.</p>	
	<p>Volgens de indiener staat in het onderzoeksrapport van bureau Waardenburg dat er "5 gebieden zijn waar initiatieven bestaan voor windenergie". De indiener vraagt zich af hoe dit mogelijk is terwijl de gemeente/Bosch & van Rijn herhaaldelijk op de bijeenkomsten gezegd heeft "het zijn slechts onderzoeksgebieden". Hiermee zijn volgens de indiener bewoners van het buitengebied bewust verkeerd geïnformeerd.</p>	<p>De 5 gebieden waarnaar verwezen wordt zijn slechts onderzoeksgebieden. Pas als de 'Ruimtelijke visie duurzame energie met wind en zon' definitief is vastgesteld, zal de gemeente medewerking verlenen aan concrete initiatieven. Mits deze voldoen aan de ruimtelijke voorwaarden uit deze visie. De woordkeus in het rapport van bureau Waardenburg is wat ongelukkig.</p>	

<p>De indiener vraagt zich af waarom het belangrijke weidevogelgebied van het Wapenveldsche Broek (omgeving hoog watergeul) niet is ingetekend op de kaart (pag. 59 fig. 22)? De indiener stelt dat de provincie Gelderland niet voor niets hier een zware bescherming heeft opgelegd. Volgens de indiener heeft dit gebied een directe relatie met de uiterwaarden van de IJssel. Als er goed overleg/contact was tussen de planmakers en gemeente Heerde en Provincie Gelderland was dit niet gebeurd volgens de indiener</p>	<p>Voor individuele projecten moet aanvullend en diepgaander ecologisch onderzoek worden uitgevoerd. Hierin zullen ook effecten op beschermde soorten worden meegenomen. Voor Gelderse weidevogelgebieden hoeft echter niet op externe werking getoetst te worden.</p>	
<p>De indiener vraagt zich af of de gehanteerde cijfers van de verwachte energieproductie in Overijssel wel correct zijn. Ze lijken de indiener erg hoog. Herhaaldelijk zijn hierover volgens de indiener vragen gesteld aan de adviseur Bosch & van Rijn om een cijfermatige onderbouwing. Volgens de indiener is hier niets over opgenomen in planMER.</p>	<p>De cijfers in de visie zijn voorzien van bronvermelding. Niet duidelijk is welke cijfers indiener betwist.</p>	
<p>De indiener vraagt zich af waarom Bosch & van Rijn niet ingaat op de landelijke discussie betreffende goede landbouwgronden opofferen voor grootschalige zonneparken.</p>	<p>Gemeente heeft op voorhand uitsluitingsgebieden voor zon op land bepaald, zoals Natura 2000 gebieden. Landbouwgronden of delen van landbouwgronden zijn op voorhand niet uitgesloten.</p>	
<p>Volgens de indiener ontbreekt een zorgvuldig onderzoek van de inpasning grootschalige zonneparken in de 'Prachtige IJsselzone'. De indiener vraagt zich af of verdichting van het landschap met omringende begroeiing van zonneparken wel gewenst in hun mooie afwisselend landschap?</p>	<p>B3. De gemeente is van mening dat het landschapsrapport van Roenom voldoende informatie biedt om de in de visie gemaakte keuzes te onderbouwen.</p>	
<p>Volgens de indiener is het een grote tekortkoming dat de problematiek van verzwaring elektriciteitsnet niet wordt beschreven. De maatschappelijke kosten zullen volgens de indiener aanzienlijk zijn.</p>	<p>De verzwaring van het elektriciteitsnet en de ruimtelijke gevolgen daarvan zijn weliswaar verbonden met de duurzaamheidsambitie van de gemeente Olst-Wijhe, maar vallen evenwel buiten de reikwijdte van het MER en de visie.</p>	
<p>De indiener stelt dat het een goede zaak is dat de gemeente wat wil doen m.b.t. duurzaamheid en opwekking van schone energie.</p>	<p>Ter kennisname.</p>	
<p>De indiener had vooraf positieve verwachtingen van het proces waarbij ze mee mochten denken en praten over de energievisie. Volgens de indiener is het anders gegaan. De adviseur van de gemeente was volgens de indiener niet in overleg met/of luisterde niet naar de bewoners tijdens de bijeenkomsten. Als er wat kritische vragen werden gesteld raakten ze volgens de indiener zeer geïrriteerd.</p>	<p>Hoe u de gesprekken heeft ervaren tijdens de informatieavonden en gebiedsateliers nemen wij mee als leerpunt voor volgende momenten waarop we met elkaar verder praten over de energietransitie. Het doorlopen proces en gesprek kunnen we niet terugdraaien, maar hier wel van leren.</p>	

	<p>De indiener citeert een medewerker van Bosch & van Rijn: <i>“Ik heb het graag liever niet over het begrip draagvlak maar eigenlijk liever over het begrip acceptatie, want draagvlak is eigenlijk een soort container begrip en de beste definitie die ik kan bedenken voor draagvlak is eigenlijk politiek draagvlak, namelijk heel simpel – een meerderheid in de gemeenteraad dat is politiek draagvlak. Je wilt natuurlijk als gemeente dat je besluiten neemt en je projecten ten uitvoer laat komen die gedragen worden door de gemeente dus die geaccepteerd worden”</i>. De indiener geeft aan de woorden van Bosch & van Rijn niet vergeten te zijn.</p>	<p>Ter kennisname.</p>	
	<p>Volgens de indiener lijkt het ontwerp Ruimtelijke Visie Duurzame Energie een inpassingsplan voor grote windmolens en grote zonneparken in plaats van een visie.</p>	<p>De ‘Ruimtelijke visie duurzame energie met wind en zon’ is opgesteld op kaders te verschaffen waaraan initiatieven moeten voldoen. Bij een concreet project zal nog moeten worden getoetst aan de geldende wet- en regelgeving en zal het bevoegd gezag nog goedkeuring moeten verlenen. Dit is anders dan bij een inpassingsplan, waarbij de locaties van de windturbines en/of zonneparken worden vastgesteld en de vergunningen direct verleend kunnen worden.</p>	
	<p>De indiener stelt dat met de opmerkingen van vele inwoners om alternatieven te onderzoeken tot nu toe niets is gedaan. Aan kleinschalige windmolens (zoals deze in Groningen staan) wordt geen aandacht aan geschonken.</p>	<p>B17</p>	
	<p>De indiener vraagt zich af waarom het College van B&W niet uitgaat van het rendement weer voor 100 % investeren in projecten van duurzaamheid en schone energie.</p>	<p>De daadwerkelijke ontwikkeling van grootschalige zonne- en windparken wordt door marktpartijen (incl. coöperaties) gedaan. Het is aan de gemeente om te bepalen wat een ontwikkelaar met de revenuen doet, anders dan middels de instrumenten die in de visie uiteengezet zijn.</p>	
	<p>De indiener stelt dat het een kwalijke zaak is dat de conclusie van de adviseur is dat <i>‘de zwijgende meerderheid voor grootschalige energieopwekking is’</i>.</p>	<p>Ter kennisname.</p>	
	<p>Volgens de indiener is het vertrouwen in de adviseur Bosch & van Rijn van de gemeente tot een nulpunt gedaald. Volgens de indiener maakt de adviseur veel slordige fouten en probeert op allerlei manieren de feiten te verdraaien en is alleen bezig met – hoe kan ik aantonen dat windmolens en in mindere mate zonnenvelden financieel goed zijn voor de inwoners van de gemeente.</p>	<p>Zowel de adviseur als de gemeente heeft de opdracht om te onderzoeken op welke manier wind en zon mogelijk zijn, en wat de milieueffecten zijn. Daarnaast is gesproken over voorwaarden die gesteld kunnen worden aan projecten. Een manier om samen met inwoners projecten te ontwikkelen is door ook financiële deelname mogelijk te maken. Dit is in de gebiedsateliers aangedragen als een voorwaarden die inwoners kunnen en mogen stellen.</p>	

		Omdat niet iedereen hiervan op de hoogte is, is hierover informatie gedeeld. Niet met het doel om aan te tonen dat deze projecten financieel goed zijn voor de inwoners, maar wel dat het als voorwaarde gesteld kan worden.	
	De indiener geeft aan dat het in deze fase is het voor hem niet mogelijk om alle detailinformatie te (laten) onderzoeken en de indiener stelt zich het recht te behouden om bij de vervolprocedure <i>-zienswijze aan de raad-</i> hierop terug te komen eventueel met behulp van een juridisch adviseur.	Ter kennisname. Bij (concrete) initiatieven is tevens ruimte voor inspraak (en beroepsprocedures).	
Conclusie			
De zienswijze leidt tot de volgende wijzigingen - Het planMER wordt aangepast om de conclusies van de landschappelijke beoordeling van windenergie door Roenom beter samen te vatten.			

Z71

Naam instantie/indiener:	29282-2019
Datum zienswijze:	10 juli 2019

Zie Z28, deze zienswijze is identiek.

Z72

Naam instantie/indiener:		29532-2019
Datum zienswijze:		16 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Volgens de indieners zullen slagschaduwen een groot oppervlakte beslaan. Daarom verwachten ze dat de windturbines vaak stil zullen staan om het toegestane aantal uur slagschaduw op een gevel niet te overschrijden.	B9. Er is geen reden om aan te nemen dat windturbines vanwege de wettelijke norm zodanig veel stil moeten staan dat rendabele exploitatie in gevaar komt.
	Volgens de indieners maken windturbines een laag geluid wat tot ver in de omtrek te horen is.	B9
	De indieners stellen dat er in de visie niet gesproken wordt over alternatieve manieren om stroom op te wekken. Ze suggereren energie uit de IJssel-stroming.	B17
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z73

Naam instantie/indiener:		29570-2019
Datum zienswijze:		16 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Volgens de indiener moeten flora en fauna bij de visie worden betrokken, met name broedgebieden, ganzentrek en reeën in het gebied ten oosten van Den Nul.	B11
	Volgens de indiener moet landschappelijke inpassing, horizonvervuiling en de hoogte van windturbines worden betrokken bij de visie.	B3, B8 Het effect op landschap is in het planMER onderzocht en betrokken bij de visie.
	De indiener vindt dat geluidshinder moet worden betrokken bij de visie.	B9. Het geluid van windturbines is in het planMER onderzocht en betrokken bij de visie.
	Volgens de indiener moeten gezondheidsrisico's door slagschaduw worden voorkomen.	B9; B12. Er zijn geen gezondheidsrisico's als gevolg van slagschaduw.
	De indiener stelt dat belastinggelden in de vorm van subsidies wegvloeien naar het buitenland	De subsidie wordt door het rijk beschikbaar gesteld om de productie van duurzame energie aantrekkelijk te maken voor marktpartijen. Zo lang de duurzame energie in Nederland wordt opgewekt is het voor de rijksoverheid niet van belang waar de revenuen naartoe gaan. Omdat de gemeente Olst-Wijhe het belangrijk vindt dat de lasten goeddeels blijven waar de lasten worden ondervonden zijn in de visie voorwaarden opgenomen over lokaal eigenaarschap en gebiedsfondsen.
	De indiener stelt dat waardedaling van woningen moet worden betrokken bij de visie.	B5
	Volgens de indiener moet er in de visie aandacht komen voor verdeeldheid tussen voor- en tegenstanders. De indiener noemt vergoedingen voor grondeigenaren als een van de oorzaken voor verdeeldheid.	B5. De visie beschrijft dat een manier om te komen tot een socialer project, het verdelen van de grondvergoeding is. Om initiatieven hierover zelf te laten nadenken is dit niet verder uitgewerkt. Een sociaal grondvergoedingen model moet deel uitmaken van een projectvoorstel
	De indiener is van mening dat landbouwgrond niet mag worden gebruikt voor grootschalige zonneparken, omdat voedseltekorten in de toekomst groter zullen worden.	B7. Landbouwgronden zijn op voorhand niet uitgesloten. Per project vindt een belangenaafweging plaats tussen agrarische productie en productie van duurzame energie.
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z74

Naam instantie/indiener:	29910-2019	
Datum zienswijze:	3 juli 2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	De indieners zijn van mening dat het plaatsen van windturbines een negatief effect heeft op de waarde van hun woning.	B5.
	De indieners stellen dat het plaatsen van windturbines afbreuk doet aan hun woongenot, omdat ze voor het mooie uitzicht de andere kant op zouden moeten kijken en vanwege het geluid. De indieners stellen bezwaar te maken tegen de keuze om de serene stilte te overstemmen met het geluid van windturbines.	B3 en B9.
	De indieners stellen dat de visie lijkt te zijn ontstaan uit 'het Napoleon-syndroom' omdat de gemeente aangeeft ervaring op te willen doen met misschien wel de grootste windturbines op het land.	In de visie wordt voorgesorteerd op realistische windturbineafmetingen voor de toekomst (komende jaren). Er zijn reeds vergunningen verleend en in procedure die dergelijke windturbines mogelijk maken binnen Nederland.
	De indieners zijn van mening dat het plaatsen van windturbines een negatief effect zal hebben op hun gezondheid, onder andere vanwege geluidsoverlast.	B9, B12
	De indieners stelt dat de gemeente het plaatsen van windturbines in haar buitengebied niet mogelijk moet maken omdat zij zich, in de bescherming van de belangen van haar inwoners, slechts laat leiden door wat wettelijk vereist is.	Het is niet correct dat de gemeente Olst-Wijhe zich alleen laat leiden door wettelijke vereisten. Zo zijn er in de 'Ruimtelijke visie duurzame energie met wind en zon' ook (bovenwettelijke) ruimtelijke voorwaarden verbonden waaraan initiatieven voor wind- en zonne-energieprojecten moeten voldoen.
	De indiener stelt dat de wettelijke vereisten achterlopen bij wat er wetenschappelijk bekend is op het gebied van geluid, slagschaduw en ecologische impact van windturbines. Volgens de indiener maken rapporten over laagfrequent geluid door de WHO en het RIVM, alsmede rapporten over ervaringen met grote windturbines in Duitsland en Denemarken, geen deel uit van deze visie. De indiener geeft aan hiertegen bezwaar te maken.	B9, B12.
	De indieners stellen dat de visie te rooskleurige intenties bevat die zouden kunnen leiden tot tegenvallers voor de betrokken inwoners en de gemeente.	Ter kennisname.

	De indieners zijn van mening dat het plaatsen van windturbines zal leiden tot een toename in zwaar vrachtverkeer in de omgeving van hun woning.	Een toename van zwaar vrachtverkeer door de realisatie van windturbines is niet onmogelijk. Echter zal dit beperkt en tijdelijk van aard zijn (alleen gedurende de bouw van een windpark).	
	De indieners stellen dat de visie heeft geleid tot maatschappelijke onrust en geven aan het onwenselijk te vinden als windparken een 'splitszwam' in de samenleving worden.	De gemeente vind het ook onwenselijk als windparken een 'splitszwam' binnen de inwoners van Olst-Wijhe wordt. Daarom zet de gemeente Olst-Wijhe in op participatie en een eerlijke verdeling van lusten lasten, zie B4.	
	Volgens de indieners is onvoldoende onderzocht of de klimaatdoelstellingen kunnen worden behaald met andere technieken en ander beleid.	B17	
	Volgens de indieners impliceert de gemeente geen waarde te hechten aan kleine groepen inwoners. De indieners geven aan dat zij ook mensen zijn.	De gemeente Olst-Wijhe hecht waarde aan al haar inwoners, ook kleine groepen worden gehoord.	
	De indieners stellen onvoldoende geïnformeerd te zijn. De indieners zijn van mening dat de gemeente ze persoonlijker had moeten en kunnen informeren	B2.	
Conclusie			
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.			

Z75

Naam instantie/indiener:		29938-2019
Datum zienswijze:		17 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	De indieners zijn van mening dat er voor de inpassing van windturbines regionaal een strategie moet worden vormgegeven, alvorens de gemeente haar lijn nader uitzet.	B18.
	Volgens de indieners ontstaat er door windturbines versnippering van het Sallandse landschap, met nadelige gevolgen voor natuur, ecologie, cultuurhistorie en landschap	Windturbines hebben inderdaad landschappelijke en ecologische effecten, zie B3 en B11. De gemeente is van mening dat deze effecten op voorhand niet zwaarder wegen dan het duurzaamheidsbelang. In concrete projecten zal diepgaander onderzoek worden uitgevoerd.
	De indieners zijn van mening dat bepaalde potentiële hoogtes van windturbines die worden genoemd in de visie, 120 en 160 meter, niet inpasbaar zijn in het landschap van de IJssel	Ter kennisname.
	De indieners stellen dat de gemeente op dit moment onvoldoende inzicht heeft gegeven in de manieren waarop er reeds duurzame energie wordt opgewekt in Olst-Wijhe, alsmede de opbrengsten hiervan. Daarnaast dient de gemeente volgens de indieners inzichtelijk te maken hoe deze energieopbrengsten zich verhouden tot de totale ambitie van de gemeente.	In de visie worden de meest recente cijfers gebruikt uit de Klimaatmonitor van Rijkswaterstaat. Deze worden in een factsheet weergegeven en als bijlage toegevoegd aan de visie. Ten opzichte van de totale ambitie van de gemeente wordt er met de huidige energiebronnen en -besparing te weinig snelheid en te weinig duurzame energie opgewekt om te voldoen aan de doelstelling uit het Klimaatakkoord.
	De indieners geven de voorkeur aan het combineren van een verschillende duurzame energie technieken, waaronder zonneparken, waterkracht, zon op dak en aardwarmte.	In Olst-Wijhe zijn ook projecten die inzetten op energiebesparingsmaatregelen en andere duurzame energietechnieken zoals zonnepanelen op daken, zie B17. Een oplossing zonder grootschalige zon en/of wind is echter niet mogelijk.
	Het is volgens de indieners van belang dat er meer zicht wordt geboden op de effecten van verschillende energievormen, waarbij het belangrijk is dat wordt aangegeven hoe de verschillende effecten elkaar beïnvloeden.	De 'Ruimtelijke visie duurzame energie met wind en zon' is specifiek voor de opwekking van duurzame energie uit grootschalige wind- en zonneparken opgesteld. Zie B17 voor een nadere onderbouwing omtrent andere duurzame energiebronnen.
	De indieners geven aan open te staan voor kleinschalige windmolens op bijvoorbeeld agrarische erven mits de inpassing op verschillende vlakken goed is afgestemd.	Ter kennisname. Kleinschalige windturbines zijn niet in staat om een wezenlijke bijdrage te leveren aan de gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen.
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z76

Naam instantie/indiener:	28644-2019	
Datum zienswijze:	10 juli 2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Volgens de indieners ligt onderzoeksgebied B1 uit de omgevingsvisie in Natuurnetwerk Nederland (NNN) gebied en is deze locatie daarom juridisch uitgesloten van plaatsing van windturbines.	B7.
	De indieners verzoeken de gemeente om haar beleid in overeenstemming te brengen met het provinciale beleid ten aanzien van weidevogels.	B11; B18
	De indieners roepen de gemeente met klem op om oog te hebben voor de belangrijke natuurwaarde die de Molen- en Lierderbroek heeft als broedgebied van weidevogels.	B11
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z77

Naam instantie/indiener:	28626-2019	
Datum zienswijze:	9 juli 2019	
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Volgens de indiener passen windturbines met een tiphoogte van 180/240 meter absoluut niet in het coulissen landschap	B3; B8
	Welk effect de windturbines met een hoogte van 180/240 meter hebben op het landschap, mens en flora en fauna, is volgens de indiener nog niet bekend.	B3; B12; B11. De visualisaties geven een goed beeld van het toekomstige landschap. De landschappelijke beoordeling door Roenom biedt voor de gemeente voldoende informatie voor het vaststellen van de visie.
	De indiener stelt dat de afstand tussen de windturbines woningen veel te klein is.	Er is in de visie geen minimumafstand tussen windturbines en woningen genoemd. Niet duidelijk is wat indiener bedoelt.
	Volgens de indiener verstoort het draaien van de windturbines het uitzicht. De indiener stelt dat dit nog erger is in de avond en de nacht vanwege constant knipperende beveiligingslichten.	B3; B10
Conclusie		
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.		

Z78

Naam instantie/indiener:	29584-2019
Datum zienswijze:	16 juli 2019
Zienswijze:	
<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
De indiener ziet graag dat er meer onderzoek komt voor andere mogelijkheden, zoals water stroming in Weterink bij sluizen, andere windmolens in plaats van wieken turbines, op alle schuren waar asbest sanering komt die dan ook weer vol leggen met zonnepanelen en kijken wat het rendement is met biogas, daar is nog veel in te winnen.	B17
De indiener wil bezwaar indienen voor de plannen en ideeën in de Gemeente Olst, die volgens hem waanzinnig zijn.	De gemeente neemt dit ter kennisgeving aan. Omdat het een visie betreft is er juridisch geen sprake van een bezwaar- of beroepsprocedure.
Conclusie	
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.	

Z79

Naam instantie/indiener:		29042-2019
Datum zienswijze:		12 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	De indieners vragen hoe de waardevermindering van hun huis wordt gecompenseerd. Ze vragen of hiermee in de energie visie rekening wordt gehouden en of er een voorwaarde in wordt opgenomen.	B5
	De indieners geven aan zich ernstig zorgen te maken over het welzijn van mens en dier het behoud van de natuur en het mooie Sallandse landschap. zij zijn natuurmensen en zijn trots op Salland /Overijssel. Deze wijze van energieopwekking staat hier volgens de indieners haaks op.	B3; B11
	De indieners vagen zich af wat er terug wordt gedaan voor Middel/Boskamp, het buitengebied om de natuur, het woongenot te verbeteren ter compensatie van de windmolens. Graag willen zij deze plannen inzien	De ruimtelijke visie stelt de voorwaarden waaraan individuele projecten moeten voldoen. Deze zijn opgenomen in paragraaf 4.2.1. In de visie is niet ingegaan op individuele gebieden.
	De indieners maken zich ernstig zorgen over wat het doet met de wegen in de periode dat de molens worden aangelegd. Is het nog veilig voor ze om te fietsen? Kunnen zij de Boskamp nog bereiken? Hoe gaat dat er uit zien?	B20. De veiligheid kent bij de aanleg van zonne- en windparken een grote prioriteit. De invloed van winturbines op de veiligheid rond wegen zal worden onderzocht wanneer zich een concreet projectvoorstel aandient. Doordat eventuele veiligheidseffecten sterk afhankelijk zijn van de exacte inrichting van een project, is een nadere beoordeling op het abstractieniveau van een planMER niet zinvol.
	De indieners wijzen erop dat hun burens een biogasinstallatie hebben en vragen de gemeente of zij als straat niet al genoeg doen aan duurzaamheid. De windmolens erbij, in combinatie met de grasklinkers, is volgens de indieners echt teveel.	B17. Uit onderzoek en monitoring weten we dat meerdere energiebronnen nodig zijn. Een mestvergister kan het beste worden ingezet om warmte te leveren in de vorm van groen gas. Maar daarnaast zijn ook wind en zon nodig om duurzame energie te realiseren.
	Daarna komt er volgens de indieners ook nog slagschaduw bij. Precies op de achterkant van het huis waar zij altijd lekker buiten kunnen zitten.	B9. In de Ruimtelijke visie Duurzame Energie heeft de gemeente bepaald dat slagschaduw op gevels niet is toegestaan. Hiermee stelt de gemeente een strengere norm dan landelijk geldt.
	De indieners vragen of de gemeente weet wat voor geluidhinder, decibels en laagfrequentie tonen, en hinderlijke slagschaduw deze hoge molens veroorzaken en wat voor effecten dit heeft voor de volksgezondheid?	B9; B12. Windturbines in Nederland moeten, ongeacht het formaat, voldoen aan de norm ten behoeve van het voorkomen of beperken van geluidshinder uit artikel 3.14 van het Activiteitenbesluit. Deze norm is vastgesteld op 47 dB Lden en 41 dB Lden night.

		Uit onderzoeken van het RIVM en Bureau LBP/Sight heeft destijds de staatssecretaris, in een brief aan de tweede kamer, geconcludeerd dat de Nederlandse norm voor geluidshinder van windturbines voldoende beschermt tegen laagfrequent geluid (kenmerk brief: IENM/BSK-2014/44564). De gemeente gaat uit van deze conclusies.	
	De indieners vragen hoe kan het dat de gemeente hier windmolens wil plaatsen waarbij huizen dicht bij staan terwijl in Denemarken en Duitsland de huizen minimaal 1 km op afstand moeten staan? Sterker nog, stellen de indieners, Denemarken wil ze niet meer op land hebben staan. Alleen nog op zee.	De Nederlandse wet kent geen afstandseisen voor windturbines en woningen. De plaatsing van windturbines moet voldoen aan de Nederlandse normen omtrent geluid en slagschaduw, ongeacht de afstand. Daarbij is het belangrijk te realiseren dat Nederland dichtbevolkt is, maar wel een grote energieopgave kent: het belang van de energietransitie is zodanig dat helaas niet alle hinder voorkomen kan worden. Wel worden voorwaarden gesteld om de inpassing van zonne- en windparken zo goed mogelijk uit te voeren.	
	De indieners vragen wat voor effect dit heeft op dieren. Weten ondernemende agrariërs wat dit betekent voor hun vee en daarbij hun producten? Het vee zal ongetwijfeld ook minder melk produceren als hun welzijn aangetast wordt, stellen de indieners.	B13	
	De indieners vragen hoe de gemeente omgaat met bovengenoemde schade die veroorzaakt wordt hierdoor. Hoe ziet de schade regeling eruit? De indieners vragen hoe de gemeente denkt de woongenot en waardevermindering huizen van deze omgeving te compenseren? Wordt hier in de energie visie rekening mee gehouden en een voorwaarde in opgenomen?	B5	
Conclusie			
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.			

Z80

Naam instantie/indiener:	29534-2019
Datum zienswijze:	15 juli 2019

Deze zienswijze is grotendeels identiek aan Z74. Zie voor de beantwoording aldaar.

Z81

Naam instantie/indiener:		29393-2019
Datum zienswijze:		16 juli 2019
Zienswijze:		
<i>Nr.</i>	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	Volgens de indieners zijn omwonenden niet ruim van tevoren ingelicht over de plannen. Zij wijzen erop dat de gemeente een plicht heeft om direct betrokkenen direct middels een persoonlijke brief in te lichten.	B2
	Volgens de indieners is zoekgebied E verboden gebied voor windmolens omdat het NNN gebied betreft van de provincie.	B7; B18
	Volgens de indieners zullen windmolens het aangezicht bij de lokale landgoederen ontsieren.	B3
	De indieners stellen dat er met de windmolens minimaal 47 dB aan geluid bijkomt, terwijl er volgens de indieners reeds een geluidsgemiddelde van 75 dB is door de graskeien. De indieners wijzen erop dat er in de toekomst nog eventuele geluidsoverlast bij komt van Vliegveld Lelystad.	B9
	De indieners wijzen erop dat de spanningen tussen tegenstanders en voorstanders die allen omwonenden zijn het noaberschap geen goed heeft gedaan, terwijl dit zo belangrijk is.	Het is jammer dat u de discussie om u heen zo ervaart. Er zijn tegenstellingen en verschillende opvattingen over duurzame energie met wind en zon. Belangrijk dus om met elkaar hierover te praten en vragen te beantwoorden. Het gesprek uit de weg gaan, brengt ons niet tot een oplossing. Met het afronden van de visie is het gesprek hierover nog niet afgelopen. Belangrijk bij toekomstige initiatieven is dat we inwoners met elkaar blijven verbinden en met elkaar praten over de ontwikkelingen in onze leefomgeving
	De indieners zijn teleurgesteld dat de visie gebruikt maakt van verouderde cijfers over het aandeel duurzaam opgewekte energie in de gemeente. Daarnaast zetten ze vraagtekens bij de minimale stijging van 2% voor 2017, ten opzichte van 2016.	In de vast te stellen visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie en CO ₂ -emissie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018).
	Volgens de indieners brengt de mono vergister uit Middel net zoveel op als 1-3 windmolens en zij noemen het absurd dat deze niet is meegenomen in de visie.	B17. Zonneparken en windparken zijn de enige vormen van opwek van duurzame energie die grote impact hebben op de leefomgeving. Daarom is er een ruimtelijk beleidskader nodig. De visie gaat om die reden niet in op andere vormen van duurzame opwek, zoals zonnepanelen op daken of mest vergisting. Dat wil echter niet zeggen dat deze opwekkingsvormen niet worden toegepast.

De indieners wijzen erop dat het plangebied niet geschikt is voor groot-schalige opwekking van windenergie, volgens het bestemmingsplan Ruimtelijke Ordening Buitengebied Olst-Wijhe. Zij vragen zich af of dit nog geldende bestemmingsplan zomaar van tafel geveegd kan worden.	De gemeente is bevoegd gezag voor het wijzingen van bestemmingsplannen.	
Indieners stellen dat in het rapport Windenergie Olst-Wijhe (2016) gebied E het minst scoort en in het planMER juist het beste uit de bus komt.	Het planMER beschouwt de deelgebieden in meer detail en op meer onderwerpen dan het rapport Windenergie in Olst-Wijhe uit 2016. Daarbij dient opgemerkt te worden dat het rapport uit 2016 stelt dat bij alle vijf de locaties er ruimte is om windturbines te plaatsen.	
Indieners stellen dat wethouder Blind niet een keer met hen het gesprek is aangegaan en is ook nooit is ingegaan op een uitnodiging voor een rondleiding bij Rob Boerkamp in Middel.	De wethouder voert namens het college een opdracht uit van de gemeenteraad. Dit doet een ieder op zijn eigen, persoonlijke manier. Hij is bij vrijwel alle bijeenkomsten aanwezig geweest om de Energievisie toe te lichten, maar ook te luisteren naar de zorgen van inwoners. De wethouder is altijd aanspreekbaar. Het is jammer dat niet iedereen dit zo heeft ervaren. Wethouder Blind is altijd geïnteresseerd in nieuwe ontwikkelingen en initiatieven in de gemeente. De mestvergister van dhr. Boerkamp is ons bekend, en er is een bedrijfsbezoek afgelegd in het najaar 2019.	
De indieners stellen dat er op andere manieren energie opgewekt kan worden, zoals biogas, zonne-energie en in de toekomst misschien waterstof.	B17	
De indieners willen een onafhankelijk adviesbureau, dat zelf door de inwoners van Olst-Wijhe wordt gekozen.	B19	
De indieners verzoeken de gemeente om een maximale hoogte voor windturbines vast te stellen.	B8	
Indieners maken zich zorgen over aanvaringsslachtoffers (weidevogels, vlinders, vleermuizen, roofvogels, ooievaars).	B11. Ter kennisname.	

Conclusie

De zienswijze leidt tot de volgende wijziging van de visie:
In de visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie en CO₂-emissie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018).

Z82

Naam instantie/indiener:	29262-2019	
Datum zienswijze:	15 juli 2019	
Zienswijze:		
Nr.	Tekst uit zienswijze	Beantwoording
	Volgens de indiener is zoekgebied E verboden gebied voor windmolens omdat het NNN gebied betreft van de provincie	B18.
	Volgens de indiener is uit het rapport niet op te maken op hoeveel % van de 20% duurzaam opgewekte energie de gemeente al zit	De vast te stellen visie zal hier uitgebreider op ingaan dan voorheen het geval was.
	De indiener stelt voor te kijken naar lokale initiatieven zoals daken met zonnepanelen, mono-vergister, kleine windmolens van max 25 meter etc. De indiener vraagt waarom windenergie op land nodig is terwijl er een discussie gaande is van windenergie op zee.	B17. Uit onderzoek en monitoring weten we dat meerdere energiebronnen nodig zijn. Er is al veel zon-PV op de daken, maar er kunnen nog meer daken worden ingezet voor zon. Dan nog is de energievraag zo groot dat ook grondgebonden zon en wind nodig zijn. Een mestvergister kan het beste worden ingezet om warmte te leveren in de vorm van groen gas. U heeft dus gelijk dat we moeten inzetten op daken en mestvergisters, maar daarnaast zijn ook wind en zon nodig om duurzame energie te realiseren.
	De indiener vraagt of de gemeente het geldende bestemmingsplan Ruimtelijke Ordening buitengebied Olst-Wijhe zomaar naast zich kan neerleggen.	De gemeente is het bevoegd gezag voor het wijzigingen van bestemmingsplannen.
	Het lijkt de indiener duidelijker en transparanter als alle metingen en analyses met dezelfde molen wordt gedaan.	Het planMER bevat onderzoeken op een hoog abstractieniveau, waarbij gerekend is met representatieve gegevens per milieuthema. Voor concrete projecten zullen onderzoeken in meer detail worden uitgevoerd. Voor slagschaduw zijn de afmetingen de enige relevante parameters. Voor geluid geldt dat de bronsterkte niet 1-op-1 schaal met de afmetingen.
	De indiener stelt dat ze totaal niet is meegenomen in het participatieproces	B1; B2
	De indiener vraagt zich af waarom zij niet is uitgenodigd om mee te gaan op bezoek naar de windmolen.	B1; B2 De excursie naar de Noordoostpolder is breed gecommuniceerd naar alle inwoners. Jammer dat u de uitnodiging om mee te gaan heeft gemist. Mocht er nog een excursie volgen, dan bent u van harte welkom.

<p>De indiener somt een verscheidenheid aan gezondheidseffecten op die volgens haar worden veroorzaakt door windturbines. De indiener vraagt wat de gemeente doet met de gezondheidsrisico's van de burgers en verwijst naar het artikel 'Windmolens maken wel degelijk ziek' van de website medischcontact.nl</p>	<p>B12. Het artikel waarnaar verwezen wordt is bij de gemeente bekend, maar vormt geen aanleiding om van standpunt te wijzigen.</p>	
<p>Omdat de nieuwe en grotere types windturbine meer laagfrequent geluid produceren, zal ook de hinder toenemen volgens de indiener. De indiener stelt voor om de plaatsing van windturbines uit te stellen om eerst nader onderzoek te doen.</p>	<p>Uit onderzoeken van het RIVM en Bureau LBP/Sight heeft destijds de staatssecretaris, in een brief aan de tweede kamer, geconcludeerd dat de Nederlandse norm voor geluidshinder van windturbines voldoende beschermt tegen laagfrequent geluid (kenmerk brief: IENM/BSK-2014/44564). De gemeente gaat uit van deze conclusies.</p>	
<p>Volgens de indiener moet er beter (biomedisch) onderzoek worden gedaan naar gezondheidseffecten van bestaande windmolens, alvorens nieuwe te plaatsen. Volgens de indiener is de wetenschappelijke bewijskracht onvoldoende omdat eerdere onderzoeken doorgaans beperkt bleven tot interviews en vragenlijsten. De indiener verwijst naar het artikel 'Windmolens maken wel degelijk ziek' van de website medischcontact.nl</p>	<p>De gemeente neemt dit ter kennisgeving aan.</p>	
<p>De indiener wijst erop dat in Nederland, ten aanzien van gezondheid en het milieu, het voorzorgsbeginsel geldt. Het is volgens de indiener tijd dat het voorzorgsbeginsel ook wordt toegepast bij de bouw van windturbines in de bewoonde omgeving, omdat ook hier ruim voldoende aanwijzingen zijn voor gezondheidsschade bij omwonenden</p>	<p>B12</p>	
<p>De indiener wijst erop dat de hinder van windturbines al op lagere niveaus werd gerapporteerd dan verkeersgeluid in een Nederlands/Zweeds onderzoek.</p>	<p>De gemeente neemt dit ter kennisgeving aan. Overigens is de Nederlandse geluidsnorm voor windturbines ook strenger dan voor verkeersgeluid, doordat windturbinegeluid bij hetzelfde niveau als hinderlijker wordt ervaren.</p>	
<p>Met de huidige richtlijn voor geluidsbelasting van 41 Lden gedurende de nacht wordt volgens de indiener geaccepteerd dat 10 procent van de omwonenden hinder ervaart van turbines.</p>	<p>De gemeente wijst erop dat het hinderpercentage waarnaar wordt verwezen alleen geldt voor de woningen die precies op, of net buiten, de 47 dB L_{den} geluidscintour van windturbines gesitueerd zijn, en dus niet voor alle omwonenden.</p>	
<p>De indiener wijst erop dat in Denemarken momenteel een bigdataonderzoek wordt uitgevoerd naar de relatie tussen windrichting en -kracht en een aantal gezondheidsafgeleiden. Dit betreft ziekenhuisopnames vanwege acuut coronair syndroom, vroeggeboortes en de prescripties van bloeddrukmedicatie, antidepressiva en slaapmedicatie. In afwachting van de uitkomsten heeft een groot aantal Deense gemeenten de bouw van onshoreturbines gestopt. Daarnaast wijst de indiener erop dat in Beieren de overheid heeft besloten tot een minimale afstand van windturbines tot woningen, van 10 keer</p>	<p>De gemeente neemt dit ter kennisgeving aan.</p>	

	de tiphoogte. De indiener stelt dat andere overheden hierdoor gealarmeerd zouden moeten zijn.		
	De indiener verwijst naar het advies van de WHO dat strengere normen bevat voor de overlast dan de gemeente Olst-Wijhe zich stelt.	B12. Het onderzoek van de WHO betreft geen normen, maar een onderzoek met niet-conclusieve resultaten. Olst-Wijhe ziet in dit geen reden om af te wijken van de landelijke milieunormen voor windturbines zoals opgenomen in het Activiteitenbesluit milieubeheer.	
Conclusie			
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het MER en de visie.			

Z83

Naam instantie/indiener:	28679-2019		
Datum zienswijze:	16 juli 2019		
Zienswijze:			
Nr.	Tekst uit zienswijze	Beantwoording	
	De indiener ziet graag als voorwaarde opgenomen een afstand van minimaal 1500 meter tot individuele woningen.	De Nederlandse wet stelt geen afstandseisen voor windturbines en woningen, maar hanteert normen voor geluid en slagschaduw om ervoor te zorgen dat hinder en/of overlast beperkt blijven. De plaatsing van windturbines moet aan deze normen voldoen, ongeacht de afstand. De gemeente ziet daarom geen reden om een afstandseis op te nemen in de visie.	
	De indiener ziet graag als voorwaarde opgenomen een as hoogte van maximaal 80/100 meter.	B8	
	De indiener ziet graag als voorwaarde opgenomen een tiphoogte van maximaal 120/149 meter om obstakelverlichting overbodig te houden. In goed overleg zijn windmolens tot 160 meter ook mogelijk, indien dit wordt vastgelegd tijdens een omgevingsbijeenkomst met unanieme instemming van alle omwonenden.	B8. De visie loopt vooruit op een pilot van de RVO waarin de mogelijkheden worden onderzocht om obstakelverlichting reactief te koppelen aan de detectie van vliegtuigen. Dat zou kunnen betekenen dat obstakelverlichting op windturbines met een tiphoogte van meer dan 150 meter overbodig is.	
	De indiener ziet graag als voorwaarde opgenomen dat windturbines geplaatst worden voor maximaal 16 jaar. Indien goed gemotiveerd en met unanieme instemming van alle omwonenden mag het ook 20 jaar worden.	De gemeente vindt het belangrijk dat er veel duurzame energie wordt geproduceerd, en maakt daarom beleid voor wind- en zonneparken. Als er een exploitatietermijn van 16 jaar wordt ingesteld bestaat het gevaar dat dergelijke projecten niet (voldoende) rendabel zijn, waardoor marktpartijen geen windparken zullen bouwen. Dit gevaar vindt de gemeente zwaar wegen. Het moge opgemerkt worden dat in de visie gewerkt wordt met een omgevingsvergunning die voor bepaalde tijd wordt verleend.	
	De indiener vraagt zich af of het door de gemeente geraamde aantal windturbines in figuur 5 van de visie wel klopt. De indiener heeft zelf een berekening bijgevoegd en komt uit op ruim het dubbele aantal benodigde windturbines per ijkjaar.	De aannames van indiener passen bij kleinere windturbines zoals deze ca. 10 jaar geleden werden gebouwd (rotordiameter 80-90 meter). De gemeente houdt vast aan de berekening (op hoofdlijnen) zoals deze in het planMER is gedaan (paragraaf 5.11), die uitgaat van moderne, efficiëntere windturbines, waardoor met minder windturbines meer elektriciteit kan worden geproduceerd.	
	De indiener stelt dat de Nederlandse wettelijke norm voor geluid van windturbines in de praktijk kan leiden geluidsniveaus ruim boven de	B9; B12. Het onderzoek van de WHO betreft geen normen, maar een onderzoek met niet-conclusieve resultaten. Olst-Wijhe ziet in dit geen reden om af te wijken van de	

	47 dB, wat hoger is dan de norm die wordt geadviseerd door de WHO. Daardoor zullen de bewoners van Marle en iedereen binnen 1500 meter afstand van een turbine, volgens de indiener ernstige geluidshinder en/of slaapverstoring ervaren. Dit met gezondheidsklachten als gevolg.	landelijke milieunormen voor windturbines zoals opgenomen in het Activiteitenbesluit milieubeheer.	
	De indiener wijst erop dat windturbines laagfrequent geluid maken en stelt dat er vele aanwijzingen zijn dat dit een negatief effect heeft op de gezondheid van mensen.	Uit onderzoeken van het RIVM en Bureau LBP/Sight heeft destijds de staatssecretaris, in een brief aan de tweede kamer, geconcludeerd dat de Nederlandse norm voor geluidshinder van windturbines voldoende beschermt tegen laagfrequent geluid (kenmerk brief: IENM/BSK-2014/44564). De gemeente gaat uit van deze conclusies.	
	Ook psychische schade door het onverkoopt worden van woningen moet volgens de indiener niet worden onderschat.	B5; B12	
	Naast het advies van de WHO refereert de indiener naar een aantal studies naar de gezondheidseffecten van windturbines. Ook wijst de indiener erop dat de RIVM bezig is om nieuwe richtlijnen te ontwikkelen voor geluid. Volgens de indiener moet de gemeente rekening houden met de nieuwe wetenschappelijke inzichten.	B12. De gemeente wijst op een recente publicatie van het RIVM en de GGD uit 2017 met de titel 'Health effects related to wind turbine sound uit 2017'. Dit rapport bevat een overzicht van de conclusies van recente (nationale en internationale) wetenschappelijke onderzoeken met betrekking tot de gezondheidseffecten van het geluid van windturbines. Eén van de conclusies is dat er onvoldoende overtuigend wetenschappelijk bewijs is voor een directe relatie tussen gezondheidsrisico's en het geluid van windturbines.	
	Volgens de indiener ontbreekt een zorgvuldige afweging van de gezondheidsaspecten en kunnen er aanzienlijke gevolgen voor de volksgezondheid ontstaan door hinder. De indiener stelt zowel het bevoegd gezag als de initiatiefnemer aansprakelijk indien zij niet voldoen aan hun zorgplicht.	B12	
	De indiener maakt zich zorgen over meer verspreiding van gewasbeschermingsmiddelen in en rondom Marle en het NNN gebied en het Natura-2000 gebied, als gevolg van door windturbines veroorzaakte turbulentie. Dit zou volgens de indiener negatieve effecten hebben op de natuur en blootgestelde mensen, in het bijzonder binnen een omtrek van 10 tot 15 maal de rotordiameter. De indiener wijst erop dat hierin in het MER geen rekening wordt gehouden.	Hoewel het zo is dat in het zog van een windturbine vermenging van luchtlagen optreedt, blijkt uit divers onderzoek dat verspreiding van luchtgedragen stoffen die op lage hoogte worden uitgestoten niet in betekenende mate door windturbines worden beïnvloed. Zie bijvoorbeeld: 'Windpark Tata Steel en luchtkwaliteit', Erbrink Stacks consult, december 2016.	
	De indiener wijst erop dat in het MER geen rekening is gehouden met insectensterfte ten gevolge van winmolens. Volgens de indiener heeft het plaatsen van windturbines een sterk negatief effect op insectenpopulaties en daardoor de voedselketen en soortenpopulaties, waaronder vogels en vleermuizen. Dit komt volgens de indiener	Naast aanvaringen van vleermuizen en vogels bij windturbines, zullen er jaarlijks ook vele insecten een dodelijke 'aanvaring' met windturbines hebben. Verschillende onderzoeken, zowel in binnen- als buitenland, wijzen uit dat de insectenpopulaties in veel gebieden achteruitgaan. Er is echter geen enkel onderzoek dat windturbines	

<p>door de bovengenoemde verspreiding van gewasbeschermingsmiddelen, in combinatie met veel aanvaringsslachtoffers. De indiener verwijst naar een Duitse studie met zorgwekkende uitkomsten over de hoeveelheid aanvaringsslachtoffers onder insecten.</p>	<p>als de (hoofd)oorzaak van het probleem aanmerkt. De achteruitgang van insectenpopulaties was al gaande voordat de eerste (moderne) windturbines geplaatst werden. Daarnaast onderschrijft het Duitse onderzoek dat de (moderne) windturbines geen invloed hebben op de lokale insectenpopulaties, deze bevinden zich onder de wieken (tussen 0 en 30 meter). Windturbines zouden, volgens het Duitse onderzoek, daarom (alleen) schadelijk zijn voor migrerende insecten. De afname van insectenpopulaties is echter vastgesteld over de hele breedte, zowel migrerende als niet-migrerende insecten. Het is daarom onwaarschijnlijk dat aanvaringen met windturbines de (hoofd)oorzaak van deze afname is. Diverse onderzoeken tonen ook aan dat voornamelijk de landbouw en versnippering van het landschap de waarschijnlijke oorzaak van deze achteruitgang is. Er is, vooralsnog, geen enkele indicatie dat de plaatsing van windturbines een negatief effect op soort- en insectenpopulatie-niveau heeft.</p>	
--	--	--

Conclusie

De zienswijze leidt tot de volgende wijziging van de visie:

- In de visie zullen de nieuwst beschikbare cijfers voor duurzame energie en CO₂-emissie worden gebruikt (Klimaatmonitor 2018).

Z84

Naam instantie/indiener:	24583-2019	
Datum zienswijze:	17 juni	
Zienswijze:		
	<i>Tekst uit zienswijze</i>	<i>Beantwoording</i>
	<p>Minstens enkele vooraf ingetekende windmolen opstellingen zijn weinig realistisch en daarmee wordt niet voldaan aan een belangrijk voorschrift voor een PlanMER:</p> <ul style="list-style-type: none"> - irrelevant gebruik van vuistregel 300 meter afstand voor verspreid liggende bebouwing - geen rechte lijn opstellingen - projectie van windmolens direkt aan gemeente- en provinciegrens 	<p>Concrete projectvoorstellen zullen worden beoordeeld op milieueffecten zoals geluid en slagschaduw. Als dan blijkt dat er teveel milieueffecten plaatsvinden op (geluids- en slagschaduwgevoelige) objecten zoals woningen is het mogelijk dat een locatie dan alsnog afvalt. Een dergelijke beoordeling wordt echter op het abstractieniveau van het planMER niet zinvol geacht.</p>

	<p>- niet volgen (soms zelfs doorkruisen) van landschappelijke structuren</p>	<p>Moderne windturbines staan verder uit elkaar dan vroeger, waardoor de geluidscontour in sommige gevallen minder ver reikt. Het is op voorhand niet uit te sluiten dat ook met woningen op ca. 300 meter aan de geluidsnorm kan worden voldaan.</p> <p>Paragraaf 3.2.2.2 van de visie is gewijd aan het afstemmen van windprojecten op zoeklocaties A, B1 en C met buurgemeenten in het kader van de Regionale Energiestrategie. Daarmee volgt de gemeente de wens van buurgemeenten én inwoners om gebieden in regionale samenhang te ontwikkelen (zie ook participatieverslag).</p> <p>In het planMER zijn de verschillende locatiealternatieven beoordeeld aan de hand het criterium 'koppeling met karakteristieke structuren en patronen'. Indien een opstelling niet past met de landschappelijke lijnen op macro-niveau heeft de locatie op dit criterium een zwakkere score gekregen (- of zelfs --).</p> <p>Tevens is dit criterium als ruimtelijke voorwaarde voor windenergie initiatieven opgenomen in de visie.</p>	
	<p>Onverklaard verschil tussen de windmolenlocaties van de visualisatie en de locaties die gebruikt zijn voor contourenkaarten geluid en slagschaduw.</p>	<p>De windturbinelocaties voor zowel de visualisaties als de geluid- en slagschaduwfiguren zijn precies hetzelfde. De weergave op de website waar de visualisaties getoond worden is helaas niet helemaal nauwkeurig. Voor het detailniveau van een planMER is dit niet erg; het gaat om het algemene landschappelijke beeld.</p>	
	<p>Dubieuze beoordelingsmethodiek (schaalverschuiving en herbeoordeling).</p>	<p>Het doel van het planMER is naast het in beeld brengen van milieueffecten ook om een zinnige vergelijking van de locatiealternatieven mogelijk te maken.</p> <p>Op deze manier verkrijgt de gemeente inzicht in de verschillen tussen de alternatieven waardoor zij een betere afweging kan maken van de geschiktheid van de verschillende locaties voor windenergieprojecten.</p> <p>Alle concrete projectinitiatieven zullen moeten voldoen aan wettelijke normen en bovenwettelijke normen die door de gemeente zijn gesteld (Zoals bijvoorbeeld op het gebied van slagschaduw).</p>	
	<p>Misleidende informatie geluidscontouren doordat een gangbaar (enigszins gedateerd) molentype wordt vergeleken met een nieuw type dat nog nergens ter wereld operationeel is.</p>	<p>De gemeente ziet vooralsnog geen aanleiding om te twifelen aan de geluidsberekeningen die zijn uitgevoerd voor het planMER. Voor concrete projectinitiatieven zal opnieuw worden getoetst aan de norm voor geluid zoals vastgesteld in het Activiteiten sluit. Wanneer na ingebruikname twijfel bestaat over de geluidsproductie kan er een</p>	

		handhavingsverzoek worden ingediend. De exploitant van het windpark is op grond van de Activiteitenbesluit milieubeheer verplicht om cijfers te kunnen overleggen van wat de gemiddelde jaarlijkse geluidsproductie per windturbine is geweest. De gegevens van windturbinegeluid worden weliswaar door de fabrikant aangeleverd, maar windturbines mogen pas worden gebouwd als zij zijn gecertificeerd, waarbij ook validatie van de geluidsgegevens plaatsvindt.	
	Geen enkel onderzoek naar en aandacht voor mogelijke 'bijzondere lokale omstandigheden' die redengevend zijn om andere geluidsnormen te hanteren, bijvoorbeeld stiltegebieden.	Het dichtstbijzijnde stiltegebied bij de gemeente Olst-Wijhe is de Veluwe. Dit stiltegebied ligt te ver van de gemeente om geluidshinder te ondervinden van de windmolens in de gemeente. Verdere eventuele bijzondere lokale omstandigheden zijn bij uitstek een onderwerp om in het kader van specifieke projecten te beschouwen, en niet in een planMER.	
	Mogelijke cumulatie met geluidsoverlast van vliegverkeer Lelystad wordt veel te gemakkelijk en zonder onderbouwing gepasseerd. Specifiek geldt dit de laagvliegroutes voor de westelijk van de IJssel gelegen gebieden (Welsum, Marle).	De gemeente volgt de problematiek rondom geluidsoverlast van vliegveld Lelystad op de voet en dit zal een belangrijke rol spelen in de vergunningprocedure.	
	Fout in tabel slagschaduw + ontbrekende verklaring waarom hier met ander merk en type windmolen is gerekend dan elders.	De tabel in bijlage B bevat inderdaad een fout en een onvolledigheid. Deze zullen worden aangepast. <ul style="list-style-type: none"> - De ashoogte en rotordiameter staan bij het verkeerde type. - Voor slagschaduw is gerekend met een windturbines met ashoogte en rotordiameter 160 meter, maar in de tabel staat abusievelijk dat met de V150 is gerekend. 	
	Publiekelijk is gegarandeerd dat geen enkele slagschaduw mag optreden op geen enkele woning. Dit stemt geheel niet overeen met de gekozen classificatie, waarbij tot 200 woningen met slagschaduw nog als "neutraal" wordt beoordeeld.	B9. In het planMER zijn de alternatieven vergeleken op basis van het aantal woningen binnen de 5 uur en 40 minuten-contour, alsmede aan de 0:30 uur contour. Op deze manier heeft de gemeente inzicht gekregen in de verschillen tussen de locatiealternatieven en de benodigde stilstand per opstelling om de slagschaduw op woningen tot nul te reduceren. De keuze om slagschaduw bij omwonenden te vermijden is pas gemaakt op basis van en dus na afronding van het MER.	
	Er wordt gesuggereerd dat angsten en bedenkingen (leidend tot stress en gezondheidsrisico's) te wijten zijn aan slechte informatievoorziening.	De betreffende passage is gebaseerd op een publicatie van het Duitse wetenschappelijke milieugagentschap, de Umweltbundesamt, uit 2016.	
	Zeer misleidend gebruik van de term "invloed op rust".	In de paragraaf landschap en cultuurhistorie van het planMER worden de milieuthema's landschap en cultuurhistorie behandeld. In de paragraaf geluid is het milieuthema geluid onderzocht voor de locatiealternatieven.	

	Foutieve overname in PlanMER van landschappelijke beoordelingen uit onderzoeksrapport Roenom.	Het planMER zal op dit punt worden aangepast.	
	Duidelijke conclusies uit onderzoeksrapport Roenom komen op geen enkele manier terug in PlanMER, laat staat in de visie.	Het planMER zal op dit punt worden aangepast.	
	Ecologisch onderzoeksrapport van bureau Waardenburg schrijft over de onderzoeksgebieden als 'locaties waarvoor initiatieven bestaan voor windenergie'.	De 5 gebieden waarnaar verwezen wordt zijn slechts onderzoeksgebieden. Pas als de 'Ruimtelijke visie duurzame energie met wind en zon' definitief is vastgesteld, zal de gemeente medewerking verlenen aan concrete initiatieven. Mits deze voldoen aan de ruimtelijke voorwaarden uit deze visie. De woordkeus in het rapport van bureau Waardenburg is wat ongelukkig.	
	Procedureel en verhullend taalgebruik: a) 'geen externe werking' b) 'effect kan worden uitgesloten' c) 'risico's voor besluitvorming'	Ter kennisname.	
	Misleidende kaart want weidevogelgebieden direkt grenzend aan de gemeente zijn niet ingetekend.	Voor individuele projecten moet aanvullend en diepgaander ecologisch onderzoek worden uitgevoerd. Hierin zullen ook effecten op beschermde soorten worden meegenomen. Voor Gelderse weidevogelgebieden hoeft echter niet op externe werking getoetst te worden.	
	Dynamiek tussen natuurgebieden (migratieroutes) is volledig genegeerd, ondanks wat de CommissieMER hierover voorschrijft.	In het ecologisch onderzoek door bureau Waardenburg wordt aandacht besteed aan foerageergebieden en mogelijke aanvaringslachtoffers als gevolg van de seizoensstrek.	
	Berekende energieopbrengst is aantoonbaar onrealistisch voor Overijssel.	Het aantal vollasturen is bepaald op basis van op basis van de powercurve (vermogen) van de windturbines en de windverdeling op ashoogte volgens data van het KNMI. Afhankelijk van het type windturbine dat uiteindelijk wordt gekozen kan het aantal hoger of lager uitpakken. De door de indiener bijgevoegde pagina van het CBS baseert zich op het gemiddelde van alle windturbines, waaronder veel verouderde types met een beduidend lager aantal vollasturen.	

	<p>In PlanMER en visie wordt geen enkel woord gewijd aan de maatschappelijke discussie omtrent omzetten van landbouwgrond voor voedselproductie naar zonneparken voor energieproductie.</p>	<p>Gemeente heeft op voorhand uitsluitingsgebieden voor zon op land bepaald, zoals Natura 2000 gebieden. Landbouwgronden of delen van landbouwgronden zijn op voorhand niet uitgesloten.</p>	
	<p>Een gevaarlijke, suggestieve veronderstelling dat grote zonneparken met 'gebiedseigen randen' de karakteristiek van het landschap zelfs zouden kunnen versterken.</p>	<p>De zin waar de indiener naar verwijst stelt dat verdichting van het landschap de karakteristiek niet aantast of 'mogelijk zelfs' kan versterken. Volgens de gemeente is deze woordkeuze passend en voldoende voorzichtig.</p> <p>Daarnaast wijst de gemeente erop dat deze formulering voorkomt uit het onderzoek van Roenom en dat er bij dergelijke landschappelijke onderzoeken altijd sprake is van enige mate van 'expert judgement'.</p>	
	<p>Vanaf de dijk langs de IJssel blijven zonneparken in de binnendijkse zone per definitie zichtbaar. Dit wordt geconstateerd maar krijgt geen enkel vervolg of effect.</p>	<p>De gemeente stelt in haar visie diverse landschappelijke voorwaarden waarmee onaanvaardbare aantasting van de verschillende landschapstypen door zonneparken wordt voorkomen.</p>	
	<p>In scherpe tegenstelling tot de publieke garantie van "nul slagschaduw", bieden PlanMER en visie geen enkele informatie over hoe dit wordt gerealiseerd en geborgd.</p>	<p>B9. In artikel 3.12 van de Activiteitenregeling milieubeheer is voorgeschreven dat een turbine moet zijn voorzien van een automatische stilstandvoorziening.</p> <p>Door middel van sensoren die meten of er slagschaduw optreedt (m.a.w. dat het hard genoeg waait om de wieken te laten draaien, dat de zon schijnt, en dat het een moment van de dag is waarop de schaduw van de windturbine op een of meer woningen valt) kan de windturbine automatisch voorkomen dat er stilstand optreedt. Hierbij moet worden opgemerkt dat het geheel voorkomen van slagschaduw geen realistische eis is. Op een moment dat plotseling slagschaduw zou optreden (bijvoorbeeld doordat de zon achter wolken vandaan komt) zal het een korte tijd duren voordat de wieken geheel tot stilstand zijn gekomen.</p>	
	<p>In PlanMER en visie wordt geen enkel woord gewijd aan de problematiek van het elektriciteitsnet (onbalans en capaciteitsproblemen).</p>	<p>De verzwaren van het elektriciteitsnet en de ruimtelijke gevolgen daarvan zijn weliswaar verbonden met de duurzaamheidsambitie van de gemeente Olst-Wijhe, maar vallen evenwel buiten de reikwijdte van het MER en de visie.</p>	
	<p>Zonder onderbouwing en zonder enige nuance wordt gesteld dat zon en wind een 'gezonde businesscase' hebben. Er wordt niet vermeld dat het rendement valt of staat met SDE+ subsidie.</p>	<p>B6. In paragraaf 4.2 van de visie staat: Voor zonnevelden en windparken geldt dat de businesscase onder meer afhankelijk is van het vereiste rendement van de investeringen en de toegekende SDE+-subsidie (Subsidie Duurzame Energie).</p>	

	<p>Suggestief en verhullend taalgebruik in de visie als verwezen wordt naar het PlanMER voor '<i>knelpunten die gemitigeerd kunnen worden</i>'. Een typerende miskennen van de wettelijke voorgeschreven milieueffectrapportage.</p>	<p>In het planMER is gekomen tot de locaties die technisch en wettelijk beschikbaar zijn voor projecten, mede op basis van een afweging van de harde belemmeringen in het gebied.</p> <p>Volgens de gemeente kan dit voldoende worden afgeleid uit het eerste zinsdeel van de door de indiener aangehaalde zin uit 3.1.1 van de visie.</p> <p>Dankszij het detailniveau van het planMER blijven er altijd aspecten en potentiële knelpunten over waarvan op projectniveau moet worden onderzocht of ze een harde belemmering vormen of wellicht kunnen worden gemitigeerd.</p>	
	<p>Ondanks dat hierop meermalen en nadrukkelijk vanuit de bewoners is aangedrongen, is geen minimale afstand tussen windmolens en woningen opgenomen bij de ruimtelijke voorwaarden.</p>	<p>De Nederlandse wet kent geen afstandseisen voor windturbines en woningen. De plaatsing van windturbines moet voldoen aan de Nederlandse normen omtrent geluid en slagschaduw, ongeacht de afstand.</p>	
	<p>Wat wordt bedoeld met 'correcte' NNN gebieden? Zijn er ook 'niet-correcte' gebieden? Zijn de in het PlanMER opgenomen kaarten compleet, actueel en juist?</p>	<p>Er zijn geen niet-correcte NNN-gebieden. De kaarten in het planMER geven de juiste NNN en weidevogelgebieden.</p>	
	<p>Ondanks de onderzoeksconclusie dat aansluiting bij landschapsstructuren niet mogelijk is, en hoewel dat wel als concrete voorwaarde staat vermeld, worden onderzoekopstellingen daarop niet als onhaalbaar betiteld.</p>	<p>De ruimtelijke voorwaarde dat windturbines de structuren in het landschap volgen moet zo worden gelezen, dat windparken rekening moeten houden met bestaande grootschalige structuren in het landschap. Voor de locaties B2 en D geldt dat hier geen grootschalige (lijn)structuren aanwezig zijn. Dat betekent echter niet dat windparken alhier onmogelijk zijn.</p>	
	<p>Nadrukkelijke eisen vanuit de inwoners ten aanzien van eventueel rendement van wind- en zonprojecten zijn niet opgenomen in de voorwaarden: 100% besteding binnen het thema 'lokale duurzaamheid' en ook toegankelijk maken voor inwoners zonder financiële bestedingsruimte.</p>	<p>De eis van inwoners om de opbrengsten in duurzaamheid of publieke voorzieningen te investeren is ondervangen met de voorwaarde aan windprojecten dat een gebiedsfonds moet worden opgericht. Voor elk windpark wordt een gebiedsfonds opgericht waarin jaarlijks een afdracht wordt gestort vanuit het windpark. Deze geldstroom kan worden benut voor versterking of verbetering van het landschap en de ruimtelijke kwaliteit. Echter kan het fonds ook worden ingezet voor lokale duurzaamheid, bijvoorbeeld in de vorm van zonnepanelen, isolatiemaatregelen et cetera. De inwoners kunnen meebeslissen over hoe dit fonds moet worden ingezet.</p>	
	<p>De visie blijft zeer summier op het aspect van het potentiële afvalprobleem van windmolens en zonnepanelen. Harde voorwaarden en borging van de opruimplicht blijven achterwege.</p>	<p>De kosten van sloop van windmolens zijn gedekt in de begroting van een windpark, evenals de eventuele vergoeding van planschade. Afspraken over de verwijdering van windmolens of zonnepanelen worden in de anterieure overeenkomst met initiatiefnemers vastgelegd.</p>	

	De visie laat verwarring ontstaan over of de harde voorwaarde van 51% lokaal eigendom nu wel of niet ook geldt voor zonneparken.	In de visie wordt expliciet geformuleerd dat de voorwaarde is dat inwoners en bedrijven bij voorkeur 100% eigenaar zijn van een zonneveld of windpark, maar op zijn minst voor 51%.	
	Er wordt vrijblijvend verwezen naar de NWEA gedragscode. De NLVOW gedragscode wordt niet genoemd.	De NWEA gedragscode dient als vertrekpunt. Daarbij komt dat het instellen van een fonds slechts één van de maatregelen is. Gemeente nodigt initiatiefnemers uit om met een goed participatieplan te komen. Uit de visie moge duidelijk zijn dat gemeente geen medewerking verleent aan initiatieven die geen goed participatieplan hebben waarvan lokaal eigenaarschap deel uitmaakt.	
	Misleiding door beoordelingen uit PlanMER op een heel andere kleurschaal weer te geven in de visie. Het is volgens de indiener opvallend en triest hoe beoordelingen (vooral landschap en ecologie) worden herschaald en opnieuw ingekleurd. De eigenlijke onderzoeken schetsen een ander beeld en leiden tot andere conclusies dan het PlanMER dat daarop is gebaseerd. Vervolgens wordt het nogmaals afgezwakt naar de uiteindelijke visie.	<p>De visie is gebaseerd op de beoordeling uit het planMER, ongeacht de visuele weergave van deze beoordeling in de visie.</p> <p>Het doel van het planMER is naast het in beeld brengen van milieueffecten ook om een zinnige vergelijking van de locatiealternatieven mogelijk te maken.</p> <p>Op deze manier verkrijgt de gemeente inzicht in de verschillen tussen de alternatieven waardoor zij een betere afweging kan maken van de geschiktheid van de verschillende locaties voor windenergieprojecten.</p> <p>Wanneer er in een later stadium concrete projectinitiatieven opkomen, zullen deze moeten voldoen aan wettelijke normen en bovenwettelijke normen die door de gemeente zijn gesteld (zoals bijvoorbeeld op het gebied van slagschaduw).</p> <p>Het planMER zal worden aangepast met betrekking tot de overname van de landschappelijke beoordeling van Roenom.</p>	
	Onder het mom van 'het zoeken naar onderscheid tussen locaties en varianten' is absolute beoordeling uit het zicht gehaald. Nergens wordt een harde grens gesteld. Niets is onmogelijk. Alles blijft open.	<p>Het doel van het planMER is naast het in beeld brengen van milieueffecten ook om een zinnige vergelijking van de locatiealternatieven mogelijk te maken.</p> <p>Op deze manier verkrijgt de gemeente inzicht in de verschillen tussen de alternatieven waardoor zij een betere afweging kan maken van de geschiktheid van de verschillende locaties voor windenergieprojecten.</p> <p>Wanneer er in een later stadium concrete projectinitiatieven opkomen, zullen deze moeten voldoen aan wettelijke normen en bovenwettelijke normen die door de gemeente zijn gesteld (zoals bijvoorbeeld op het gebied van slagschaduw).</p>	

	Enkele voorwaarden die zeer nadrukkelijk vanuit de inwoners naar voren zijn gebracht, zijn door de gemeente niet overgenomen zonder enige onderbouwing of toelichting. Bijvoorbeeld een minimumafstand tussen woningen en windmolens.	De Nederlandse wet stelt geen afstandseisen voor windturbines en woningen, maar hanteert normen voor geluid en slagschaduw om ervoor te zorgen dat hinder en/of overlast beperkt blijven. De plaatsing van windturbines moet aan deze normen voldoen, ongeacht de afstand. De gemeente ziet daarom geen reden om een afstandseis op te nemen in de visie.	
	De gemeente Olst-Wijhe laat de kans onbenut om de 'prachtige IJsselzone' te beschermen door een binnendijkse vrijwaringszone voor middelgrote zonneparken.	B3. Voor de landschappelijke onderbouwing van de in de visie gemaakte keuzes verwijst de gemeente naar het landschapsrapport van Roenom.	
	De 'sociaal-maatschappelijke voorwaarden' zijn boterzacht geformuleerd. Nergens durft de gemeente een duidelijke keuze te maken of een voorwaarde scherp te verwoorden. Het taalgebruik blijft uiterst voorzichtig: we proberen, er wordt onderzocht, partijen worden uitgenodigd, er wordt gestreefd en gekeken naar, bij voorkeur, als zou blijken etc. etc.. Er worden externe voorbeelden genoemd maar geheel vrijblijvend. Te vrezen valt dat deze visie in de huidige vorm bijzonder weinig houvast gaat bieden als zich concrete projecten / vergunningaanvragen aandienen.	In de visie zijn een aantal harde voorwaarden expliciet geformuleerd, zoals in de eerste plaats dat inwoners en bedrijven op zijn minst voor 51% eigenaar zijn van een zonneveld of windpark. Andere voorbeelden van harde voorwaarden die zijn opgenomen in de visie zijn het gebiedsfonds, de betrokkenheid van een lokale coöperatie en het bijvoegen van een uitgewerkt voorstel voor proces- en projectparticipatie bij het indienen van het projectvoorstel of het principeverzoek. De genoemde externe voorbeelden hebben als doel de verscheidenheid aan mogelijke participatie modellen te illustreren.	
Conclusie			
De zienswijze leidt tot de volgende wijzigingen -Het planMER wordt aangepast om de conclusies van de landschappelijke beoordeling van windenergie door Roenom beter samen te vatten. -Het planmer wordt aangepast om een foutieve tabel in bijlage B te corrigeren.			

Z85

Naam instantie/indiener:	28020-2019
Datum zienswijze:	8 juli 2019

Is nagenoeg identiek aan Z28. Zie voor de beantwoording aldaar.